Ujumbe wa Wamishonari wa Biblia

Sehemu ya II A: Agano Jipya

Steef van 't Slot, PhD

The Bible's Missionary Message

Ujumbe wa Wamishonari wa Biblia

Picha ya Jarada

Mkwe wangu *James Gilmour*

© Steef van 't Slot, 2015 a

Kimetafsiriwa na Samwel M. Kengela

Kimeundwa na
Pasta Japhet Nkurunziza
E-mail: jphtnkurunziza@gmail.com
Tel: +25768648215

Yaliyomo

Uidhinishaji kwa 'Ujumbe wa Utume wa Biblia' v

Shukrani vii

Dibaji ya Mwandishi viii

Utangulizi ix

Jinsi Ya Kutumia Kitabu hiki x

Sura ya I Mambo ya Utume katika Injili 1

1. *Mathayo (1)* 2
2. *Mathayo (2)* 6
3. *Mathayo (3)* 9
4. *Marko (1)* 13
5. *Marko (2)* 16
6. *Luka (1)* 20
7. *Luka (2)* 24
8. *Yohana (1)* 27
9. *Yohana (2)* 31
10. *Yohana (3)* 35

Sura ya II Baadhi ya Masomo kutoka Kitabu cha Matendo 38

1. *Kutoka Yerusalemu hadi Ulimwenguni* 39
2. *Wokovu Mara mbili* 43

Sura ya III Maoni ya Mitume: Katika Nyaraka za Paulo 47

1. *Wagalatia* 48
2. *Injili Nyingine* 52
3. *Wathesalonike (1 & 2)* 56
4. *Wakorintho wa Kwanza* 60
5. *Wakorintho wa Pili* 64
6. *Warumi* 70
7. *Wakolosai* 74
8. *Filimoni* 78
9. *Waefeso* 81
10. *Wafilipi* 84
11. *Timotheo wa Kwanza* 90
12. *Tito* 93
13. *Timotheo wa Pili* 96

Vitabu Vingine Vya Steef van 't Slot 100

Vitabu Vilivyotumiwa 101

Kuajiri kwa Utume 102

Uidhinishaji kwa
'Ujumbe wa Utume wa Biblia'

'Lazima ukutane na rafiki yangu Mholanzi,' akasema rafiki yangu Mbelgiji yapata miaka kumi iliyopita. 'Ameandika na kufundisha baadhi ya nyenzo bora ambazo nimeona kwenye misingi ya Biblia ya utume'. Muda mfupi baadaye nilitambulishwa kwa Dk. Steef na uhusiano kati yetu ukaanzishwa kuhusu lengo la pamoja la kuzoeza wamishonari ulimwenguni pote. Tangu wakati huo nimekuwa na pendeleo la kufundisha na Steef katika Afrika.

Kazi ambayo amefanya katika vitabu hivi vilivyosahihishwa ni ya thamani kubwa. Tunathibitisha kwamba ni lazima kwamba wote wanaohudumu katika tamaduni mbalimbali wawe na ufahamu wazi wa maoni ya Mungu kuhusu utume kama inavyofunuliwa katika Maandiko Matakatifu. Hivi ndivyo matoleo haya yalivyo. Steef ametafuta katika maandiko kitabu kwa kitabu na mstari kwa mstari. Ni rasilimali tajiri kwa mwanafunzi anayeanza na mtaalam wa kitaaluma ambaye hufundisha na kuandika katika viwango vya juu zaidi.

Ninashukuru hasa kwa kazi hii nzuri. Ninaamini itakuwa chombo kinachonukuliwa mara nyingi na muhimu kwa miaka ijayo. Kwa hivyo kama wewe ni mgeni katika masomo ya utume, unataka kuelewa moyo wa Mungu kwa ulimwengu au unafahamu kabisa na unatafuta uvumbuzi mpya na uchambuzi wa wazi na matibabu ya ufafanuzi mzima wa maandiko, hii ni lazima kwako.

Natabiri kuwa utajikuta ukiacha mara kwa mara kuabudu tu, ukimshukuru Mungu kwa upendo wake mkuu kwa lugha zote.

Upendo huu ulimsukuma Baba kutoa dhabihu kuu - kuruhusu Mwanawe mwenyewe kufa - kutoa njia ambayo kila mmoja wetu anaweza kusamehewa na kupitishwa katika familia Yake. Kurasa hizi na zikutie moyo uwe mtangazaji wa 'habari njema' hii kwa wale ambao bado hawajaisikia, popote walipo kwenye sayari hii.

Paul Strand, Profesa Mhadhili Mwandamizi na Mshauri wa Mafunzo
Huduma za Kimataifa za Bethania
Bloomington, Minnesota USA

Uidhinishaji kwa
‘Ujumbe wa Utume wa Biblia’

Ujumbe wa Wamishonari wa Biblia, Sehemu ya II A - Agano Jipya, ni masahihisho ya kitabu cha awali cha Steef van ‘t Slot *The Biblical Foundation for World Missions (Msingi wa Bibliya katika Umisheni Ulimwenguni).* Neno ‘marekebisho’ linaeleza mengi kuhusu mwandishi. Licha ya, au labda kutokana na, uzoefu wake wa kitume tayari kwa miongo mingi, anaendelea kutafuta njia bora zaidi za kusisitiza thamani ya utume ya Biblia nzima. Anafanya hivyo tangu mwanzo kwamba msingi wa utume uko katika Biblia. Lakini, kwa kuzingatia mkato huu, hamu ya mwandishi kwa uwazi ni kupanua utajiri wa ujumbe wa Biblia juu ya utume. Anafanya hivyo kwa kutafuta uthibitisho zaidi wa vipengele vya utume katika Biblia na kwa kutafuta njia za kufundisha hata zaidi kuhusu ushahidi huu. Ingawa mwandishi ana Shahada ya Uzamivu (PhD, anafaulu kuwasiliana katika kiwango cha kundi analolenga: Wakristo wanaotaka kuwa mitume, lakini mara nyingi hawana elimu ya kutosha. Uzoefu wake katika kufanya kazi na kundi hili lengwa unamtia moyo kuendelea kutafuta umuhimu.

Yaliyo hapo juu yanafanya kitabu hiki, na nina hakika pia Agano Jipya sehemu ya IIB, ambayo bado inakuja, kitabu cha thamani cha kujifunza Biblia kama 'kitabu cha utume', kinadharia na kimatendo. Na sio tu kwa walengwa waliotajwa, lakini pia kwa wale ambao walibarikiwa na elimu bora na wanataka kujifunza juu ya kuwasiliana na Wakristo kutoka katika utamaduni wa mdomo.

Ninapendekeza kitabu hiki kama kitabu cha kujifunzia juu ya utume na kama faraja kwa wale wanaopata uzoefu wa kuitwa na Mungu katika nyanja za utume.

Kees van der Wilden
Mkurugenzi Mshiriki
Tume ya Utume ya WEA

Shukrani

Ninataka kutoa shukrani nyingi kwa rafiki yangu Anton Kemp, ambaye alikuwa mwenyekiti wa timu yetu ya usaidizi ya Uholanzi (ambayo baadaye ilikua msingi wa 'Kuajiri kwa Utume') katika miaka yetu barani Afrika. Alisoma yaliyomo katika vitabu vyote vitatu katika Kiholanzi, na akatoa maoni mengi yenye manufaa kuhusu kueleweka kwa maandishi na maelezo ya chini. Pia alipendekeza kuchapisha vitau vitatu badala ya viwili.

Shukrani pia kwa rafiki yangu Kees van der Wilden, ambaye, mbali na kuandika aya ya uidhinishaji, pia alitoa ushauri muhimu sana wa jinsi ya kuunda muswada huu vizuri zaidi kuwa kitabu.

Dibaji ya Mwandishi

Mengi ya yaliyomo katika kitabu hiki yalichapishwa awali (na Hebron Theological College, Rynfield, Afrika Kusini, 2005) kama kitabu chenye juzuu moja, chenye kichwa cha habari cha *The Biblical Foundation for World Missions (Msingi wa Bibliya katika Umisheni Ulimwenguni)*. Kitabu hiki kilikuwa kizima sana, chenye gharama kubwa sana kutokezwa na kizito mno kukisafirisha na kurasa zake 281 katika umbizo la A-4.

Kwa hivyo niliifanyia kazi upya katika makala fupi 78, iliyochapishwa kati ya Aprili 2008 na Septemba 2014. Ninayachapisha sasa katika majalada 3 madogo, nikiamini kwamba yanafanya uzalishaji, matumizi na usafiri kuwa wa kudumu zaidi.

Kitabu hiki cha kwanza kina makala 28 kuhusu Agano La Kale; kitabu cha pili na cha tatu kimoja kimoja kitakuwa na makala 25 juu ya Agano Jipya. Ziliundwa kwa ajili ya ufundishaji wa moduli katika shule za Biblia, seminari za theolojia na vituo vya mafunzo ya wamishonari: kila kimoja kinatumia takriban saa moja kufundisha. Kulingana na saa ngapi za kufundishia katika wiki moja ya shule, kila juzuu linaweza kufundishwa kwa takriban wiki moja - jambo ambalo linaifanya kuwa programu kubwa sana.

Kumbuka kikundi kinacholengwa na kitabu: Wakristo katika Ulimwengu Unaoendelea ambao wanataka kuwa wamisionari. Kiwango chao na aina ya elimu inapendekeza ufundishaji wa mdomo, ambao kifungu hiki ni chombo endelevu, sio kinachojisimamia peke yake. Inaweza pia kutumika kwa masomo ya Biblia au mahubiri na wakati wa wiki za mapumziko au makongamano ya misheni.

Na masomo haya yaongeze uelewa wako wa ujumbe wa ujumbe wa ulimwengu wa Biblia na kuchochea safari yako kutoka kwa ufahamu wa awali hadi ushiriki wa shauku, mafanikio na kusisimua!

Steef van 't Slot, Ede, Uholanzi, Majira ya Majani 2014

Utangulizi

Njia bora ya kujifunza ujumbe wa Kibiblia kuhusu Utume kwa ulimwengu sio kusoma juu ya kitabu (kama hiki) lakini kukisoma Kitabu, haswa zaidi: kusoma Biblia kwa *macho ya kitume*. Hivyo ndivyo mtangulizi wake alivyoandikwa na pia ni msingi wa kitabu cha IIB juu ya Agano Jipya.

Baadhi ya mada kuu hupitia vitabu vyote vitatu. *La kwanza* ni umoja kati ya Agano la Kale na Agano Jipya: yote mawili ni Neno la Mungu na yanazungumza juu ya Mungu yule yule. Vyote viwili vina umuhimu sawa: liite Agano la Kale kitabu cha picha na Agano Jipya kitabu cha kiada, ukipenda. Wanasimulia hadithi sawa na kukamilishana.

Mada kuu ya pili ni kwamba, Mungu ni Mungu wa ulimwengu wote, ambaye jina lake linahitaji kuhubiriwa hadi miisho ya dunia. Makundi yote ya watu ulimwenguni yanahitaji kujua kwamba Yeye tu ndiye Mungu. Hakuna kundi la watu hata moja ambalo Hapendezwi nalo.

Kingine ni kwamba, Mungu, ambaye hakuweza na hangeweza kuvumilia dhambi katika nyakati za Agano la Kale havumilii katika nyakati za Agano Jipya pia. Hajabadilika; Daima ametoa njia moja tu ya wokovu nje ya hukumu na bado Anatoa: leo ni imani katika Mwanawe Yesu Kristo. Kwa hiyo, Ukristo ni wa pekee: hakuna dini nyingine ambayo mungu wake hushuka ili kuokoa watu. Yesu Kristo pekee ndiye aliyefanya hivyo.

La mwisho ni kwamba, kwa vile kuna njia moja tu ya wokovu, kuna matokeo usipochagua njia hiyo. Mwanadamu ameumbwa akiwa chombo huru cha maamuzi; uhusiano kati ya mwanadamu na Mungu unawezekana pale tu mwanadamu anapochagua uhusiano huo kwa hiari. Yesu alizungumza mengi kuhusu kuzimu kama mbadala mbaya sana. Ni Yeye pekee anayejua kile Anachozungumzia, na bado hatupendi kusikia kuhusu kuzimu siku hizi.

Ni wakati wa kumchukulia Mungu, Yesu na yaliyomo ndani ya Biblia kwa uzito tena. Tumekuwa huru sana na tunaelekea kufikiri kwamba barabara zote zinaelekea Roma, kama usemi unavyokwenda. Hebu turudi kwenye ujumbe kamili wa Biblia na kusikia na kutii maneno ya Yesu. Enzi ya neema itaisha hivi karibuni. Tutumie wakati wetu, kabla ya usiku kuingia.

Jinsi Ya Kutumia Kitabu Hiki

Kwa mwanafunzi anayesoma nyenzo hizi ni muhimu sana kufanya hivyo na Biblia iliyofunguliwa: tafuta marejeo yote ya Maandiko ambayo yametolewa chini ya maelezo ya chini. Hilo litaongeza ujuzi wako wa Biblia sana. Kujadili maswali ya somo mwishoni mwa kila sehemu kutasaidia kuboresha uelewa wako na kuhifadhi kwa urahisi masuala makuu.

Mpangilio wa Nyaraka za Paulo (katika Sura ya III) si kama unavyouona katika Biblia. Nimeziandika kwa mpangilio, mpangilio ambao Paulo aliziandika. Hii inafanya iwe rahisi kuzisoma pamoja na simulizi ya Luka katika kitabu cha Matendo. Ninakuhimiza utafute ufahamu wa mwingiliano unaoendelea kati ya Matendo na nyaraka za Paulo.

Sura ya I

Mambo ya Utume katika Injili

Utangulizi

Injili ni wasifu wa kitume wa aina bora zaidi kwa sababu zinahusika na simulizi ya Mkombozi Mwenyewe. Yesu Kristo, Mwana pekee wa Mungu, akawa Mmisionari wa Baba Yake. Kamwe mmishenari yeyote hajawahi kuvuka vizuizi vikubwa vya kitamaduni kuliko Yesu alivyofanya: Aliondoka Mbinguni kwenda duniani na kutokuwa na dhambi akiishi kati ya wenye dhambi. Hakuna mtume wa kibinadamu anayelazimika kuvuka masafa kama hayo!

Yeye ni mfano wetu mkuu. Bila shaka Yeye ni kielelezo kwa waaminio wote, lakini hata zaidi sana kwao ambao amewaagiza kwa huduma kati ya mataifa, mpaka wote wamwabudu mbele ya kiti chake cha enzi cha utukufu. *Kwanza*, Yeye ni mfano wetu katika tabia ya Kimungu. Kusudi lake kuu ni kututengeneza kwa sura yake mwenyewe. *Pili,* anatuita tufanye kazi zake, hata zile kubwa kuliko Yeye mwenyewe. Katika injili tunaona jinsi alivyowafundisha wanaume kumi na wawili na kwamba elimu ni kielelezo kwa shule anayotuongoza.

Wanafunzi wake walifanya makosa - faraja kubwa kwetu, ambao hufanya vivyo hivyo. Tunajikuta katika dhambi zao, kutokuelewana, theolojia potofu, kutoamini, kutokuwa na nguvu - na kwa matumaini pia katika shauku yao, upendo na uvumilivu. Jiunge nami katika vipindi hivi kumi vifupi na ubadilishwe kama wanafunzi wote wa kweli wanavyofanya!

1. Mathayo (1)

Yesu Kristo ndiye Masihi, Mungu kweli na Mwanadamu kweli, Mtu mkuu katika injili; hata zaidi huko, kuliko mahali pengine popote katika Maandiko, kwa sababu ya maisha na uwepo wake kati yetu duniani.

Katika Agano la Kale tuliona misheni za ulimwengu zikifananishwa; katika Jipya tunaona ukweli ukitokea pamoja na Mmisionari Mkuu Mwenyewe. Yeye ndiye mhimili ambaye historia yote inazunguka, kitovu cha ulimwengu Ambaye ataonekana na wote na hakuna hata mmoja atakayeepushwa.[1]

Imesemwa: 'Mungu ana Mwana mmoja tu, na amemfanya mtume. Yesu alikuwa ndiye mkuu Aliyetumwa kuliko nyakati zote, aliyetumwa na Baba[2] kuokoa watu kutoka kwa dhambi.[3] Kutumwa kwa kusudi mahususi ndilo dhehebu kuu la kawaida katika injili zote, ambazo kwa hakika ni wasifu wa kimisionari. Alipokuwa mmishonari, Yesu alikuwa ametoka mbali sana.[4]

Katika Mwanzo tuliona *waliotumwa* hatimaye kuwa *watumaji*. Kanuni hii imekuzwa katika injili. Baada ya Yesu kukamilisha utume wake aliwatuma wanafunzi wake ulimwenguni ili kumaliza kile alichoanzisha.[5] Habari zote za Utume katika injili zinahitajika ili kupata mtazamo mzuri wa utume.

Kipengele cha mateso huja kwa sauti kubwa katika injili zote, kwanza kupitia mfano wa Yesu, kisha kupitia maonyo yake kuhusu mateso wanafunzi wangeteseka. Baadhi ya haya nitaeleza kwa kina katika sura ya II ya kitabu cha tatu cha Ujumbe wa Kimisionari wa Biblia, (IIB).

Umuhimu wa kuteseka katika maisha ya Mkristo ni muhimu vya kutosha kutoa uangalifu wa kutosha, sio mahali pa mwisho kwa sababu ulikuwa na jukumu kubwa katika maisha ya Kristo. Katika Agano la Kale mateso yalieleweka kuwa ni matokeo ya dhambi, na kwa hiyo dhana ya *mateso ya mwenye haki* mara nyingi haikueleweka (k.m. Ayubu, Yusufu, Daudi na wengine).

---

[1] Flp. 2:10,11
[2] Yoh. 20:21
[3] Mat. 1:21
[4] Flp. 2:5-11
[5] Mat. 24:14; 28:18-20; Marko 16:15-18; Luka 24:46-48; Yoh. 20:21; Mdo. 1:8

Katika Agano Jipya, mateso yanapata maana mpya katika nuru ya Ufalme. *Kwanza,* Yesu anatanguliza 'mateso ya ufuasi' kama ilivyofafanuliwa katika injili ya tatu.[6] Mwanafunzi ni 'kujikana mwenyewe, kuchukua msalaba wake kila siku na kunifuata.'[7] Kristo alisema. Yeye mwenyewe alipaswa kujifunza utii *kupitia yale aliyoteseka*. Hii inatumika pia kwa wanafunzi Wake.[8]

Ngazi *ya pili* tunaiona k.m. katika maisha ya Yesu na Paulo, na inaweza kuitwa 'mateso ya kitume',[9] iliyofupishwa na Paulo kama 'Natimiliza katika mwili wangu yale yaliyopungua katika mateso ya Kristo'.[10]

Mtu aliyetumwa hujitolea kwa hiari kuteseka ili kuhubiri injili mahali ambapo haijasikiwa.[11] Yesu anawafunza wanafunzi wake katika viwango vyote viwili, na maisha yake yanaonyesha kwamba *pamoja na mateso mengi huja matunda mengi*. *Mateso kidogo* yatatoa *matunda kidogo*. *Wakati mateso yanaepukwa kabisa* hakutakuwa na *matunda kabisa*. Tunapoona matunda madogo, huenda ikawa hivyo kwa sababu wanafunzi wengi hujaribu kuepuka kuteseka kwa kukaa katika mazingira yao ya kustarehesha.

Yohana Mbatizaji alihubiri kwamba *Ufalme wa Mbinguni* umekaribia.[12] Ujumbe wake mkali ulifananishwa na mwito wa toba na kufuatiwa na ubatizo wa maji. Yesu alieneza ujumbe wake[13] na kuukuza kwa mafundisho na mahubiri yake, ambayo yalikuwa bora zaidi kuliko ya Yohana: kwa uponyaji wake, kutoa pepo, kufufua wafu na miujiza mingine; na kwa mamlaka yake, kuu kuliko ya Mafarisayo.

Pia alifunua uhalisi wa kiroho nyuma ya vipengele vinavyoonekana vya huduma yake, na kumfichua shetani kama mwanzilishi wa dhambi, mateso na ukandamizaji wa kiroho. Yohana aliandika baadaye kwamba Yesu alifunuliwa ili kuharibu kazi za shetani[14].

---

6 Lk. 9:23; 14:33
7 Heb. 5:8 (maneno ya mlalo ni yangu)
8 Yoh. 15:18,20
9 Tazama mf. 2 Kor. 6 & 11
10 Kol. 1:24
11 Kama alivyofanya Paulo kutimiza shauku yake Rum. 15:20
12 Mat. 3:2
13 4:17
14 1 Yoh. 3:8b

Ujumbe wa Ufalme unamaanisha: Mungu anatawala katika maisha ya watu wake, mpaka atakaposimamisha Ufalme wake duniani, unaoonekana kwa kila mtu.

Akijua kwamba huduma Yake duniani ingekuwa na mipaka ya muda na mipaka ya kijiografia, Yesu aliwaita wafuasi, akawazoeza kuwa viongozi na kuwatuma kama mitume. Huu bado ni mwongozo wa Kanisa wa kupanua Ufalme wa Mungu ulimwenguni.

Yesu anawaita wafuasi wake *wanafunzi*, yaani: wakulelewa, wanafunzi, watu walio chini ya mafundisho.[15] Mafunzo ya tabia yalikuwa na ndiyo moduli muhimu zaidi ya Kristo kwao. Tabia ya kimungu hutangulia huduma (*kuwa mtu* kabla ya *kufanya jambo fulani*). Tunaona hili katika Mahubiri ya Mlimani.[16] Ujumbe wake unaweza kufupishwa kama: *'Usivae vinyago. Usiseme jambo moja na utende tofauti. Tekeleza kile unachohubiri, muwe wana wa Mungu wakamilifu na uonyeshe. Tenda kwa roho iliyo kinyume'.*

Wanafunzi walizoezwa kwa ajili ya maisha ya dhabihu na imani.[17] Baada tu ya kupokea mafunzo ndipo waliruhusiwa kuingia katika hatua inayofuata. Pamoja na mabadiliko ya tabia walipitia awamu ya mfano wa kuwafikia. Yesu aliwaonyesha jinsi alivyofanya kazi[18] kabla ya kuwatuma kwenye huduma yao ya kwanza ya muda mfupi.[19]

Alishiriki pamoja na wanafunzi wake katika maisha ya sinagogi, akawafanya wanafunzi na kuwatuma kuhubiri Ufalme. Mtazamo wake ulikuwa kuhusu ushirikiano kamili wa kanisa, shule ya Biblia na wakala wa kutuma, kama Johnstone alivyobishana hapo awali.[20]

---

15 Mat. 4:18-22;
16 Sura ya 5-7
17 8:18-27; Zab. 107:23-30
18 Sura ya 8 & 9
19 Sura ya 10
20 P.J. Johnstone, *The Church is Bigger than you Think,* 1998:149-210

Maswali ya Kujifunza

1. *Eleza nafsi ya Kristo na jukumu Lake kuu katika injili.*
2. *Eleza utume wa Yesu.*
3. *Eleza njia ndefu aliyokuwa ametoka, kuwa Mtume wa Mungu.*
4. *Kwa nini mateso yana fungu muhimu sana katika injili?*
5. *Eleza kwa ufupi viwango viwili vya mateso, vilivyoonyeshwa katika sura hii.*
6. *Kuna uhusiano gani kati ya kuteseka na kuzaa matunda?*
7. *Fafanua ujumbe wa Ufalme wa Mungu.*
8. *Je! ni awamu gani mbili za mafunzo ambazo wanafunzi walipitia kabla ya kutumwa kwenye huduma ya muda ya kwanza?*
9. *Eleza mbinu ya Yesu ya huduma ya daraja tatu.*

2. Mathayo (2)

Mathayo anatoa kielelezo cha ufikiaji wa muda mfupi.[21] Yesu anaweka mipaka kwa huduma ya mitume na baadhi ya vipengele muhimu. *Kazi* ilikuwa: kuhubiri, kuponya na kutoa; *wasimamizi*: wale mitume kumi na wawili; *eneo lililolengwa*: Israeli, bado si Samaria au Wamataifa.[22] *Ujumbe* ulikuwa kwamba Ufalme umekaribia, unaothibitishwa kwa *miujiza* ya utoajipepo, uponyaji na kufufua wafu.[23] *Njia* hiyo ilikuwa ya muda mfupi, bila maandalizi ya muda mrefu ya makazi; lakini kwa maelekezo kuhusu jinsi ya kushughulika na mawasiliano na jinsi ya kutathmini mafanikio au kutofaulu.[24] *Athari zilizofuatana* zilijumuisha mateso, hasa wakati wa huduma ya baadaye, ya muda mrefu;[25] uhalisi wa mwisho wa uthibitisho wa mwisho;[26] mistari ya utengano ndani ya familia[27] na thawabu.[28] Kipindi cha wakati ni kati ya 'wakati huo' na 'mwisho', *wakati* wa dhiki kabla ya kurudi kwa Yesu.[29]

Tunapotazama mifano saba[30] tunaona kanuni tano za Ufalme. Mfano *wa kwanza* ni wa kupanda na kuvuna; *ya pili* kuhusu magugu yanayozuia mavuno; *ya tatu na ya nne* kuhusu unga ni, nne ikisema juu ya mbegu ya haradali na chachu; *ya tano na ya sita* kuhusu kutoa dhabihu kwa faida, ikizungumza juu ya hazina iliyositirika na lulu; na *ya mwisho* kuhusu kwenda nje na kupata: wavuvi wa samaki. Kanuni za Ufalme zinazotumiwa hapa ni kupanda, kupanda, kupenya, kufanya biashara na kuvua samaki. Neno moja ambalo wote wanafanana, ni:

"Ukuaji"!

Mathayo anataja vichocheo sita vya ukuaji wa kiroho: kutoa, maombi, kufunga, zaka, dhabihu na mateso.[31]

---

21 Mat. 10

22 10:1-8

23 Mstr wa 7,8

24 Mstr wa 9-15

25 Mstr wa 16-25

26 Mstr wa 16-33

27 Mstr wa 34-39

28 Mstr wa 40-42

29 Mstr wa 22,23a (maneno ya mlalo ni yangu). Kurudi kwa Yesu *kunatanguliwa* (si kufuatwa) na mateso, kuteswa na wanafunzi wake ambao wako katika misheni yao ya kuhubiri injili. Hakuna hoja ya kibiblia kwamba wanafunzi hawa wanapaswa kuwa Wayahudi tu, wala kwamba mahali pa kufikiwa ni mdogo kwa nchi ya Israeli

30 Sura ya 13

31 6:2,3; 6:5,60; 6:16,17 & 9:15; 23:23 & Luka 11:42; Mat. 10:37,38 & Luka 14:33; Mat. 5:11 & 10:19,33 & 21:36 hasa hasa

Haya yote yameambatanishwa na neno *wakati*, si *kama*! Mambo haya sita si ya hiari, bali yanazingatiwa kama ishara za ufuasi wa kweli.[32] Zaidi ya hayo, Yesu anaweka viwango vya juu zaidi kuliko vile vya Torati/Sheria: 'Ilisemwa ... lakini mimi nawaambia'.[33] Katika mstari huo huo kuna *mahitaji* ya uzalishaji na faida.[34]

Kukimbia, kukamatwa na vitisho vya kuuawa vinaweza kuwa, na mara nyingi ni sehemu ya maisha ya utume.[35]

Maisha ya utume yanaweza kuwa magumu sana. Tazama huduma ya Yesu ya saa 24 bila kukoma iliyoonyeshwa *katika sura moja pekee*, ikijumuisha maombolezo, mivutano ya kisiasa, kufundisha na kulisha maelfu, usiku wa maombi, kuokoa mfuasi anayezama, kutuliza hali ya hewa na kukutana na umati wa watu wapya. Zaidi ya hayo, aliwafundisha wanafunzi wake kukesha na kuacha usingizi wao pia![36]

Ni kanuni ya Ufalme kutafuta waliopotea, ama wa kundi, au walio nje.[37]

Yesu alilazimika kulisafisha hekalu kwa sababu lilikusudiwa kuwa nyumba ya sala [kwa ajili ya mataifa].[38] Ndivyo ilivyo katika agano jipya: hekalu la Roho Mtakatifu lazima liwe safi ili lifanye kazi kwa ajili ya wokovu wa mataifa. , iwe katika muktadha wa mtu binafsi au wa kanisa.[39]

Kulikuwa na mikutano na Mataifa. Ingawa Yesu alisema kwamba hakutumwa kwao bali kwa kondoo waliopotea wa Israeli, tunaona mikutano ya kutosha na watu wa mataifa ambayo ilionyesha kupendezwa kwake, k.m. pamoja na akida wa Kirumi na imani yake kuu ya uponyaji; pamoja na wenye pepo wa Mgerasi na jinsi walivyotolewa; na pamoja na mwanamke Mkananayo ambaye binti yake alipokea uponyaji.[40] Katika injili zingine tunaona mifano zaidi.

---

32 13:44-46
33 5:21-48
34 25:14-30
35 Tazama mf. 2:13-20; 10:17-25; 12:14; 21:46; 22:6
36 Sura ya 14
37 18:10-14 & 22:9,10 hasa hasa
38 21:12,13 & Isa. 56:7
39 1 Kor. 6:19,20 & 3:9,16,17 hasa hasa
40 Mat. 8:5-13; 8:28-34 & 15:21-28 hasa hasa

Pia tunaona baadhi ya vipengele vya siku za mwisho katika injili hii, hasa katika athari zake kwa watenda kazi.[41] Maneno 'kuwa tayari' yanarejelea matendo ya imani, ambayo bila hayo hakuna uthibitisho wa wokovu. Matendo hayawezi kuokoa, lakini ukosefu wao husababisha hukumu.[42]
Je, Yesu alimaanisha kwamba sehemu ya utume mkuu haitakamilika?[43]

Maswali hutupwa kwa wamishonari kama vile 'Kwa nini usikae katika nchi yako? Haja hitaji liko hapa. Kuna mengi ya kufanya ndani ya nchi. Kwa nini uende mahali ambapo unapaswa kufanya utafiti na kujifunza lugha?' – na maswali yanayofanana na hayo. Jibu ni 'nyumbani kwake pekee ndipo nabii hapati heshima'. Mwanadamu anaonekana kuwa na matatizo kidogo ya kukubali ukweli kutoka kwa mgeni kuliko kutoka kwa watu wa nchi yake.[44] Je, ni kwa hati tu kwamba katika Marko 'ukosoaji huu wa nyumbani' unafuatwa mara moja na Yesu kuwatuma wale Kumi na Wawili?[45]

Kilele cha maudhui ya misiolojia katika Mathayo ni agizo kuu.[46] Hapa, mamlaka (Yesu), kazi (nendeni mkafanye wanafunzi), eneo (mataifa yote)[47] , njia (kufundisha na kubatiza) na kuwepo (niko pamoja nanyi) pamoja kutengeneza picha kamili ya uinjilishaji wa ulimwengu.

Maswali ya Kujifunza

1. *Taja vipengele muhimu vya kielelezo cha Yesu cha muda mfupi cha kufikia.*
2. *Ni kanuni gani tano za Ufalme tunazoona katika mifano saba?*
3. *Vichocheo sita vya ukuaji wa kiroho ni vipi?*
4. *Toa maoni yako juu ya suala la kukimbia linapotokea hatari.*
5. *Eleza maana mbadala ya utakaso wa hekalu.*
6. *Kwa nini mara nyingi wamishonari hutumwa kutoka katika nchi zao?*

---

41 24:42–25:46
42 Yakobo 2:14-16
43 Mat. 10:23
44 13:54-57
45 Marko 6:1-13
46 Mat. 28:18-20
47 Kueleweka kama "vikundi vya watu"

3. Mathayo (3)

Inapendeza kuangalia athari za kitume za mfano wa Yesu kuhusu mmiliki wa shamba la mizabibu.[48] Kuna mambo manne ambayo yanadai usikivu wetu: uharaka wa kazi, kipindi kifupi kilichosalia, visingizio vya wafanyakazi watarajiwa na ukarimu wa tuzo kwa washiriki wote. Mwishowe tunaweza kujiuliza jinsi ya kumsaidia Muajiri huyu aliyekata tamaa?

Kwanza kuna uvumilivu wa mwenye shamba la mizabibu, kwenda sokoni mara tano katika siku moja kuajiri wafanyakazi. Ni yeye pekee anayejua ni kazi ngapi zinapaswa kufanywa na wakati huo ni mfupi. Lazima alikuwa amekata tamaa sana, kuondoka akisimamia kazi katika bustani yake mara tano ili kuhamasisha na kuajiri wafanyakazi wapya. Labda aliacha kazi hiyo akiwa na ombi la dharura kwa vibarua wake ambao tayari walikuwa wamejishughulisha 'kuombea wafanyakazi zaidi'![49]

Kisha kuna kipengele cha muda wa siku. Hii inaweza kufasiriwa kwa njia *tatu*. Siku hiyo nzima inaweza kuonekana kama *enzi ya kanisa*, ambapo kazi ya ulimwenguni pote ya uinjilishaji na umisheni inajidhihirisha yenyewe. Kisha inaweza kufasiriwa kama kipindi cha *kanisa la kitaifa* tangu kuanzishwa kwake na athari ambayo lilifanya kwa taifa lake. Hatimaye inaweza kuonekana kama suala la *kibinafsi*: wengine waliamua kumtumikia mwenye shamba la mizabibu mapema maishani, wengine walifanya hivyo baadaye na wengine walifanya kama wazo la baadaye.

Tatu, inashangaza kwamba mwajiri haongei chochote kuhusu biashara ya awali ya watu walioajiriwa hapo awali, lakini wale anaowaajiri saa 11 (05.00 p.m.) anauliza: 'Mbona umesimama hapo siku nzima, bila kazi.?' Udhuru dhaifu walioutoa ni 'kwa sababu hakuna mtu aliyetuajiri'. Huu ni ulemavu kweli: ukweli ni kwamba hawakuwepo hapo awali, hawakujifanya wapatikane - vinginevyo bila shaka wangeajiriwa mapema pia.

Jambo la mwisho ni thawabu: kila mtu anapokea kiasi sawa, iwe amefanya kazi siku nzima au saa ya mwisho tu. Mfumo wa malipo ya mmiliki ni wa kimungu

[48] Mat. 20:1-16
[49] 9:37,38

na kwa hivyo ni wa ukarimu sana kuelewa, kwa hakika kwa mawazo ya kimagharibi yenye mwelekeo wa utendaji na malipo.

Bila shaka ana haki ya kuwa mkarimu; ni asili yake! Sasa, tuangalie ujumbe wa Yesu kwa kanisa la leo na wanafunzi wake.

Kwanza tunaona umuhimu mkubwa wa kuhamasishwa na kuajiri ifikapo mwisho wa siku kuliko mwanzo. Saa ya 11 ya historia ya kanisa watu wanaitwa kufanya kazi ambayo hawakuwahi kufanya hapo awali kwa sababu hawakupatikana, bila kujali sababu zinaweza kuwa ni nini. Hii ni kweli kwa makanisa mengi katika Ulimwengu Unaostawi: wanaweza kuwa wamefanya kazi kwenye mashamba yao - bila kujali haya yanaweza kuwakilisha - lakini kwa kiasi kikubwa walishindwa kuungana na mwenye shamba la mizabibu *katika kazi yake ya utume wa tamaduni tofauti.*

Kisha tunaona kwamba katika saa ya mwisho ya historia ya kanisa inaonekana 25-40% ya shamba la mizabibu bado inahitaji kufanyiwa kazi.[50] Mwenye shamba la mizabibu anajitolea kuwaajiri wale ambao hawakuwahi kushiriki katika kazi hiyo. Katika miongo michache iliyopita Alianzisha uhamasishaji wa ajabu na uajiri wa makanisa na wafanyakazi kutoka Amerika ya Kusini, Afrika na Asia ili kumaliza kazi ya utume wa tamaduni tofauti tofauti.

Tatu, tunaona jinsi anavyosisitiza umuhimu mkubwa wa utume wa kitamaduni kwa makundi ya watu yaliyosalia ambayo hayajafikiwa ya ulimwengu huu, anapoita kutoshiriki 'kusimama pale, bila kufanya lolote'. Maneno hayo mazito yanapaswa kutulazimisha kuzingatia na kutathmini maisha yetu, malengo, makusudio na misukumo katika mwanga wake. Je, ni kwa kiasi gani makanisa yetu na sisi wenyewe tumekuwa katika nuru ya uharaka wa utume wa ulimwengu? Visingizio vyetu ni dhaifu kiasi gani?

Habari njema iko katika *kipengele cha mwisho:* kuna thawabu kamili ya kuvunwa na wote, hata na wale wa mwisho - iwe makanisa au wamisionari binafsi - kushiriki katika misheni ya ulimwengu sasa, wakati wa saa ya mwisho ya historia. Waafrika watavuna sawa na Wamarekani na Waasia na Wazungu. Habari *mbaya* ni kwamba, saa 5:30 jioni hakutakuwa na kuajiri tena.

---

[50] Takwimu za kitume za hivi karibuni kabisa zinaonyesha

Usiku utaingia ambao hakuna mtu anayeweza kufanya kazi[51].Waamerika ya kusini, Waafrika na Waasia wanaalikwa kujiunga sasa, ili wasiache malipo yao!

Swali la mwisho ni: *Tunawezaje* kumsaidia Mmiliki wa Shamba la Mizabibu? Ninaamini kwa kufanya mambo manne: *kwanza,* kujitoa mara moja kwa utume wa ulimwengu kwa namna yoyote ile, tukiacha nyuma 'tusifanye lolote'; *pili,* kuomba kama walivyoagizwa;[52] *tatu,* kuwa na imani katika kile tunachoweza kufikiria kuwa 'watahiniwa wasiowezekana zaidi' na *hatimaye,* kuhamasisha makanisa yao na kuajiri mitume wao ili kumaliza kazi ya utume kwa ulimwengu kwa makundi ya watu yaliyosalia ambayo hayajafikiwa.

Je, si kazi ya maana sana ya Roho Mtakatifu kwamba idadi ya mitume wasio wa magharibi imepita ile ya wenzao wa magharibi? Korea Kusini kwa mfano, karibu miaka ya 1900, haikuwa na kanisa la Kiprotestanti, ambapo kufikia 1990 ilikuwa ni ya Kikristo 30% yenye makanisa 7,000 huko Seoul pekee [53]. Imeisukuma Uingereza kutoka nafasi yake ya pili kama taifa linalotuma wamishonari duniani, ikiwa na zaidi ya wamishonari 21,000 katika uwanja huo[54]. Kweli, wengi wao wanaweza wasifanye kazi kwa tamaduni tofauti, lakini nchi hii imeonyesha jinsi *taifa linaloomba* litakuwa *taifa la kutuma.*

Wakristo katika 'nchi za watu wakubwa' wanaweza kuwasaidia ndugu na dada zao katika 'nchi mpya zinazotuma watu'. Hebu tutembee 'maeneo ya soko' ya kanisa katika Ulimwengu Unaoendelea kwa wafanyakazi zaidi. Hebu tuwahamasishe na kuwachochea, tuwafundishe na kuwatia moyo, tuwaambie tena na tena kwamba tunawaamini na, zaidi ya hayo: kwamba Mungu anawaamini. Kisha tunaweza kutarajia Siku hiyo ya Thawabu, ambapo sisi sote tunapokea dinari yetu - sasa bila manung'uniko au wivu!

---

[51] Yohana 9:4

[52] Mathayo 9:37,38

[53] Stearns, 1991:16

[54] Mandryk, *Operation World*, 2010:510

Maswali ya Kujifunza

1. *Ni mambo gani manne makuu ya mfano huu?*
2. *Ni kwa njia gani tatu mwandishi anafafanua 'siku'?*
3. *Kwa nini watu waliosimama sokoni saa 11 hawakuajiriwa hapo awali?*
4. *Ni asilimia ngapi ya 'shamba la mizabibu' bado inahitaji kufanyiwa kazi saa 11?*
5. *Je, sehemu hii ya mwisho ya kazi inawakilisha nini, katika maneno ya misiolojia?*
6. *Unaweza kufafanuaje 'habari njema' na 'habari mbaya' za mfano huu?*
7. *Ni kwa njia gani nne tunaweza kumsaidia Mwajiri wa Wafanyakazi?*

4. Marko (1)

Kuna kipengele cha ajabu cha 'kinyume na utumme' katika Marko – ingawa si katika injili hii pekee, yaani hamu ya Yesu 'kutomwambia mtu yeyote'.[55] Tamaa yake ya kuondoa mvuto na umati mbaya[56] katika huduma haikukusudiwa kumzuia mtu asimtukuze Mungu. Tamaa yake ya kutomwambia mtu yeyote ilikuwa ya kisayansi.

Maombi yaliambatana na mkakati ambao Yesu alichagua kwa huduma yake.[57] Maombi *haya* yamewekwa kati ya vifungu ambapo aliwaita wanafunzi wake. Tukijua jinsi gani hasa Yesu aliongozwa na Roho Mtakatifu na jinsi ushirika wake na Baba ulivyokuwa na nguvu, tunaweza kudhani kwa usalama kwamba hakufanya makosa, pia si katika kumchagua Yuda Iskariote, ambaye baadaye alimsaliti. Kitendo hiki kinakanusha vikali mafundisho ya hatima ya awali kwa *laana*. Yuda alipokea dirisha la neema la miaka mitatu, ambalo angeweza kutubu dhambi zake - lakini hakutubu.sivyo.

Mbele kidogo tunaona mifano mitatu, ikilinganisha Ufalme wa Mungu na kupanda mbegu, ikimaanisha kwamba Yesu anazungumza kuhusu uzalishaji na ukuaji.[58] Baadaye tunajifunza kutoka kwa mtini[59] kwamba kutozaa matunda kunamaanisha laana kwa sababu ni kinyume na asili ya Ufalme.

Inakaribia kuonekana kuwa ya kupita kiasi Yesu anaposema kwamba Alikuja kuokoa wenye dhambi, si wenye haki,[60] lakini ni mara ngapi 'ukuaji wa kanisa' huthibitika kuwa 'kuiba-kondoo' badala ya kuokoa nafsi mpya kutoka katika ulimwengu? Ukuaji wa uhamishaji sio ukuaji wa ubadilishaji!
Tunapoona kwamba Yesu alichagua baadhi ya wanafunzi Wake kuwa mitume - watu waliotumwa, au mitume - Alichukua *wale aliowataka*.[61] Kwa hiyo, kuwa mtume ni hatua ya Mungu badala ya yetu - ambayo sio kisingizio cha kubaki tu.[62]

---

55 Tazama mf. 1:44; 5:43; 7:36; 8:26,30 na 9:9
56 8:11,12; Mat. 12:38,39
57 Marko 1:35-39
58 Sura ya 4
59 11:12-14,20,21
60 2:7
61 3:13
62 Mf. kama katika Mat. 25:24-30 pale ambapo mtumwa mvivu aliificha talanta yake mavumbini

Marko anatumia mistari michache tu juu ya uenezaji wa kwanza wa muda mfupi wa mitume.[63] Mathayo anafafanua mada hii kwa kina.[64]

Baada ya huduma kwa watu, ya muda mfupi au ya muda mrefu, ni lazima kuwepo na muda uwekwe kwa ajili ya kujadiliana na kupumzika.[65] Kwa ajili ya kutiana moyo kwa watumaji na waliotumwa, shuhuda za waliotumwa zinapaswa kusikilizwa.

Utume sio kazi ya masaa ya ofisi tu. Wakati fulani huduma hii inachukua nafasi ya kwanza kuliko faragha, [66] kama nilivyoeleza hapo awali.[67]

Tunaona usawa katika huduma ya Yesu: Alihubiri katika vijiji, miji na mashambani.[68] Alitoa usikivu sawa kwa huduma ya ufikiaji wa mijini na vijijini.

Tunaweza kushangaa kwa nini mitume walioacha vitu kwa ajili ya Bwana na injili mara nyingi wanaonekana kuwa maskini. Baada ya yote, Bwana huahidi thawabu, sio tu katika wakati ujao (uzima wa milele), *lakini pia katika wakati huu, hata mara mia zaidi.*[69] Je, tunamheshimu Bwana kwa mtazamo wa umaskini? Ama ni kweli kuwa hatukati tamaa kiasi hicho kwa ajili yake?

Mtazamo wa utumishi ndicho kigezo cha ukuu katika Ufalme.[70] Pamoja na hayo, mara nyingi ni vigumu kwa watendaji wake kutazama malipo ya ghaibu katika siku zijazo na wengine wanaingia katika mtego wa kutafuta ukuu katika ulimwengu unaoonekana.[71]

Yesu anasema kwamba hekalu lilikusudiwa kuwa nyumba ya sala kwa mataifa yote.[72] Je, makanisa yetu ni nyumba za maombi kwa mataifa yote? Je, ni nyumba za sala kabisa?

---

63 Marko 6:6b-13
64 Tazama yale niliyoandika kabla ya, Mathayo #2
65 Marko 6:30-32
66 6:33-34
67 Van ‘t - Slot, *Uinjilisti Ulimwenguni - Wote Wapate Kusikia,* 1999/2005/2012:63,64
68 Marko 6:56
69 10:28-30
70 10:42-45
71 10:35-41
72 11:17; Isa. 56:7

Yesu anawaambia Wayahudi wamlipe Kaisari kodi kwa sababu sanamu ya mtawala huyu inapatikana kwenye sarafu.[73] Kwa kuwaambia tumpe Mungu kilicho cha Mungu anamaanisha kwamba tunapaswa kujitoa kwake, kwa kuwa aliipiga chapa sura yake juu yetu.[74] Sisi. si mali yetu wenyewe, wala hatuna mamlaka ya kuchagua la kufanya na maisha yetu. Tunapaswa kutembea katika mipango yake.[75]

Maswali ya kjifunza

1. *Eleza 'kipengele cha kupinga misheni'. Je, unaweza kufikiria sababu nyingine ambayo Yesu angeweza kuwa nayo, ambayo haijatajwa katika kifungu?*
2. *Eleza kwa nini kuchaguliwa kwa Yuda Iskariote kunazungumza kinyume na fundisho linalofundisha hatima ya awali kwa hukumu.*
3. *Kwa nini kutozaa matunda hakuleti laana?*
4. *Eleza neno 'kuiba-kondoo' kama njia ya kukuza kanisa.*
5. *Toa sababu nne za hitaji la mazungumzo ifaayo ya wamisionari.*
6. *Inamaanisha nini 'kumtolea Mungu yaliyo ya Mungu'?*

---

73 Marko 12:13-17

74 Mwa. 1:26,28; 5:1b

75 Efe. 2:10

5. Marko (2)

Yesu anatoa habari kamili zaidi kwa wale wanaomwomba Yeye hasa.[76] Kadiri tunavyokuwa karibu Naye, ndivyo anavyotupa ufahamu zaidi wa mipango yake. Yesu anawaheshimu wale wanaouliza maswali moja kwa moja 'lini' na 'vipi'. Ndani ya kundi la wanafunzi kumi na wawili, kulikuwa na mduara wa ndani wa watatu: Petro, Yakobo na Yohana. Katika tukio hili hasa Andrea alikuwa pamoja nao pia.

Mtazamo wa watenda kazi wa Kristo unapaswa kuwa wa kukesha na kukaa tayari;[77] haishangazi tunapoona kwamba wengine wako kwenye usingizi.[78]

Hata matendo yasiyo ya kawaida ya upendo kwa Bwana yanafanya mchango halali kwa uinjilisti wa ulimwengu: fikiria jinsi Mariamu alivyomtia mafuta;[79] jinsi Yusufu wa Arimathaya alivyomzika katika kaburi lake mwenyewe[80] na jinsi wanawake walivyoleta manukato ili kuupaka mwili Wake baada ya kuzikwa.[81] Matendo yao yanasimuliwa popote injili inapohubiriwa.

Baadhi ya sehemu za utume lazima ziwe na asili ya siri kwa sababu za wazi. Kwa mfano, msaliti hakupaswa kujua mahali ambapo Karamu ya Mwisho ingefanyika,[82] ili kuzuia uwezekano wa kuvuruga mpango wake mapema.

Yesu aliamini katika habari za kweli na sahihi kufunuliwa kwa wakati ufaao na kwa njia ya busara.[83] Kwa njia hii alitangaza kusalitiwa kwake kuliokuwa karibu na Yuda. Watu wasio makini wangeweza kukosa wazo hili kwa urahisi.

Inakubalika kwa mitume kufadhaika sana, kufadhaika na kulemewa na huzuni hadi kufa kwa ajili ya huduma[84] - pamoja na hamu ya mateso hayo kuisha -

[76] Mk. 13:3
[77] 13:5,9,23,33,35,37
[78] 13:38; Mt. 25:5
[79] Mk. 14:9
[80] 15:43-46
[81] 16:1
[82] 14:13-16
[83] 14:18-21
[84] 14:33,34

mradi tu wanasalimisha mapenzi yao kwa Mungu, kama Yesu alivyofanya huko Gethsemane.[85]

Edwardi alieleza kwa kina kipengele hiki mahususi cha utii katika kitabu chake.[86] Anaonyesha kwamba kila Mkristo aliyejitolea hivi karibuni au baadaye atakabiliana na Gethsemane yake.

Wakati wa kuhojiwa kwake Yesu hakujibu mashtaka kuhusu yale aliyosema au kufanya, bali alizungumza tu kuhusu Yeye ni nani.[87] Huenda ikawa kwamba mitume wanapaswa kufanya vivyo hivyo ikiwa wanajikuta katika hali sawa na hiyo.

Baada ya ufufuo, wanawake walikuwa na utume wa kutimiza *kwa wanafunzi,* kabla ya ufufuo, kutimiza utume wao *kwa ulimwengu*. Wanawake waliogopa sana wakati wa misheni hiyo ya kuhamasisha tena.[88]

Sababu ya mateso pia iko katika injili hii. Marko alijionea kwamba, katika kutangaza injili na kupanua Ufalme, mateso yanatangulia utukufu.[89] Katika safari yake ya kwanza ya utume alikuwa amewaacha Paulo na Barnaba kabla ya wakati wake, pengine kwa hofu ya mateso ambayo yangeweza kutokea - na kwa kweli - yalitokea katika Asia ndogo.[90] Kwa bahati nzuri, baadaye alirudi kwenye huduma na kupatanishwa na Paulo.[91]

Hakika, waliotumwa wanateswa kwa ajili ya injili.[92] Hii ilikuwa kweli katika siku za Israeli wakati Yesu na manabii wa awali walipoteswa kama ilivyo sasa kwa wahubiri wa injili mbali na karibu.

Mateso makali kwa mashahidi wa Kristo katika *nyakati za mwisho*[93] yanaenda sambamba na *ishara* zaidi za *siku za mwisho*.[94] Matukio ya ajabu ya asili *yanafuata*,

---

[85] 14:35,36,39
[86] Gene Edwards, *Exquisite Agony,* 1994
[87] Mk. 40:60-62
[88] 16:7,8
[89] 10:37-40
[90] Mdo. 13:13; 15:36-40
[91] Kol. 4:10
[92] Mk. 12:1-8
[93] 13:9,10
[94] 13:5-25

hayatangulii dhiki isiyo na kifani ya siku hizo.[95] Ni *wakati huo tu* (*yaani baada ya dhiki hiyo)* wote watakapochaguliwa kutoka mbinguni na duniani kukusanywa na Malaika.[96]

Baadhi ya mitume, kama Petro, hukadiria kupita kiasi utayari wao na uwezo wao wa kuteseka[97] lakini inapotokea, wanathibitisha kwamba hawawezi kulipa hata gharama ndogo, kama vile kudhabihu usingizi fulani[98]

Tabia fulani za kitume hazifai. *Kwanza,* hali zinazohusiana na huduma, zinazopingwa na wanafunzi, zinaweza kuifanya mioyo yao kuwa migumu ili wao, kama wale kumi na wawili, wasimtambue Kristo tena kama suluhisho la hali yao ya hatari wakati wa 'usiku wao ziwani.'[99]

Pili, pesa zinaweza kuvuruga mitume na kuhatarisha huduma - kama ilivyotokea kwa Yuda.[100]

Kisha, wakati utume wa Mungu wa kuwafanya Israeli kuwa mfano kwa mataifa ulipoachwa na makuhani na Mafarisayo wenye kufuata sheria, wanafiki, *utume wao uligeuka dhidi ya* Mungu, na kwa hiyo hawakuona makosa yao.

Nne, baadhi ya mitume hupigana vita vilivyo sawa kwa wakati usiofaa na kwa silaha zisizo sahihi na hivyo kufanya kazi dhidi ya Mungu badala ya kumtumikia Yeye, kama Petro alivyofanya kwa upanga wake.[101]

Hatimaye, nyakati fulani tunamsaliti Yesu kwa sababu tunamfuata kwa mbali, kama Petro alivyofanya,[102] badala ya kumkaribia.[103]

Kutokuamini kwa mitume hawa, hata baada ya ufufuo uliotangazwa, kulikuwa kunashangaza.[104] Je, tunafanya vyema zaidi?

---

[95] 13:19
[96] 13:27,28
[97] 14:29,31
[98] 14:32-41
[99] 6:45-52
[100] 14:10,11
[101] 14:47
[102] 14:54
[103] Ufu. 14:4b
[104] Mk. 16:11,12,14

Maswali ya Kujifunza

1. *Je, ni sawa kumuuliza Yesu maswali hususa? Kwa nini, au kwa nini sivyo?*
2. *Kwa nini baadhi ya misheni lazima ziwe za asili ya siri? Toa mifano ya kibiblia*
3. *Kwa nini Wakristo waliojitolea mapema au baadaye wanapaswa kukabiliana na 'Gethsemane yao'?*
4. *Kwa nini Marko hakumaliza safari yake ya kwanza ya umishonari?*
5. *Ni lini wateule wote kutoka mbinguni na duniani watakusanywa na malaika? Toa rejea ya maandiko pia*
6. *Taja baadhi ya mifano ya tabia isiyofaa ya kimishonari*

6. Luka (1)

Jambo muhimu katika injili ya Luka ni kukutana kwa Yesu na watu wa Mataifa: watu kutoka Tiro na Sidoni,[105] akida wa Kirumi aliyeamini[106] na mwenye pepo Mgerasi ambaye alimtoa na kumrudisha kijijini kwao kueleza kile alichomtendea.[107] Baada ya kukatishwa tamaa. Pamoja na baadhi ya Wasamaria[108] Yesu alisema kwamba hatuna haki ya kulipiza kisasi dhidi ya 'watu wakaidi' wanaokataa kushirikiana. Asili ya ujumbe wa Yesu ni wokovu, si uharibifu. Ilikuwa na bado si wakati wa kisasi cha Mungu, kifungu ambacho Yesu alikiacha alipomnukuu Isaya.[109] Sasa ni zama za neema. Msamaria mwingine aliyekutana naye akamponya.[110]

Tunatofautisha idadi ya kanuni za kutuma katika Luka. Inaanza na maombi. Yesu aliomba kabla hajawachagua wanafunzi wake[111] na kabla hajaamua ni mbinu gani ya kuwafikia atakayoitumia.[112]

Baadaye tunapata mtazamo wa nadra katika timu ya kumtegemeza Yesu.[113] Kundi kama hilo ni hitaji la mtume yeyote kuwa nalo, na mara nyingi huwa na wale ambao wamebarikiwa na huduma yake.

Katika Mathayo tuliangalia huduma ya kwanza ya muda mfupi ya mitume; Luka anatupa toleo fupi zaidi yake.[114]

Yesu ana njia ya kuvutia ya kujaribu nia za mitume wapya.[115] Kuna makundi matatu. Kwa kundi la *kwanza* anasema ‘mbweha wana mapango…’ kwa maneno mengine: uko tayari kuondoka katika eneo lako la starehe? Kunifuata na kunifanyia kazi MIMI itakugharimu!

---

[105] Lk. 6:17
[106] 7:1-10
[107] 8:26-39
[108] 9:51-56
[109] 4:18,19; Isa. 61:2b
[110] Lk. 17:11-19
[111] 4:42a, kujiandaa na 5:1-11
[112] 4:42a, kujiandaa na 4:43,44; angalia pia na 5:16 na 6:12-16
[113] 8:2,3
[114] 9:1-9
[115] 9:57-62

Kwa kundi la *pili* Anasema 'waache wafu wazike wafu wao' ambayo ni kitia-moyo cha kuweka vipaumbele vyako sawa (Familia? au Ufalme?) kabla ya kuingia katika huduma. Kwa kundi la *tatu* Anatoa maoni juu ya 'kutazama nyuma': je, uko tayari kuyaacha maisha yako ya zamani nyuma?

Katika Luka - kama tofauti na Mathayo - tunaona huduma ya pili ya muda mfupi. Sasa watu 72 walitumwa.[116] Yesu alikazia ndani ya mitume Wake hitaji la wafanyakazi zaidi. Baada ya uijnjilisti wao wa kwanza[117] walielewa ni kazi gani iliyosalia kufanywa. Suluhisho la Yesu ni: kutuma watenda kazi zaidi na kuwaambia wanafunzi Wake waombee zaidi watendakazi.[118] Tunaona tena kanuni ya kutotulia ya uinjilishaji wa muda mfupi: 'msichukue wala msisalimie'.[119]

Mtu wa amani ndiye anayeelekea zaidi kumpokea Mfalme wa Amani na wajumbe wake.[120] Mtume humpata na kumbariki mtu huyu na baada ya kuikubali injili anakuwa kichwa cha ufunuo katika eneo hilo. Ikiwa hata mtu mmoja hawezi kupatikana, laana - tayari juu ya mahali pale kwa ajili ya kumkataa Bwana - lazima ithibitishwe na watenda kazi wakiyakunguta mavumbi ya miguu yao.[121]

Maarifa huongoza kwenye wajibu.[122] Injili ikikataliwa, matokeo yake ni makali zaidi kuliko kwa Mataifa ya Sodoma, Tiro na Sidoni ambao hawakusikia. Katika muktadha huu Yesu pia alimtaja Sulemani na Malkia wa Sheba, na Yona akihubiri Ninawi.[123]

Kifungu kuhusu Shetani akianguka kutoka mbinguni[124] kinatukumbusha Yoshua, akiwaambia maofisa wake kuweka miguu yao kwenye shingo za wafalme watano waliotiishwa.[125]

---

[116] 10:1-18 wangeweza kua 70 kutokana na orodha ya kwanza ya watu katika Mwa. 10
[117] Lk. 9:1-6
[118] 10:1,2
[119] 10:4-11; tungeweza kusema: 'sahau kuhusu faraja yenu' na 'musiahilishe mambo, musichanganyikiwe'
[120] 10:6,16; Isa. 6:9
[121] Lk. 10:10-15
[122] 10:13-15
[123] 11:29-32
[124] 18:24
[125] Yos. 10:24

Yesu anarejelea ushindi wake pale Kalvari, ambapo angefichua na kisha kuwashinda adui zake.[126] Kwa hili, anaonyesha kipengele cha vita vya kiroho katika utume.

Jambo la maana sana ni utimilifu wa mtume, tofauti na unafiki ambao Yesu anapigana na Mafarisayo na wasomi wa Sheria. Tabia ya Kikristo haiwezi kusisitizwa kupita kiasi. Yesu anapozungumza juu ya taa ya mwili, anaonyesha kwamba nuru ya injili inaweza tu kuangaza kupitia kwetu, tunapotoa giza katika miili yetu, yaani, mioyo na mawazo yetu.[127] Macho yetu lazima yatazame upande ufaao. miguu yetu itatembea katika njia iliyo sawa.[128] Bila nuru hiyo shahidi yeyote wa injili amebatilishwa. Kuingiza giza katika maisha yako *kwa siri* kutapunguza mwangaza wake *hadharani*.

Baadaye Anasema 'mnasafisha nje ya kikombe tu'.[129] Anawatofautisha waliosafishwa nje na waovu walio ndani. Yesu anataja mtazamo wa kuwapa maskini kuwa dawa ya uchoyo. Hizi ni kanuni za kina, zisizoweza kujadiliwa na mambo ya kuamua kama waamini watakuwa wanafunzi wa kweli au la. Sehemu iliyobaki ya kifungu[130] kinaonyesha kwamba mwamini ambaye hana uadilifu ni mnafiki na si bora kuliko Farisayo. Wanafiki huvaa vinyago kwa sababu wana vitu vya kuficha. Watu waaminifu hawana chochote cha kujificha: wanaweza kuonyesha nje *na* ndani bila kuwa na aibu. Hakuna maana katika unafiki: kila kitu kitafunuliwa na kufichuliwa mwishoni.[131]

---

126 Kol. 2:15
127 Lk. 11:33-36
128 Mit. 4:23-27
129 Lk. 11:37-41
130 11:42-54
131 12:1-3

Maswali Ya Kujifunza

1. *Toa mifano ya matukio ambayo Yesu alikutana nayo na watu wa mataifa mengine na jinsi alivyowabariki*
2. *Ni aina gani tatu za mitume wa wakati ujao, ambao Yesu anajaribu nia zao?*
3. *Eleza kazi ya 'mtu wa amani' katika eneo lolote jipya ambako injili inahubiriwa*
4. *Eleza kwa nini 'taa ya miili yetu' lazima iwe wazi ikiwa tunataka kuwa mashahidi wa injili*
5. *Yesu anatoa suluhisho gani tunapopambana na uchoyo?*
6. *Eleza nini maana ya unafiki na kwa nini ni uharibifu sana?*

7. Luka (2)

Kuna mada zaidi katika injili hii ambazo zinafaa kutafakari katika muktadha wa utume. Wakati watu hawana mwelekeo wa kuwasikiliza wajumbe wa Mungu, hawatamsikiliza anapozungumza nao moja kwa moja pia;[132] wala miujiza haitawabadilisha.[133] Mitume wanaweza kukatishwa tamaa watu wanapoikataa injili, lakini lazima watambue kwamba wasikilizaji wao kwa kweli wanamkataa Yesu Aliyewatuma. Imani inategemea uchaguzi huru wa kimaadili, si juu ya hali zisizo za kawaida, ingawa hizi *zinaweza* kuwa sehemu ya uwasilishaji wa injili.[134]

Utambulisho wetu mpya wa kiroho - majina yetu yameandikwa mbinguni[135] - ni muhimu zaidi kuliko kazi yetu kwa Bwana (pepo wanavyotutii). Tunaona kanuni hiyo hiyo katika simulizi ya Martha na Mariamu:[136] uhusiano wetu na Bwana ni wa muhimu zaidi kuliko kazi yetu kwake.

Simulizi ya Msamaria mwema[137] inaonyesha jinsi watu wawili waliotumwa, kuhani na Mlawi, walivyoshindwa katika wito wao na jinsi Mmataifa - Msamaria na hata mhudumu - alivyokuwa na huruma kwa mtu ambaye alijeruhiwa vibaya sana. Katika utumishi wa Ufalme tunapaswa *kuto*jifunza kusema 'hii si huduma yangu', au 'Nina mambo ya maana zaidi ya kufanya', au hata 'sitajitia unajisi'.

Yesu anasema kwamba sisi kama mitume na wafanyakazi wa kutoa msaada tunapoingia katika maeneo ambayo yamekumbwa na maafa, hatupaswi kudhani kwamba watu huko ni watenda dhambi wabaya zaidi kuliko wale wa nchi zetu[138]. Maafa yanayoukumba Ulimwengu unaoendelea mara nyingi huonwa na wafanyakazi kuwa yanahusiana moja kwa moja na dhambi za kuridhika na uasherati zinazosababisha UKIMWI; umaskini unaohusiana na uroho na ufisadi wa viongozi wa kisiasa; udhaifu wa kiuchumi kufuatia wizi na uzembe, n.k Kristo anawaita wote watubu.

---

[132] Lk. 7:29,30; 10:16
[133] 16:27-31
[134] Mk. 16:17,18
[135] Lk. 10:18-20
[136] 10:38-42
[137] 10:25-37
[138] 13:1-5

Mfano wa mtini usiozaa[139] unapendekeza kwamba kuna kikomo cha wakati kwa matunda kuonekana. Kwa hiyo hakuna faida ya kuendelea na kazi katika maeneo yasiyo na matunda wakati yote yamefanywa, kwa sababu huduma lazima izae matunda ndani ya muda fulani. Lazima tuwe wakosoaji katika kutathmini juhudi zetu. *Kanuni ya ukuaji na uzalishaji* ni ya DNA ya Ufalme; ukiukaji wa kanuni hii hautavumiliwa;[140] huo unaonekana katika mfano kuhusu mina.[141]

'Ee Yerusalemu', Yesu alipaza sauti.[142] Ingawa alikataliwa, aliulilia mji huo kwa huruma. Je, tunaweza kulia kama Yesu alivyolia[143] juu ya majiji yenye upinzani, licha ya kukataliwa?

Maelezo ya kuvutia tunapata katika mfano wa karamu kuu.[144] Huenda ukavunjika moyo kwa sababu kama mtu aliyetumwa, unakosa matokeo na baada ya maombi yako, watu bado hawaji kwa Kristo. Uko katika kampuni nzuri. Hata Bwana wako amekasirikia hilo, ingawa si juu yako. Anashiriki kukatishwa tamaa kwako na hatimaye ataifanikisha huduma yako.[145]

Gharama ya kuwa mfuasi inakaribiana na ile ya kuwa mtume. Mifano yote miwili - kujenga na kupigana vita - ni ya kimisionari kwa asili.[146]

Sifa mojawapo ya Mfalme ni kuwatafuta waliopotea.[147] Kuna kutafuta, kutafuta na furaha baada ya kupata kondoo na sarafu. Haya ni mambo tu. Kumpoteza mwana, katika mfano wa tatu, kunaingia ndani zaidi. Baba alihuzunika kwa kufiwa, kaka hakuhuzunika. Je, tunawajali waliopotea? Au je, tuna mtazamo wa mamluki ('utumwa', 'maagizo')[148] kama mwana mkubwa, badala ya moyo wa huruma, wa kitume?

---

139 13:6-9
140 8:5-15; 13:7b,9b,19,21
141 19:12-23
142 13:31-35
143 19:41
144 14:16-24
145 14:21-23
146 14:25-35, hasa 28-32
147 Sura ya 15
148 15:29

Tunajifunza kutoka kwa msimamizi asiye mwaminifu[149] kwamba wasimamizi wa Mungu ni wasimamizi wa mali Zake, *si wamiliki*, kama wengi wanavyofikiri. Tunapaswa kuwekeza utajiri wake katika wokovu wa watu ('kukaribishwa katika makao ya milele'). Jambo hili linaleta uthibitisho wa Bwana.

Tajiri hakupotea kwa sababu alikuwa tajiri bali kwa sababu hakujali wanadamu wenzake.[150] Hadithi hiyo inafanana na ile ya meneja mwerevu. Utajiri hausababishi hukumu ya Mungu bali njia ambayo unatumiwa - ama kwa makusudi ya milele au ya muda; kwa wengine au kwa ubinafsi ndiko kunakoleta tofauti ya milele. Watumaji na waliotumwa huangalia wengine na wokovu wao. Watu wengine waliosalia hujikita kwenye nafsi, na katika 'kutafuta maisha yao' huyapoteza.[151]

Je, mitume wanashauriwa kuwa na silaha za kimwili?[152] Ingawa inaonekana hivyo, muktadha pamoja na injili zingine unatuonyesha vinginevyo. Yesu anasimamisha tendo la nguvu la Petro[153] na anatoa sababu zake.[154] Baadaye, hakuna mtume aliyewahi kutumia silaha. Upanga pekee wa halali katika Agano Jipya ni Neno la Mungu. Vita vyetu si juu ya damu na nyama.[155]

Maswali ya Kujifunza

1. *Huenda ni nia gani ya kuhani na Mlawi kupita karibu na mtu aliyejeruhiwa?*
2. *Ni somo gani la kitume tunalojifunza kutokana na mtini usiozaa matunda?*
3. *Toa uchambuzi wa tabia ya kaka mkubwa katika mfano wa mwana mpotevu*
4. *Ni kosa gani kuu la meneja mwerevu, lililosababisha afukuzwe kazi?*
5. *Kwa nini tajiri aliishia kuzimu?*
6. *Toa maoni yako kuhusu matumizi ya kubeba silaha za moto katika maeneo hatari na ujumuishe msingi wa kibiblia kwa maoni yako*

---

[149] 16:1-15
[150] 16:19-31
[151] Mat. 10:39
[152] Luka 22:35-38
[153] 22:49-51
[154] Mat. 26:52; Yohana 18:11
[155] Efe. 6:12,17; 2 Thes. 2:8; Ufu. 1:16; 19:15,21

8. Yohana (1)

Yohana alihudumu huko Efeso, ambako aliandika injili yake, barua tatu na Ufunuo katika miaka ya tisini ya karne ya 1. Sehemu ya kwanza ya injili yake inathibitisha uungu wa Kristo na usawa na Mungu.[156] Mistari mitano ya kwanza inafafanua hadhi yake kwa majina Yake. Majina yanaonyesha utambulisho katika fikra na utamaduni wa Kiebrania. Pia nafasi yake katika uumbaji[157] imesisitizwa.[158]

Jinsi ubinadamu ulivyokuwa umekengeuka kutoka kwa Mungu inakuwa dhahiri kutokana na maneno 'hawakumtambua Yeye' na 'hakumpokea'.[159] Habari njema ni kwamba Yesu alifungua tena njia kwa Mungu[160] na kuwapa watu mwanzo mpya, wa kipekee sana. kwamba neno 'kuzaliwa upya' pekee ndilo linaloelezea nguvu na uweza wake. Uungu wa Kristo pia unathibitishwa na maneno ya Yohana Mbatizaji 'Yeye alikuwa kabla yangu'; hoja ya kuwepo kabla ya Kristo[161] kwa vile Yohana alikuwa na umri wa miezi sita kuliko Yesu:[162] Yohana *hakuwa* akizungumza kuhusu ubinadamu wa Yesu.

Kristo katika mwili alikaa kati yetu[163] katika hali ya pande mbili: Mungu kweli na Mwanadamu kweli. Neno 'Mwana mzaliwa-pekee wa Mungu', (Kiyunani: *μονογενης Θεος, monogenes Theos*) linaweza kutafsiriwa vyema zaidi kama 'Mungu pekee'.[164] Baba mzaliwa wa pekee. mara moja; matokeo yalikuwa ni Mwana-Mungu. Hili lilifanyika kabla ya kuwekwa misingi ya ulimwengu, wakati mpango wa wokovu ulipoundwa pia, kwa hiyo Mwana alifunuliwa kama Mwana-Kondoo wa Mungu, aliyechinjwa tangu kuwekwa misingi ya ulimwengu.[165] Kuzaa hakukuwa na uhusiano wowote na kufanyika kwake mwili. Mungu hakupata Mwana Yesu alipozaliwa katika mwili.

---

156 Flp. 2:6
157 Rum. 1:2
158 Linganisha na Yohana 1:10 na Kol. 1:16
159 Yohana 1:10,11
160 1:12,13; 14:6
161 1:1-3
162 Luka 1:24,26
163 Yohana 1:14
164 1:18
165 Ufu. 13:8b

Mwana hana mwanzo wala mwisho, aliyefananishwa na Melkizedeki.[166] Kama vile Mwanadamu ana mwanzo.

Hakuna mwanadamu wa kawaida ambaye angeweza kuleta badiliko kubwa kama hili katika maongozi kutoka kwa sheria hadi kwa neema na kweli kama Kristo alivyofanya.[167] Haya yote yalihitaji kuthibitishwa waziwazi ili kuhalalisha jina la cheo 'Mwana-Kondoo wa Mungu, Aichukuaye dhambi ya ulimwengu.'[168] Ni Mwanadamu asiye na dhambi pekee ndiye anayestahili kufanya kazi hiyo.[169] Yohana Mbatizaji anaongeza ushuhuda wake juu ya uungu wa Kristo kwa sababu aliona Roho Mtakatifu akija juu ya Yesu na kubaki juu yake. Aliupokea ukweli huu unaotambulika kwa uhalisia wa Mwenyezi Mungu.[170]

Maneno mawili ya mara kwa mara ya Yesu katika injili hii ni: 'Mimi nawaambia iliyo kweli' na 'Baba aliyenituma'. Haya yana mantiki kwa kuzingatia hayo hapo juu. *Roho Mtakatifu* kama nafsi ya tatu ya Uungu pia anaonekana sana katika injili ya Yohana.[171]

Injili yake inatofautiana na nyingine. Aliiandika yapata mwaka 90 B.K; nyingine ziliandikwa kabla ya B.K 65. Yohana aliandika kwa ajili ya makanisa ya Asia Ndogo (Uturuki ya sasa). Walijua injili zingine. Kwa hiyo, kwa nini aliandika nyingine? Injili zote zinaonyesha pande tofauti za Yesu. Mathayo anamwonyesha kama *Mfalme;* Marko kama *Mtumishi,* na Luka kama *mwandamu halisi*. Haya yasingekuwa kamili bila simulizi ya Yohana ambamo Yesu anaonyeshwa kama *Mwana wa Mungu*. Anaonyeshwa kamili: kama Mfalme (aliye juu zaidi), Mtumishi (mpole zaidi), Mwanadamu (mwenye mipaka), na Mungu (asiye na kikomo).

Aliandika injili pengine kwa Kiaramu, lugha iliyozungumzwa na Yesu. Huenda aliitafsiri katika Kiyunani, lingua franca katika Efeso, lakini hii si hakika. Injili hii imeandikwa kwa takriban misamiati 700 tofauti, sawa na msamiati wa mtoto.

---

[166] Rum. 14:18-20; Ebr. 7:15-17
[167] Yohana 1:14,16,17
[168] 1:29
[169] Ebr. 4:15
[170] Yohana 1:30,34
[171] 1:32,33; 3:34; 6:63; 7:37-39; 14:16,17,26; 15:26; 16:7-11,13-15 na 20:22

Yohana wa Kwanza alihudumu Yerusalemu. Je, aliishiaje Efeso? Mnamo mwaka wa 44 B.K Herode alimuua nduguye Yakobo.[172] Mateso yaliyotokea wakati huo huenda yalimfanya Yohana aondoke. Hatujui alikaa wapi wakati wote, lakini kulingana na maandishi ya zamani alihudumu huko Efeso katika

miaka yake ya mwisho, kabla ya Rumi kuwa kitovu cha Kanisa. Hii ni wazi kutokana na ukweli kwamba alijua makanisa saba katika Asia.[173]

Mnamo 95 B.K, Mfalme Domitian alimpeleka uhamishoni huko Patmo. Mnamo 96 aliruhusiwa kurudi Efeso ambako aliandika mafunuo, ambayo sasa ni kitabu chetu cha Ufunuo. Baada ya mwaka wa 98 Trajan alipokuwa Anamiliki, alikufa akiwa mtume wa mwisho wa Yesu.

Uungu wa Kristo ndio ufunguo wa injili hii.[174] Kwa jina 'MIMI NIKO' Mungu alijidhihirisha kwa Musa.[175] Wayahudi wote waliunganisha jina hilo na Mungu. Walikasirika sana Yesu alipolitumia kutaja cheo Chake akiwa Mwana wa Mungu. Mara kumi na nne alisema MIMI NDIMI: Masihi;[176] Mkate wa Uzima;[177] Nuru ya ulimwengu;[178] kutoka juu na kabla ya Ibrahimu kuwako;[179] Mlango wa kondoo na Mchungaji Mwema;[180] Mmoja pamoja na Baba na Mwana. wa Mungu;[181] Ufufuo na Uzima;[182] Mkuu na Bwana;[183] Njia, Kweli na Uzima na ndani ya Baba, Baba ndani yangu;[184] Mzabibu wa Kweli.[185]

Mara ya mwisho 'MIMI NIKO' alipozungumza, wakati wa kukamatwa kwake, alidhihirisha uwezo mkubwa kiasi kwamba mapepo yaliyokuwa yakiandamana na jeshi yalitetemeka.

---

[172] Mdo. 12:2
[173] Ufu. 2 na 3
[174] Yohana 20:31
[175] Kut. 3:14
[176] Yohana 4:26
[177] 6:35,48,51
[178] 8:12; 12:46
[179] 8:23,58
[180] 10:23,58
[181] 10:30,36
[182] 11:25
[183] 13:13
[184] 14:6,10
[185] 15:1,5

Kwa hofu na kuchanganyikiwa walirudi nyuma na kuwatupa watu 600 wenye silaha miguuni mwao.[186] Ni dhahiri kwamba Yesu alijisalimisha kwa hiari!

Maswali ya Kujifunza

1. *Tengeneza Ukristo wa Yohana vile vile unavyoweza.*
2. *Eleza asili ya umwili ya Kristo.*
3. *Kwa nini Yesu alikuwa Mwanadamu pekee Aliyestahili kuchukua dhambi za ulimwengu?*
4. *Eleza jinsi wainjilisti wote wanne wanavyomwelezea Yesu Kristo kwa mtazamo tofauti.*
5. *Taja angalau mifano 7 ya jinsi Yesu alivyomaliza sentensi inayounda utambulisho wa Mungu kama 'MIMI NIKO'.*
6. *Ni nini kilifanyika Alipotumia jina hilo kwa mara ya mwisho?*

[186] Yoh. 18:6

9. Yohana (2)

Yohana Mbatizaji aliwaelekeza wanafunzi wake wawili kwa Yesu, ambaye alianza kumfuata. Ni mfano gani mkuu wa mtazamo wa Ufalme dhidi ya kujenga himaya ya mtu mwenyewe: kutuma wafanyakazi wako kwa mtu aliye na huduma kubwa kuliko yako.[187]

Yesu alianza huduma yake kwa kwenda kwenye karamu ya arusi na kushiriki pamoja na wanafunzi wake katika kufanikisha sherehe hiyo. Hata wakati wa karamu angeweza kudhihirisha utukufu wake na hivyo kuwatia moyo wanafunzi wake kwenye imani.[188]

Mitume mara nyingi hukabili hali ya kuvunjika moyo kwa kutoona matokeo baada ya miaka mingi ya kupanda. Yesu anawafariji, akisema kwamba mpanzi na mvunaji watafurahi pamoja.[189] Kazi ngumu ya mpanzi haitasahauliwa.[190]

Tangu Yesu aliposhitaki umati kwamba walimfuata kwa nia mbaya ('mnanitafuta Mimi... kwa sababu mlikula ile mikate…'),[191] ulimwengu umeona 'Wakristo wa mchele': watu wanaomkiri Kristo kwa sababu ya faida za kimwili. Hii ingeleta kama wamisionari ni lazima tujilinde dhidi ya wafuasi wasio waaminifu, ambao wanatafuta faida tu.

Yesu alikuwa amejua tangu mwanzo ni nani angemsaliti[192] na bado alimvumilia Yuda Iskariote kwa subira kwa muda wa miaka mitatu.

Ni ajabu kwamba simulizi ya mtu aliyezaliwa kipofu inaonekana kuwekwa katika mazingira ya utume.[193] Je! Ni kwa bahati tu kwamba mtu huyo alipelekwa kwenye bwawa la Siloamu, jina ambalo pia linamaanisha ya kuwa aliyetumwa? (linamanisha 'aliyetumwa')?[194]

---

187 Yohana 1:35
188 2:11
189 4:31-38
190 1 Kor. 15:58b
191 Yohana 6:26
192 6:64,70,71
193 Sura ya 9
194 Tazama 9:7. Kiyunani: *απεσταλμενος (apestalmenos),* mzizi wa neno letu mtume

Kupokea maono kwa ajili ya misheni kunaweza kuwa ufunuo wa muujiza, kama vile kupokea kuona kwa macho kulikuwa muujiza wa uponyaji.

Kufa kwa nafsi na kuzaa matunda kwa ajili ya Ufalme kuna uhusiano usioweza kutenganishwa.[195] Uwekezaji wa maisha ya muda katika ulimwengu huu utavuna faida kubwa zaidi ya uzima wa milele.

Yesu wakati fulani alikuwa mkali katika maneno yake, lakini Baba daima alimwambia la *kusema* na *jinsi* ya kusema.[196] Na hayo yawe maombi yetu pia.

Mbele za Bwana, ambaye alikuwa ametoa pepo kutoka kwa watu wengi, mkuu wa pepo, Shetani, sasa aliingia mwanafunzi wake Yuda Iskariote. Chaguzi za ndani kabisa za mioyo ya watu hatimaye hupewa. Yuda, ambaye hata alikuwa amejua na kupata uzoefu wa huduma ya ukombozi, hatimaye alifanya chaguo kwa ajili ya mali badala ya Mungu. Aliufanya moyo wake kuwa mgumu, hata asirudi tena.[197] Hasa mitume (wamisionari) hawawezi kucheza na dhambi bila kikomo. Ilikuwa usiku nje;[198] ndani ya Yuda usiku wa milele ulikuwa umeanza.

Mara mbili, kabla ya kuteswa, Yesu alisema 'Nawaambia haya kabla hayajatokea, ili yatakapotokea mniamini Mimi'.[199] Anajua mwisho tangu mwanzo.[200]

Uhusiano na Bwana ni muhimu zaidi kuliko *kumfanyia kazi*. Hilo la mwisho haliwezekani hata bila lile la kwanza, na linapaswa kutangulizwa katika yote tunayofanya.[201] Uhusiano huu wa upendo, unaothibitishwa na utii, ndiyo hali ambayo Ufalme unasitawi.[202] Sifa hii ya huduma itakabiliana na chuki na upinzani uleule ambao Yesu alikutana nao. katika huduma Yake. Tunaweza kuteseka, lakini Yeye aliteseka kwanza. Tunaweza kukataliwa, lakini kwa kweli Yeye amekataliwa.

---

195 12:24,25
196 12:49
197 13:27
198 13:20
199 13:19; 14:29
200 Isa. 46:10
201 Yohana 15:4,5
202 15:7-17

Kama mitume lazima tuhesabu kwa mateso[203] tusije tukakatishwa tamaa asipotulinda dhidi ya mapambano na usumbufu.[204]

Yesu anatukumbusha kwamba mateso, ambayo nyakati fulani husababisha kifo, ni sehemu ya maisha ya mfuasi yeyote wa kweli.[205]

Mwishoni mwa kutembea Kwake duniani kama Aliyetumwa, Yesu akawa mtumaji kama wahusika wengi wakuu wa Biblia mbele zake.[206] Mtumaji wa kweli, kama Yesu, anapaswa kuishi katika utakatifu na kujitakasa kwa ajili ya wale waliotumwa.[207]

Umoja kati ya Baba na Mwana unapaswa pia kuonekana miongoni mwa mitume kama hali ya lazima ya kuufikia ulimwengu.[208] Mistari hii mitatu ndiyo ufafanuzi wa kibiblia wa ushirikiano. Ujenzi wa milki ya kibinafsi na mtu aliye mkuu huharibu zaidi Ufalme wa Mungu kuliko manufaa.

Wanafunzi wanapaswa kuomba mfululizo ili Yesu amfunue Baba kwao. Hii inapatana na maombi na mapenzi ya Yesu[209]. Ukuaji katika uhusiano wa karibu na Mungu unapaswa kuwa mchakato unaoendelea katika maisha yetu. Ukaribu na Yeye ndio moyo wa utume kwa ulimwengu.

---

203 Mfano Kol. 1:24
204 Yohana 15:18-25
205 16:1-4
206 17:18
207 17:19
208 17:21-23
209 17:26

Maswali ya Kujifunza

1. *Elezea neno 'Wakristo wa mchele'. Unaweza kutoa mfano kutoka kwa uzoefu wako mwenyewe?*
2. *Je, kwa maoni yako, Yesu alifanya makosa alipomchagua Yuda Iskariote kuwa mfuasi wake? Hamasisha jibu lako.*
3. *Eleza maana ya pili ya hadithi kuhusu mtu aliyezaliwa kipofu.*
4. *Kwa nini Yesu alisema mengi sana kwa wanafunzi wake kuhusu kuteseka?*
5. *Ni mtazamo gani (au mtazamo kuhusu mateso) utatusaidia sana, mara tunapokabiliana nayo sisi wenyewe?*
6. *Ni sifa gani zinazopaswa kuwa za mtumaji?*
7. *Ni mistari gani mitatu inayounda msingi wa kibiblia wa ushirikiano na ni jambo gani kuu lililotajwa hapo?*
8. *Moyo wa utume kwa ulimwengu ni nini?*

10. Yohana (3)

Wakati wa mkutano wa Yesu na mwanamke Msamaria, *kwanza* alishinda vizuizi vya *tamaduni* na vizuizi vya *kijinsia* (Msamaria / Myahudi; mwanaume / mwanamke).[210] Kisha akatengeneza mwanya kwa kuamsha udadisi wake.[211] Kwa uangalifu analeta suala la utambulisho Wake 'Je! Wewe ni mkuu kuliko baba yetu Yakobo…?'[212] – swali analojibu baadaye tu, kwa kutumia ufunuo ambao mwanamke tayari alikuwa nao wa kuja kwa Masihi.[213] Kizuizi kinachofuata Anachokabiliana nacho ni shida yake ya kijamii alipomwambia 'nenda, mwite mumeo'.[214] Aliona uaminifu wake kwa kuwa hakujaribu kuficha ukweli mbaya. Yule mwanamke, akiwa na haya sasa, anajificha upesi nyuma ya kizuizi kifuatacho, cha kidini.[215] Yesu anamvuta atoke hapo pia, bila 'kuheshimu hisia zake za kidini' na kwa kusema waziwazi kwamba 'sisi Wayahudi tuko sahihi na ninyi Wasamaria mmekosea kwa sababu. wokovu unatoka kwa Wayahudi.[216] Sana kwa mazungumzo kati ya imani mbalimbali...

Hata hivyo, anazungumza juu ya wakati ujao ulio karibu ambapo aina zote mbili za ibada, za Kiyahudi na za Kisamaria, zingekomeshwa na namna mpya kuanzishwa.[217] Huu ni ufunuo wa kipekee wa Kimasihi.[218] kwa muhtasari, Yesu alifungua mazungumzo, akavuka vikwazo vya utamaduni na jinsia, hadhi ya kijamii na dini, na hatimaye akadhihirisha utambulisho Wake baada ya kuona uwazi wa kweli.[219]

Kiingilio cha kuvutia basi kinakua. Mwanamke, akiwa hana usalama kwa ghafla huku wanaume wengi zaidi wakitokea kwenye eneo la tukio,[220] anarudi mjini

---

210 Yohana 4:7,9
211 4:10
212 4:12
213 4:26,25; katika mstari wa 26 Yesu anasema Mimi ninaye sema nawe ndiye
214 4:16-18
215 4:19,20
216 4:21,22
217 4:21 'wala', 23,24
218 4:25,26
219 Hiki ni kielelelezo cha uinjilisti wa U-2, uinjilisti wa mawasiliano katika tamaduni za watu wanao fahamiana na kua na tofauti ndogo za kitamaduni, lugha na/au dini. Niliezea kisa hichi kilicho simuliwa na Dr. Ralph Winter, katika kitabu changu cha *Uinjilisti Ulimwenguni – Wote Wapate Kusikia*, (2000/2005/) 2012:59,60
220 4:27,28

kwenye huduma yake ya kwanza ya uinjilisti, akiwaongoza watu wa mji wake kwa Kristo.[221]

Wanafunzi waliporudi walishangaa kwamba Yesu alikuwa anakiuka vizuizi vya kitamaduni vya zamani na kukubalika na kushangaa kwamba hakutaka kula; hawakuthubutu hata kuuliza maswali ya 'nini na kwa nini'.[222] Walikuwa bado hawajajifunza kufikiria kuhusu utume na uenezaji wa kiinjilisti kwa roho zilizopotea, na kwa hiyo Yesu aliwafundisha somo kuhusu mavuno yaliyoiva, wapandaji na wavunaji, kweli ambayo ilionekana mara moja.[223] Katika aya hii tunaona jinsi utume wa Yesu wa tamaduni - tofauti uligeuzwa - kama inavyopaswa kuwa - kuwa uinjilisti wa kitamaduni, uinjilisti wa mtaa,: mwanamke huyo sasa aliinjilisha jumuiya yake mwenyewe. Pia, wanakijiji walijenga imani yao kwa Yesu moja kwa moja, na sio kwa kupitia kwake yaani mwinjilisti.

Wasamaria, ambao njaa yao ya kiroho ilikuwa dhahiri, walimsihi abakie - jambo ambalo alifanya kwa siku mbili zaidi, na kusababisha mavuno makubwa zaidi ya kiroho. Watu walielewa kwamba alikuwa Mwokozi wa ulimwengu. Simulizi hii inatoa tofauti iliyoje na ile ya watu katika kijiji cha Wagerasi ambao walimwomba Yesu aondoke[224], jambo ambalo alifanya na baada ya hapo hakuna ushahidi uliorekodiwa kwamba waliwahi kumjua Yeye kama Mwokozi wao.

Katika sura ya mwisho inaonekana kwamba utume kwa ulimwengu ulining'inia kwenye uzi mwembamba. Mpango wa Petero na ule wa wanafunzi wengine sita kwenda kuvua ulikuwa na tabia dhahiri zaidi kuliko maandishi ya Kiingereza yanavyoonyesha. Maandishi ya Kiyunani, sarufi na sintaksia hudokeza mwisho hususani wa ahadi yao ya awali.[225] Baada ya usaliti wake, Petro alihisi hastahili kuendelea katika huduma. Kwa kukiuka amri ya kuwa mvuvi wa watu[226] alijiuzulu kivitendo.

---

221 4:39-42

222 4:27,31-34

223 4:35-42

224 Luka 8:37

225 Wuest, *Great Truths to live by from the Greek New Testament*, Eerdmans, Grand Rapids, Mich. 1952:115-131

226 Luka 15:10

Kwa hiyo swali la Yesu 'Je, unanipenda Mimi kuliko hawa?' likirejelea biashara ya samaki kinyume na biashara ya Ufalme. Je, hao wengine walikuwa wamepoteza maono yao pia?

Kisha Yesu anatekeleza mpango wa hatua tano wa kurudisha kundi lake la wafuasi la mitume. Hatua yake ya kwanza ilikuwa kwamba hawakupata chochote, kilichoumbwa na Mungu ukumbusho wa zamani.[227]
Hatua yake ya pili ilikuwa, kwamba wakati huu kulikuwa na samaki wengi pia.[228] Hatua ya tatu ilikuwa ni moto wa makaa ya ufuoni ambayo yalimkumbusha Petro juu ya kukana kwake alipowasha moto mwingine.[229] Hatua ya nne ilikuwa chungu zaidi. moja, Yesu alipomuuliza Petro mara tatu juu ya upendo wake Kwake.[230] Hatimaye, akirejelea ukomavu wa baadaye wa Petro ambapo angetoa maisha yake kwa ajili ya Kristo,[231] Yesu alimwahidi mafanikio ya mwisho mwisho wa maisha yake, ambayo yalituliza maumivu ya kushindwa kwake. Petro akiwa amesimamishwa tena katika huduma ('lisha wana-kondoo Wangu, lisha kondoo Wangu') wale wengine pia walirudi. Juhudi za Utume kwa ulimwengu zilihifadhiwa

Maswali ya kujifunza

1. *Eleza mbinu ya Yesu kumfikia mwanamke Msamaria.*
2. *Je, Yesu alijionyesha kuwa ni mwenye kuvumilika kwa dini ngeni?*
3. *Eleza maneno 'utamaduni mmoja, mtaa, uinjilisti' na 'utume wa tamaduni mbalimbali' na jinsi yanavyotumika katika simulizi hii.*
4. *Eleza jinsi Yesu aliokoa utume wa ulimwengu katika Yohana 21*

[227] 5:5
[228] 5:6,7; Yohana 21:6
[229] 21:9; 18:18
[230] 21:15-17
[231] 21:18,19

Sura ya II

Baadhi ya Masomo Kutoka Kitabu cha Matendo

Utangulizi

Katika sura hii fupi tunajifunza baadhi ya masomo ya msingi katika misiolojia kutoka katika kitabu cha Matendo. Ikiwa hili lingekuwa kifuniko pekee cha Matendo, kingekuwa chembamba kidogo. Lakini usijali: katika kitabu changu kinachofuata (IIB), iliyoenea juu ya sura ya II-IV, nitapitia tena Matendo mara chache zaidi.

Mada *ya kwanza* inashiriki tena na wewe tofauti kati ya *uinjilisti* wa ndani, wa tamaduni moja na *utume wa kigeni wa utamaduni tofauti*. Kwa watu wengi bado ni ngumu kutofautisha wazi tofauti. Hata hivyo, hii ni muhimu sana; vinginevyo dhana maarufu inaweza kuendelea kushikilia kwamba 'kila mtu anaweza kuwa mtume' - jambo ambalo si kweli kama vile taarifa kwamba kila mtu anaweza kuwa mchungaji au nabii.

Suala la pili tunalozingatia linaitwa 'wokovu *maradufu*', neno ambalo linaweza kusababisha kukunja uso - na ni sawa - lakini inaonekana kama sheria badala ya uchaguzi katika utume wa ulimwengu; iwe mtu anaizingatia kwa mtazamo wa kihistoria au kwa mazoea ambayo bado yanaenea leo katika maeneo fulani ya ulimwengu. Lengo la somo hili ni kuonyesha kwamba wokovu *mmoja tu* - kwa Kristo - unatosha.

1. Kutoka Yerusalemu hadi Ulimwenguni

Yesu alipozungumza kuhusu utume Wake kwa mitume kuhubiri injili katika Yerusalemu, Uyahudi, Samaria na sehemu za mwisho za dunia,[232] Alimaanisha zaidi ya maeneo hayo halisi, ya kijiografia. Ni nini kingine alichokuwa anakusudia kwa ajili yetu sisi wanafunzi Wake wa karne ya 21?

Kwa maana ya kijiografia, 'Yerusalemu' kwetu ina maana ya jiji letu au kijiji, yale *maeneo* ya kimwili ambayo tunayafahamu zaidi. Kwa maana ya *uhusiano* 'Yerusalemu' inaelekeza kwa *watu* tunaowafahamu zaidi, wawe ni wenzi wa ndoa, watoto, familia, marafiki au wafanyakazi wenzetu, ambao bado hawajaamini katika Kristo.

Kwa *maana ya kijiografia,* '*Uyahudi* kwetu ina maana ya nchi yetu au sehemu ya nchi ambayo lugha moja inazungumzwa. Maeneo ambayo yanaweza yasiwe karibu kabisa - yanaweza hata kuwa mbali - lakini mahali ambapo *kimahusiano* hatutaonekana kama wageni kwa sababu tunashiriki utamaduni sawa, mtazamo wa ulimwengu na mfumo wa thamani.

Kazi ya kuwa mashahidi wa Kristo katika 'Yerusalemu' au 'Uyahudi' ina maana ya *uinjilisti* wa utamaduni mmoja: injili inaweza kushirikishwa na watu wengi, bila kuwa muhimu kwa mwinjilisti kujifunza lugha au utamaduni mwingine.

Kwa *maana ya kijiografia* '*Samaria'* kwetu ina maana ama nchi nyingine au sehemu ya nchi yetu wenyewe, ambapo lugha tofauti kidogo inazungumzwa na ambapo maoni ya kidini ya watu pia ni tofauti kidogo, k.m. kuwa wa aina tofauti ya dini moja kuu. *Kiuhusiano*, 'Wasamaria' ni watu tunaopendelea kuwaepuka kwa sababu hatuwapendi au tunawadharau kwa sababu yoyote ile.

'*Sehemu za mwisho za dunia'*, kwa maana ya *kijiografia*, ni sehemu za nchi ambazo ni vigumu sana kufikia, kwamba injili bado haijapelekwa huko. Sababu zinaweza kuwa kwamba hakuna barabara, mito, au viwanja vya ndege vinavyofanya eneo hilo kufikiwa. Sehemu hizi za mwisho mara nyingi zinaweza kufikiwa tu kwa miguu na ziko mbali. Haya ni maeneo ambayo lugha pamoja na tamaduni na dini zinatofautiana sana na zetu.

---

[232] Matendo 1:8

Kuzungumza kimahusiano watu walio katika 'sehemu za mwisho' ni wale ambao hatuwafahamu sana. Wao ni wageni kabisa kwetu katika mambo yote. Huenda karibu tukahisi kwamba wanatoka sayari nyingine!

Kuwa mashahidi wa Kristo katika 'Samaria' na 'sehemu za mwisho za dunia' kunamaanisha *utume* wa tamaduni tofauti: injili inaweza tu kushirikishwa na watu mara tu mtume anapojifunza kwamba lugha ya watu, utamaduni na dini yao ni vizuri sana.

Kueneza kwa Yerusalemu na Uyahudi
=
Uinjilisti* wa kienyeji wa utamaduni *mmoja

Kufikia Samaria na Miisho ya Dunia
=
Utume* wa kigeni katika tamaduni *ngeni

Kwa *uinjilisti* katika 'Yerusalemu' na 'Uyahudi' hakuna mafunzo zaidi yanayohitajika kuliko kuwa mfuasi wa Kristo, uwezo wa kutoa ushuhuda wa mtu na kuwaambia injili asiyeamini kwa njia ambayo anaweza kuelewa. Maneno ya shahidi kama huyo yanahitaji kuungwa mkono na mtindo wa maisha wa Kimungu. Maisha na mahubiri lazima yafanane. 'Kuzungumza hotuba' bila 'kutembea' hakutafaulu na kuleta aibu kwa jina la Kristo na kanisa.

Kwa *misheni* katika 'Samaria' na 'sehemu za mwisho za dunia', mazoezi mazito yahitajiwa, mbali na mazoezi ya msingi ambayo mtu yeyote ahitaji ili kuhudumu katika Yerusalemu na Uyahudi. Mitume hao wanahitaji kuzoezwa kikamili jinsi ya kujifunza lugha za kigeni, jinsi ya kujipatanisha na tamaduni mbalimbali na jinsi ya kuzijua vizuri dini zisizo za Kikristo ili waweze kujadiliana kwa akili na viongozi wao wa kiroho.

Ingawa inaweza kuonekana kuwa ngumu, tunahitaji kuelewa kwamba tunazungumza juu ya vizuizi vya *kitamaduni*, *lugha na kidini* hata zaidi ya vile vya *kijiografia*, ingawa hivi vina jukumu katika maeneo fulani.

Kwa mfano, Wakristo wanapoishi katika jiji kubwa, itakuwa rahisi kwao kukutana na 'Wasamaria' na watu kutoka 'sehemu za mwisho kabisa' kando ya barabara wanamoishi.

Kwa ukuaji wa miji uliopo, uhamiaji kutoka maeneo ya vijijini hadi mijini, mtu anaweza sasa kukutana na mataifa mengi zaidi katika sehemu moja kuliko, tuseme, miaka hamsini iliyopita. Sehemu za misheni zimekaribia zaidi kuliko hapo awali, haswa katika miji. Hata hivyo, hii isitufumbe macho ukweli kwamba makundi ya watu waliosalia ambayo hayajafikiwa hayafikiwi *kwa sababu nzuri,* ziwe za kimwili au za kimahusiano. Mifumo ya 'rahisi zaidi' kwa hiyo, tunaita *uinjilisti wa utamaduni mmoja* na aina 'ngumu zaidi' tunazoziita *utume wa kuvuka tamaduni.*

Hatimaye tunapaswa kuelewa kwamba Yesu alizungumza kuhusu Yerusalemu *na* uyahudi *na* Samaria *na* sehemu za mwisho za dunia. Kila kanisa lenye afya linapaswa kujishughulisha na maeneo yote manne. Yesu kamwe hakutupa uchaguzi wa kuhudumu hapa *ama* pale. Hoja inayosikika mara nyingi kwamba 'sio lazima tushiriki katika utume kwa ulimwengu, kwa sababu hitaji liko hapa, mlangoni mwetu', kwa hiyo ni kisingizio cha uwongo na kisicho cha kibiblia. Kila kanisa linalozingatia Ufalme linapaswa kufanya moja na sio kuacha lingine.

Injili imehubiriwa katika sehemu nyingi, lakini tunapaswa kufanya vyema kuweka nia ya Paulo akilini, kuihubiri mahali ambapo haijahubiriwa hapo awali.[233] Majadiliano ya milele kuhusu jinsi tunavyofafanua maneno kama 'isiyofikiwa' na 'angalau-. kufikiwa' haitatusaidia daima,[234] lakini picha inakuwa wazi zaidi tunapouliza kama injili *inapatikana* mahali popote au la. Tunahitaji kuzingatia mwisho na kuhakikisha kwamba katika maeneo hayo sana itawasilishwa kwa wakazi wa eneo hilo kwa njia inayofaa, ili kushughulikia mahitaji yao ya kujisikia.

---

233 Rum. 15:20

234 Mradhi wa Yoshua hutumia kigezo cha chini ya asilimia 2% ya kiinjili au chini ya asilimia 5% ya waamini kuelezea wasiofikiwa na Injili. Tazama www.joshuaproject.org

Maswali ya Kujifunza

1. *Eleza dhana ya 'Yerusalemu – Uyahudi – Samaria – Miisho-ya-Dunia' kutoka kwa mtazamo wa kijiografia, kimwili na kimahusiano.*
2. *Tumia dhana hiyohiyo kueleza tofauti kati ya uinjilisti wa kitamaduni na utume wa kigeni katika tamaduni nyingine.*
3. *Eleza tofauti ya mahitaji ya mafunzo kati ya wainjilisti wa ndani na mitume wa kigeni.*
4. *Toa baadhi ya sababu kwa nini vikundi vya watu ambao hawajafikiwa bado havijafikiwa.*
5. *Je, kanisa lina chaguo la mahali pa kuhudumu? Elezea jibu lako kwa kina.*
6. *Nini kinapaswa kuwa kipaumbele chetu katika utume wa ulimwengu?*

2. Wokovu Mara Mbili

Wokovu maradufu ni hatari kwa utume wa ulimwengu, tangu ulipoingia kwenye orodha ya mada zitakazojadiliwa wakati wa Baraza la Yerusalemu mnamo 49 B.K.[235] Katika historia ya kanisa wongofu maradufu ulikuwa na bado una semi nyingi tofauti. Ni kana kwamba hatukuwahi kuelewa kabisa mitume wakitawala - au tulishindwa kuchukua hatua juu yake.

Swali lilikuwa: ikiwa Je watu wa mataifa mengine walihitaji kumgeukia Kristo *na* kuwa wayahudi?. Jibu lilikuwa wazi: kuongoka kwa Kristo kulitosha na hakuna kitu cha nje au cha kimapokeo kilichopaswa kuongezwa ili kuokolewa. Kanisa la kwanza halikuhitaji injili safi ya Kristo kuvikwa vazi kuukuu la Kiyahudi lililochakaa. Kama Kanisa katika nyakati za baadaye lingefuata kanuni hiyo, uharibifu mwingi kwa Ufalme wa Mungu na upotevu wa nafsi ungeweza kuepukwa.

Kanisa la Rumi likawa jambo la kawaida, likiwasilisha aina ya Ukristo yenye mafundisho yanayofanana, liturujia, tabia na lugha, hata ilipokuwa ngeni kwa ulimwengu nje ya Milki ya Kirumi. Haikuondokana na tabia hii na majaribio ya kulegeza ibada ya asili yalikutana na upinzani mkubwa. Hadi kufikia karne ya 20 Kilatini kilidumishwa kama lugha ya kikasisi na kimaandiko katika Kanisa Katoliki la Ruma ulimwenguni kote.

Waprotestanti katika karne za baadaye waliendelea na mazoea hayo: injili ilihubiriwa katika sehemu nyingi za dunia, lakini karibu wakiwa wamevalia mavazi ya kitamaduni ya kimagharibi pekee. Majengo yao ya makanisa, viungo, liturujia, nyimbo za kidini, miundo ya daraja na mavazi ya ukasisi yanaonekana sawa huko Ulaya na katika sehemu nyingi za ulimwengu usio wa magharibi.

Mengi ya Kiinjilisti pia hudhihirisha injili kwa kufundisha mitindo *yao* ya kuabudu, demokrasia, uongozi na maadili ya kihuduma kama namna, ngeni kwa nyanja za utume wanazohudumu. Wanaifunga injili katika *maumbo* ambayo yanaelekea kuwa 'injili' kama vile injili yenyewe. Ni kwa sababu hiyo kwamba ile inayoitwa injili ya mafanikio inaelekea kumaanisha wongofu maradufu: *kwa Kristo pamoja na mazingira ya utajiri ambamo inaonyeshwa.*

---

[235] Matendo 15:1-35

Katika historia ya kanisa, uongofu maradufu kama ilivyojadiliwa na kutokubaliana katika Matendo 15, ulikuwa kanuni badala ya ubaguzi. Ilikuwa tu katika nusu ya 2 ya karne ya 20 - kimsingi baada ya Vita vya Kidunia vya pili - ndipo mwanzo wa aina za *asili* za ibada na theolojia zilionekana katika sehemu za Kanisa katika ulimwengu usio wa magharibi.

Matokeo ya karne nyingi na uongofu maradufu unaofanywa kama kawaida, ulizalisha kanisa la syncretistic. *Kanisa la Kirumi* lilikubali matendo mengi ya kipagani ya mahali hapo, si mahali pa mwisho kwa sababu kwa kiasi kikubwa lilishindwa kuwasilisha Neno la Mungu kwenye nyanja zake za utume.

Katika karne za baadaye sehemu kubwa za *Kanisa la Kiprotestanti* ziliacha theolojia yake ya asili ya Biblia inajisi na enzi ya kutaalamika, ambayo ilitokeza theolojia ya kiliberali, ya kidunia na 'kugeuzwa kuwa imani' na hivyo kushindwa kushughulikia mazoea yale yale ya kipagani ya mahali hapo kwa kanuni za Biblia.

Mtazamo wa ulimwengu wa kigeni na wa ndani ulichanganywa; matatizo kama vile ukandamizaji wa mapepo, magonjwa na mitala yalishughulikiwa kwa misingi ya kilimwengu badala ya msingi wa kibiblia, na matokeo yake ni kwamba Ukristo ukawa ni jambo la ziada la hiari, sura nyembamba juu ya imani za jadi za kipagani.

Kwa hiyo, makanisa yaliyopandwa kwenye nyanja za utume wa ulimwengu yalidhoofishwa na mitazamo ya kilimwengu yenye kupingana, ambayo iliwazuia wasimfanye Yesu kuwa Bwana wa wote, ili waongofu wabaki kuwa waongofu kabisa au wakawa waasi-wa imani hata zaidi, badala ya kugeuzwa kuwa wanafunzi. Tokeo lilikuwa kwamba makanisa kama hayo kwa kiasi kikubwa yalishindwa katika utume wa kuvuka tamaduni ili kuwafikia watu wa tamaduni mbalimbali.

Katika maeneo ambayo Ukristo ulikuja kuwa wa kiasili kibiblia kupitia uamsho na upya wa kiroho, hata hivyo, Kanisa lilipata tena ari yake ya kibiblia kufikia mataifa. Harakati za kitume asilia barani Afrika, k.m. nchini Nigeria na Ethiopia - iliyoanzishwa mwanzoni mwa miaka ya sabini ya karne ya 20 - kuthibitisha hili.

Masuala ya msingi yanahitaji kutengwa na yale ya pili. Masuala ya msingi na ya pili ni nini, hutofautiana kutoka mahali hadi mahali na kutoka zama hadi zama. Sio lazima kusema kwamba *Neno la Mungu lazima liwe kawaida kila wakati kwa sababu linachukua nafasi ya utamaduni.*

Hata hivyo, hata Paulo aliandika ndani ya muktadha fulani wa kitamaduni, ambapo tunahitaji kutofautisha kati ya kanuni zake za milele zisizoweza kujadiliwa na maadili yake yaliyoagizwa na utamaduni; ya kwanza kuwekwa sawa, ya mwisho kutazamwa upya ndani ya kanuni za kimila na za kitamaduni za muda.

Hili linaweza kusikika kama 'fundisho hatari' lakini sivyo. Mungu si mgumu, kwa kuwa anataka wawakilishi wa 'kila taifa, kabila, watu na lugha'[236] wawe katika Ufalme wake. Anapenda tofauti za watu, tamaduni, mtindo, rangi, mavazi na tabia, vinginevyo, kwa nini Angewafanya watu wa tamaduni moja wa Babeli wasambae juu ya dunia?[237] Si tu kwa sababu ya uwezo wao wa kutenda dhambi, bali kwa sababu Yeye tayari amesema hivyo kabla dhambi haijaingia katika jamii ya wanadamu.[238] Mungu si mgumu, wala si Neno Lake, na tafsiri yoyote ngumu inapaswa kuepukwa. Neno linaikumbatia dunia nzima; Hebu fikiria kwa mfano marejeo tisa yaliyotajwa katika mistari minne mifupi ya Zaburi.[239]

Mfano mgumu wa tafsiri umethibitika kuwa suala la wanawake katika huduma, hasa katika barua za Paulo. Je, kweli alimaanisha alichosema? Ikiwa ndivyo, kwa nini hatumfuati kwa uthabiti zaidi? Au je, tunapaswa kutathmini masuala fulani kwa kuzingatia utamaduni wetu wenyewe? Tukifanya hivyo, je, tunalihalifu Neno la Mungu? Tunaliangalia suala hilo la Biblia na utamaduni kwa undani zaidi, tunapozingatia nafasi ya wanawake katika huduma.[240] Kwani, hiyo ni mada yenye umuhimu mkubwa wa kitume, kwa kuwa zaidi ya nusu ya kikosi kazi chetu cha utume duniani kinajumuisha wanawake!

---

236 Ufu. 5:9 na 7:9

237 Mwa. 11

238 Mwa. 1:28

239 Zab. 67:2-5 'duniani … mataifa yote … watu … watu wote' na kuendelea.

240 Tazama kiambatanishi katika kitabu cha pili IIB ingizo la kwanza

Maswali Ya Kujifunza

1. *Fafanua neno 'wokovu mara mbili' na utoe mfano wa kisasa*
2. *Ni sura gani katika Matendo inatupa miongozo sahihi?*
3. *Je, unaweza kuunda haya katika sentensi moja inayojumlisha?*
4. *Eleza jinsi Wakatoliki, Waprotestanti na Wainjilisti walivyokiuka kanuni hii ya Biblia, inayotokana na Matendo.*
5. *Tangu lini upagani umeanza kurudi Kanisani?*
6. *Je, hii inajielezaje?*
7. *Eleza neno 'kugeuzwa kuwa imani'*
8. *Ni nini kilisaidia Kanisa kupata tena ari yake ya kufikia mataifa?*
9. *Je, unaweza kueleza kwa mfano, tofauti kati ya 'kanuni za milele, zisizoweza kujadiliwa' na 'maadili yanayoamriwa na utamaduni'?*

Sura III

Maoni ya Mitume: Katika Nyaraka za Paulo

Utangulizi

Sura hii inashughulikia theolojia ya utume ya Paulo na mazoezi. Ingawa tunajua mengi kuihusu kutokana na usomaji wa Biblia kwa ukawaida, bado kuna sehemu kubwa, iliyofichwa katika mambo yasiyoonekana wazi ambayo kwa kawaida tunapuuza, ingawa ni muhimu ikiwa tunataka kutayarisha mazoezi yetu ya utume kulingana na mifano ya Paulo. Jifunze sura hii na utajionea mwenyewe.

Katika kitabu kinachofuata (IIB) unapata maoni ya kimisiolojia juu ya salio la mafundisho ya Agano Jipya kutoka kwa Yakobo, mwandishi wa Waebrania, Petro, Yuda na Yohana, pamoja na Ufunuo.

Katika kitabu cha kwanza cha mfululizo huu, *Ujumbe wa Wamishonari wa Biblia* katika Agano la Kale, unapata nusu ya kwanza ya mfululizo wa maingizo kuhusu eskatologia, nusu ya pili ambayo inaonekana katika kitabu cha tatu (IIB), kwa sababu Agano Jipya linaishia na kitabu cha Ufunuo na kwa sababu hiyo kilifaa zaidi kuwa mwenyeji wa maingizo yangu ya siku za mwisho. Kwa hivyo hautapata mengi juu ya eskatologia katika kitabu hiki cha pili (IIA).

1. Wagalatia

Upinzani wa Kiyahudi dhidi ya injili ya Paulo isiyo na sheria ulikuwapo tangu shughuli zake za mwanzo kabisa.[241] Ilibaki kuwa wapinzani wake wa kudumu katika maisha yake yote.[242]

Tatizo kuu ambalo Paulo anazungumzia katika Wagalatia ni kwamba waamini wapya walikuwa wameambiwa na Wakristo wa Kiyahudi kwamba hawawezi kuokolewa ikiwa hawakushika sheria na kutahiriwa. Machoni mwao, dhabihu ambayo Yesu alitoa kwa ajili ya dhambi zao haikutosha. Walikubaliwa kuwa waadilifu kwa imani peke yake, lakini waliona kuwa haitoshi: ilibidi matendo ya sheria yaongezeke. Paulo anatumia lugha yenye nguvu kabisa[243] dhidi ya uzushi huo.[244]

Tunapaswa kukumbuka kwamba sio tu dini nyingi zisizo za Kikristo ni kubwa kwa kazi ili kupata 'wokovu'; sumu hiyo hiyo imeenea kwa ufanisi katika sehemu kubwa za Ukristo pia. Kwa hivyo, kurudi kwa mafundisho safi ya kibiblia ni muhimu sana.

Pia tunaangalia vigezo ambavyo Paulo alitumia kwa ajili ya kuajiri wafanyakazi, masuala ya wamisionari wa kusawazisha wanaweza kuingia ndani, hitaji la kufikia makundi ya watu ambao hawajafikiwa na sababu kwa nini wamisionari wanaweza kukabili mateso.

Katika ziara yake ya pili Yerusalemu, Paulo alimchukua Tito pamoja naye.[245] Huyu wa pili, Myunani, hakulazimishwa na viongozi wa Yerusalemu kutahiriwa. Basi kwa nini basi, chini ya miaka miwili baadaye, Paulo alimhimiza Timotheo kutahiriwa?[246] Stein anaeleza:

> *"Kwa Paulo tohara lilikuwa ni suala lisilo na umuhimu ndani yake,[247] kwa kuwa lilihusisha tu kuwepo au kutokuwepo kwa*

[241] Matendo 13:45 na kuendelea
[242] 28:25
[243] Gal. 1:8,9
[244] Kumbuka 'Wokovu maradufu. (IIB#2)' na pia tazama #2 baada ya hapo
[245] Gal. 2:1-3
[246] Matendo 16:3
[247] Gal. 5:6; 6:15

kipande cha ngozi, isipokuwa mtu alibishana kwamba kuondolewa kwa kipande hiki cha ngozi kulikuwa hitaji la wokovu. Hivyo, suala la kitheolojia lilipokuwa hatarini, alikataa kumtahiri Tito;[248] lakini kwa habari ya Timotheo, wakati halikuhusisha suala la kitheolojia. lakini aliruhusu uhuru zaidi katika kuhudumu kati ya Wayahudi, alikuwa tayari kumtahiri.[249] Ili kuelewa maoni ya Paulo kuhusu uhuru ni lazima tutambue kwamba alikuwa huru sana hivi kwamba, isipokuwa suala la kitheolojia lilikuwa hatarini, angeweza …kutoa uhuru wake … ili kuwezesha kuenea kwa injili.[250] Watu ni kweli tu. huru, wakati wanaweza kusalimisha uhuru wao kwa kuwapenda wanyonge."[251]

Wakati wa kusoma aya ya kwanza ya Gal. 5 tunaona ulinganifu kati ya ombi la Paulo dhidi ya kurejea tohara kama nyongeza isiyo ya lazima ya kuokolewa kwa neema kwa njia ya imani, na aina za imani za upatanishi tunazoziona nyakati fulani katika Ulimwengu Unaoendelea. Sambamba zifuatazo zinaonekana:

Kuokolewa kwa njia ya imani katika Kristo ndiyo 'tuzo kubwa': utoaji wa kudumu kutoka katika umaskini wa kiroho, lulu ya thamani kuu.[252] Baada ya kupata wokovu Wake kamili, hakuna nyongeza inayohitajika. Hakuna mtu ambaye ni bilionea atataka kupata senti chache zaidi kupitia kazi ngumu, ili kuongeza utajiri wake mkubwa.

Hata kwa nguvu zaidi, Paulo anasema kwamba yeye anayetahiriwa kama sharti la wokovu anajitenga na Kristo kiasi kwamba Kristo hana thamani kwake hata kidogo na hata ameanguka kutoka kwa neema.[253] Kwa maneno mengine: kwa kujaribu kuleta senti yako mwenyewe, unapoteza bahati yako.

"Chachu kidogo ifanyayo kazi katika donge zima la unga",[254] ina maana katika muktadha huu kwamba kuchanganya kazi za wanadamu katika mchakato wa

[248] 2:1-3
[249] Matendo 16:1-3
[250] 1 Kor. 9:19-23
[251] Kama ilivyo katika Hawthome, Martine & Reid, *Dictionary of Paul and his Letters,* 1993:471
[252] Mat. 13:45,46
[253] Gal. 5:2,4
[254] 5:9

wokovu wa kimungu hatimaye kutaharibu mwisho. Watu wanaoleta mkanganyiko huo watalipa adhabu ya kutetea uwongo.[255]

Kwa hiyo, hatua yoyote inayofanywa ili kutuliza miungu, kuabudu mababu, kuzuia kisasi au matendo ya pepo wabaya, kutafuta ulinzi kutoka kwa waganga, kutafuta uponyaji au ukombozi nje ya Kristo, kupata nguvu juu ya watu, kupata uzazi, kudhibiti hali ya hewa na. kupokea upatanishi kati yake na Mungu, iko chini ya sura hii.

Kipawa kisichoelezeka cha Mungu[256] kina suluhu kwa mazoea yote yaliyoorodheshwa hapo juu, ambayo ni njia za kusikitisha zilizoundwa na mwanadamu 'kumsaidia Mungu pamoja'. Kuongeza 'msaada' kwa suluhisho la Mungu ni tusi ambalo hatalivumilia. Njia yake pekee ya wokovu ni Kristo. Ama tuna Kristo peke yake au hatuna kabisa.

Katika barua hii tunasoma mojawapo ya marejeo ya Agano Jipya yaliyo wazi zaidi ya ahadi ya Mungu kwa Ibrahimu, kwamba kupitia yeye jamaa *zote* za dunia zitabarikiwa.[257] Kama vile Ibrahimu alivyoenenda katika imani iliyomhesabia haki, ndivyo Mataifa *yote* yatahesabiwa haki kwa imani. kupitia kwa Uzao wa Ibrahimu, ambaye ni Kristo.[258] Kiini cha jambo hili ni kwamba mitume lazima waende kwa Wamataifa waliosalia ambao hawajafikiwa ili kuhubiri injili hii.

Sababu kuu ya mateso ambayo Paulo alikabiliana nayo, ilikuwa ni kuhubiri kwake msalaba wa Kristo.[259] Kama angeamua kuacha jambo hilo ili kuepuka mateso zaidi, angeanguka katika dini ya maadili, yenye kanuni na kanuni zinazowavutia watu. nyama. Kwa kufanya hivyo hangepoteza tu wapinzani wake bali pia ishara zenye nguvu ambazo Roho Mtakatifu alizifanya kupitia huduma yake.

Ikiwa mahubiri ya injili hayakutani na upinzani mkali, basi swali ni kama injili ya kweli inahubiriwa, au kwamba toleo lililopunguzwa maji limetolewa.[260]

---

[255] 5:10b
[256] 2 Kor. 9:15
[257] Gal. 3:6-14; Rum. 12:1-3 (maneno ya malalo ni yangu)
[258] Gal. 5:16,22,26-29 (maneno ya mlalo ni yangu)
[259] 5:11; 6:12
[260] 2 Tim. 3:12

Ikiwa mahubiri ya injili hayaleti matokeo ya watu kuwa viumbe vipya, imekosa lengo lake.[261] Njia pekee ya kuingia katika Ufalme wa Mungu ni kupitia magumu mengi, kama Paulo alivyowaambia Wagalatia alipowatembelea.[262]

Maswali ya Kujifunza

1. *Je, ni suala gani kuu ambalo Paulo anazungumzia katika barua hii, ambalo bado, katika namna nyinginezo, linaleta tatizo kubwa katika makanisa mengi leo?*
2. *Paulo alitaka Tito na Timotheo wahudumie kwa vikundi gani vya watu tofauti mtawalia?*
3. *Eleza kwa nini Tito hakupaswa kutahiriwa, ingawa Paulo alimshauri Timotheo atahiriwe muda fulani baadaye.*
4. *Ni nini matokeo ya kutahiriwa kama njia ya kupata wokovu?*
5. *Ni sababu gani kuu iliyomfanya Paulo kuteswa?*

[261] Gal. 6:15
[262] Matendo 14:22

2. Injili nyingine

Katika barua yake kwa Wagalatia Paulo anawashutumu wasomaji kwamba 'wanamwacha upesi sana Yeye Aliyewaita' na 'kugeukia injili tofauti – ambayo kwa kweli si injili hata kidogo'. Anasema kwamba baadhi ya watu 'wanawatia ninyi katika machafuko na wanajaribu kuipotosha injili ya Kristo.'[263] Alirejelea kubadilishwa kwa injili yake ya neema na ile ya uwongo iliyodai kwamba sheria ya Musa itunzwe na tohara vitumike pamoja. Analaani vitendo hivyo kwa laana maradufu.[264]

Kwa bahati mbaya karne ya 20 inatuonyesha matoleo mengi zaidi ya 'injili nyingine' kuwa upotoshaji wa injili ya kweli ya Kristo. Hizi bado ziko hai katika karne ya 21. Kwa hiyo, ikiwa mitume watasahau jinsi 'injili ya kweli' inavyoonekana, ulimwengu uko katika matatizo makubwa. Sasa ninaangazia aina sita za 'injili nyingine' ambazo hufanyiza hatari kwa utekelezaji wa agizo kuu la Kristo.

Aina ya kwanza ya 'injili nyingine' inaweza kukua wakati kweli fulani za injili zinasisitizwa kupita kiasi kwamba kikaragosi kinaonekana ambamo kweli zingine zinakandamizwa. Kwa mfano: wema wa Mungu unaweza kusisitizwa sana hivi kwamba hukumu zake - au mateso yoyote kwa jambo hilo (hasa waumini) - yanafasiriwa kama ya shetani.

Toleo la pili la 'injili nyingine' linaonyesha kinyume chake: baadhi ya kweli za injili hazijatajwa mara kwa mara – ikiwa hata hivyo – kwa madhara ya kuhubiri utimilifu wake. Kwa mfano, utendakazi wa huduma ya ukombozi au wokovu kwa wenye dhambi, ambapo mapepo yanatolewa haionekani mara kwa mara, chini ya ushawishi wa theolojia 'iliyoelimika' ambayo inahubiri injili iliyothibitishwa, isiyo na nafasi kwa ulimwengu usioonekana.

Injili nyingine ambayo ni maarufu sana ni injili inayotokana na usemi kwamba mafundisho fulani ya Biblia si ya kweli tena au yanatumika kwa siku hizi, k.m. utendaji kazi wa karama za Roho Mtakatifu[265] au huduma tano.[266]

---

[263] Gal. 1:6,7
[264] 1:8,9
[265] 1 Kor. 12:8-10; Rum. 12:6-8
[266] Efe. 4:11

Mifano mingine mingi inaweza kutolewa na inaenda bila kusema kwamba kauli kama hizo huibia kanisa vitu vya thamani vya kiroho.

Theolojia sawa na hizo za uwongo zinakataa kutokea kihalisi na utendaji wa kiroho wa miujiza ya kibiblia, ikijumuisha ufufuo (wa kwanza wa Kristo na baadaye wa wote wanaomwamini). Sio lazima kusema kwamba kwa majaribio kama haya ya 'upotoshaji wa imani' ni injili inayondolewa msingi wake. Kilichobaki si zaidi ya ganda tupu.[267]

Toleo la tano la 'injili nyingine' linaonekana katika aina yoyote ya ulinganifu, ambapo imani ya kweli ya Kikristo inachanganywa na kitu kinachopinga Ukristo waziwazi, k.m. inaposemwa kwamba Mungu hawezi kufikiwa moja kwa moja[268] lakini wapatanishi wa kutuunganisha naye wanahitajika[269], k.m. kwa namna ya mizimu ya mababu au watu waliokufa wa aina yoyote. Ulinganifu kama huo si chochote ila ni ibada ya sanamu.

Hatimaye, aina ya hatari sana kwa jitihada yoyote ya utume ni ile maarufu siku hizi 'injili ya afya-na-utajiri-ambayo inahubiri ustawi wa mali kama mapenzi ya Mungu kwa watu wake wote. Kwa kuhubiri 'injili' potofu kama hiyo ulazima wa kuteseka katika maisha ya mwamini unakataliwa.[270] Baadaye watu wanalaumiwa kwamba hawana imani wakati Mungu hawapeni uponyaji wa kimwili au wingi wa mali. Wanajaribu kugeuza mkono Wake kwa 'kuwekeza kidogo ili kupata mengi *(kupanda mbegu)*'. Kwa uhalisia wake, lebo ya kupanda na kuvuna kiroho imeshikanishwa na mafundisho haya ya uwongo. 'Injili hii ya mafanikio' inaweza kuwa imefanya uharibifu zaidi kwa sababu ya utume kwa ulimwengu tangu mwisho wa Vita vya pili vya Dunia kuliko upotoshaji mwingine wowote niliotaja hapo juu.

Mara moja nilikaa kwa wiki moja katika nyumba ya mchungaji Mwafrika ambaye alikuwa amenialika kufundisha semina juu ya ufahamu wa utume kwa wachungaji wengine katika jiji hilo, katika wiki hiyo hiyo. Kila jioni alitazama vipindi vya televisheni kwenye luninga yake vya Marekani ambavyo vilikuwa vimerekodiwa katika seti fulani ya uinjilisti wa kuvutia sana-kwa hali ya juu: makanisa makubwa mazuri, mifumo ya kisasa ya sauti, vyombo vya hali ya juu

[267] 1 Kor. 15:13,14
[268] Kama ilivyopingwa katika Heb. 4:14-16; & 10:19-22
[269] Kama ilivyopingwa katika 1 Tim. 2:5
[270] Kama ilivyopingwa katika 2 Tim. 3:12

na vikubwa, zilizoandamana na kwaya zilizovalia mavazi marefu, suti na magauni ya bei ghali, 'jina-na- kwa ujasiri' lugha ya kujidai/kujionyesha, -' na maonyesho mengine ambayo hayatakuwa na tofauti yeyeote na bendi za muziki wa dansi wa dunia au kukosekana katika ulimwengu wa burudani ya kitaaluma. Vipindi hivi viliendelea kwa masaa, usiku baada ya usiku.

Matokeo yanatabirika: 'Ikiwa hivi ndivyo Ukristo ulivyo, tunautaka pia'. Je, ni ajabu? Ni maskini gani atasema 'hapana' kwa utajiri anaofikiri anaweza kuupata kwa kufuata imani au njia fulani ya kuamini? Ni nani anayeweza kumlaumu kwamba yaliyomo hayana umuhimu zaidi kuliko vifuniko vinavyong'aa vinavyowasilishwa ndani yake?

Hata hivyo, tulionywa zamani sana 'Msiipende dunia wala chochote kilicho katika ulimwengu. Mtu akiipenda dunia, kumpenda Baba hakumo ndani yake. Kwa maana kila kilichomo duniani, yaani, tamaa ya mtu mwenye dhambi, na *tamaa ya macho yake, na kujisifu kwa alichonacho na anachofanya*, na kiburi cha uzima havitoki kwa Baba, bali kutoka kwa ulimwengu.[271]

Tamaa za kimwili za injili ya utajiri wa mali zinapingana kabisa na mtazamo wa kiroho wa kujinyima na 'kubeba msalaba' ambao Yesu anatazamia kutoka kwa wanafunzi Wake. Kwa hiyo naichukulia ile iitwayo injili ya mafanikio kuwa mojawapo ya 'injili nyingine' hatari na zinazolemaza roho za wakati wetu, kwa sababu inavutia sana tamaa za kimwili za watu maskini na kuharibu manufaa yao ya kitume, na kuzamisha bidii yao ya uinjilisti kwa tamaa. Na wale ambao 'wamewapotosha hawa wadogo' watubu na kubadili njia zao, kabla ya 'jiwe la kusagia la hukumu halijatundikwa shingoni mwao'![272] Inaonekana maamuzi makali sana yanahitajika ili kukabiliana na tatizo hilo ipasavyo.[273]

Bwana aturehemu sisi sote tulio na wajibu wa kuihubiri Injili yake mbali na karibu, ili tuiwasilishe kwa usafi wake wote bila upotoshaji wowote.

---

[271] 1 Yohana 2:15,16 (maneno ya mlalo ni yangu)
[272] Mat. 18:6,7
[273] Mat. 18:8,9

Maswali ya Kujifunza

1. *Tengeneza 'injili nyingine' Paulo alikuwa akibishana nayo katika barua yake kwa Wagalatia.*
2. *Ni aina gani za 'injili nyingine' ambazo bado tunaziona mara kwa mara katika siku zetu?*
3. *Ni lipi mwandishi alilielezea kuwa 'hatari sana kwa shughuli za kitume' – na kwa nini?*
4. *Mafundisho haya ya uwongo yalienezwa kwa njia gani ambayo ni njia nzuri sana?*
5. *Tafuta 'kinga' tatu za kimaandiko dhidi ya upotoshaji huu wa injili*

3. Wathesalonike (1 & 2)

Maombi thabiti ya Paulo na shukrani kwa ajili ya makanisa 'yake' yalionyesha uhusiano wake wa karibu na washiriki wao.[274] Yeye na wafanyakazi wenzake waliishi *kati* ya Wathesalonike,[275] si katika makao ya wamishonari au hoteli. Kuishi miongoni mwa walengwa huongeza uhusiano wa kitume na pia huhimiza na kuimarisha mahusiano ya kibinafsi.

Anaeleza ukaribu wake nao kwa maneno ya wazazi: 'mama', 'watoto wadogo', 'baba' na 'kutamani' kuheshimiana; na kwa kusema kuwa 'hatukushiriki injili nanyi tu bali maisha yetu pia'.[276] Anashukuru kwamba wao, ijapokuwa ukaribu wao, hawakufasiri ujumbe wake kuwa wa kibinadamu tu, bali ulitoka kwa Mungu.[277] Urafiki ulikuwa si kuhatarisha mamlaka yake ya kitume.

Paulo anawapongeza kwa kuwa waigaji, sifa bora zaidi ya wanafunzi, wa Bwana na yeye na watenda kazi pamoja naye.[278] Kuokoka na kufuasa ni pande mbili za mchakato mmoja.

Pia wakawa waigaji wa makanisa ya uyahudi, kwa kupitia mateso.[279] Kuteseka kwa mateso kwa ajili ya kuwa mashahidi, kunaendesha kama mada kuu kupitia barua hizi.[280] Nao walikuwa mashahidi! Maisha yao yalikuwa mifano ya Ukristo wa kweli. Walihubiri injili katika uyahudii na kwingineko, hivi kwamba imani yao ilijulikana kila mahali. Paulo hata alisikia kutoka mahali pengine jinsi walivyopokea ujumbe vizuri wakati yeye na timu yake walipofika mara ya kwanza.[281]

Aliwahimiza kuombea huduma yake, na licha ya mateso pia aliwaomba waombe ukombozi kutoka kwa watu wabaya na waovu.[282]

---

[274] 1 Thes. 1:2,3; 2:13,17; 3:9,10 na 2 Thes. 1:3,11,12; 2:13
[275] 1 Thes. 1:5b
[276] 2:7,8,11; 3:6
[277] 2:13
[278] 1:6; 2:10,12
[279] 2:4
[280] 1:6; 2:2,14; 3:3,4 na 2 Thes. 1:4,5; 2:4; 3:2
[281] 1 Thes. 1:7-9a
[282] 5:25 na 2 Thes. 3:1,2

Wathesalonike walikuwa wameziacha sanamu zao na kumgeukia Mungu aliye hai.[283] Paulo anawahutubia waumini wengi wa Mataifa; Wayahudi wanaonekana kuwa wachache.

Tunatabasamu, tunaposoma 'mnajua...ziara yetu kwenu haikuwa ya kushindwa'.[284] Hawakuona ziara ya Paulo kuwa hivyo, lakini alifikiri hivyo, kwa hiyo kitulizo chake wakati huduma yake ilipothibitika kuwa na matunda.[285] Hata Paulo mtume maarufu mwenye ujasiri mkuu alikuwa binadamu kiasi cha kuhitaji kutiwa moyo!

Kupigwa, kufungwa grerezani, kufungwa pingu na kuishi kupitia tetemeko la ardhi kunaweza kutufanya tuondoke katika eneo letu la utume, lakini haikuwa na matokeo hayo kwa Paulo na Sila huko Filipi. Waliondoka tu mjini na kuendelea kuhudumu huko Thesalonike.[286]

Mateso yake yalifanya iwe ulazima wa kuwakumbusha Wathesalonike nia yake njema,[287] ingawa wengine walitilia shaka haya, wakimshtaki kwa pupa. Kuhusu nia, Paulo asema kwamba hata ikiwa angeweza kuwadanganya Wathesalonike, Mungu hawezi kudanganywa na alikuwa amemjaribu Paulo na kumkubali kuwa mtume.[288]

Katika nuru hii pia anataja kanuni zake za kutengeneza hema - kutomlemea mtu ye yote.[289] Alipokuwa akihudumu katika Thesalonike alipata msaada kutoka kwa Wafilipi. [290]

Paulo hakusukumwa na hisia za uongo kwa Wayahudi bali aliona hali yao ya kiroho ya sasa.[291]

---

283 1 Thes. 1:9b
284 2:1
285 3:1,2,5-8
286 Mdo. 16:22-28; 1 Thes. 2:2
287 2:3,5
288 2:4
289 2:4,6,9 na 2 Thes. 3:7-9
290 Flp. 4:16
291 1 Thes. 2:14b-16

Hili halikusababisha 'ubaguzi binafsi wa kikabila';[292] daima aliwahubiria injili kwanza na mara nyingi alionyesha upendo wake kwao.[293]
Hakuna mtume anayeweza kufanya kazi kama ilivyopangwa kila wakati. Paulo alijua ni *nani* aliyemzuia.[294] Mara Roho Mtakatifu alipobadili mwelekeo wake; wakati mwingine Shetani alimpinga.[295] Suluhisho lake lilikuwa kuomba kwamba 'Mungu Baba yetu Mwenyewe na Bwana wetu Yesu wasafishe njia … ili kuja kwenu'.[296]

'Tuliposhindwa[297] kustahimili… tulimtuma Timotheo'.[298] Kwenda Thesalonike kungekatiza huduma yake ya Korintho ambayo ilikuwa imetoka kuanza. Ni vizuri kuwa na wafanyakazi wenza kutuma kwenye utume sehemu nyingine.

'Bwana na awajaze upendo wenu ninyi kwa ninyi na kwa kila mtu mwingine…' limekuwa sharti kwa ajili ya kazi ya utume tangu Yesu aliposema hivyo.[299]

Ni muhimu sana kwa Makanisa ya Ulimwengu wa nchi zinazoendelea 'kufanya kazi kwa mikono yako ... ili ...kwamba maisha *yako yapate heshima ya watu wa nje* na ... *usiwe tegemezi kwa* mtu yeyote' na 'kuwaonya wale ambao ni wavivu'.[300] Uvivu na umaskini vinahusiana na idadi ya makanisa na huduma zinazotegemea fedha na wafanyakazi wa kigeni inatisha. Makanisa kama haya kwa kawaida si makanisa yanayotuma wamisionari. Paulo anapendekeza jinsi jambo hili linavyopaswa kubadilika.[301]

Kwa Wathesalonike kustahili wito wa Mungu[302] ina maana zaidi ya kuishi maisha matakatifu na ya kielelezo;

---

292 Sio neno la sasa lakini linaelezea k.m. mtazamo ambao Yona alikua nao kwa Waashuri, aliwatenga watu katika mawazo yake kutoka katika haki ya kusikia neno la Mungu
293 Miongoni mwa vifungu vingine, katika Rum. 9-11
294 Huu ni mfano wa namna gani karama ya utambuzi wa roho inaweza kufanya kazi, 1 Kor. 12:10
295 Mdo. 16:7 na 1 Thes. 2:18
296 3:10,11
297 Inamaanisha kuwa Paulo na pengine Luka, linganisha na Mdo. 16:10-17a ('sisi' na 'tu') ingawa hatuwezi sema kwa uhakika ni sehemu gani Luka alikuwepo.
Pia, inaweza ikawa tayari Sila amekwisha rudi kutoka Berea
298 1 Thes. 3:1-8
299 Linganisha 3:12 (maneno ya mlalo ni yangu) na Yohana 13:35 na 17:23
300 4:11,12; 5:14 (maneno ya mlalo ni yangu)
301 2 Thes. 3:6-12
302 1:11 na 2:17b (maneno ya mlalo ni yangu)

inatia ndani kufanikiwa kwa 'kila kusudi *lako* jema na kila tendo linalochochewa na imani *yako'*. Maneno haya yanahimiza uinjilisti na utume.

Hata hati za kitume zinaweza kupotoshwa, na zinapaswa kuangaliwa kuwa ni za kweli.[303] Shetani atajaribu kila hila ili kuwadharau wafanyakazi wa Mungu na mafundisho yao.

Suala muhimu la eskatologia katika Wathesalonike, litajadiliwa katika kitabu cha IIB, sura ya IV#4.

Maswali ya Kujifunza

1. *Kwa nini wamisionari wanapaswa kuishi miongoni mwa walengwa wao, badala ya kujitenga nao?*
2. *Eleza uhusiano wa kibinafsi wa Paulo na Wathesalonike.*
3. *Paulo alipata msaada wa kifedha kutoka wapi alipohudumu kati ya Wathesalonike?*
4. *Kwa nini Paulo anawahimiza watu wafanye kazi kwa mikono yao?*

[303] 2 Thes. 2:2; 3:17

4. Wakorintho wa Kwanza

Kutoka katika barua hii nataka nikushirikishe wewe tafiti za aina kumi na tano nilizozifanya na kuona katika uchunguzi wangu:

Paulo anahimiza umoja kati ya waamini[304] na Yesu alitaja kuwa ni lazima kwao kuwa mashahidi Wake. Utume kwa ulimwengu ungeleta faida kubwa mno ikiwa tu watendaji wake wangeondoa mgawanyiko wao.

Paulo alifurahi kwamba alikuwa amebatiza watu wachache tu, hivi kwamba hakuna hata mmoja aliyekuwa na sababu ya kujenga imani yao juu yake badala ya Kristo.[305] Kwa hiyo, mitume hawapaswi kushiriki katika huduma ya kanisa au usimamizi, bali wawaachie viongozi wa mahali.

Ujumbe wa msalaba na kuhubiri Kristo aliyesulubiwa una mambo mawili. Kwanza anahubiri maisha yake na dhabihu isiyo na ubinafsi; ya pili jinsi wanafunzi Wake wanavyopaswa kumfuata ndani yake: 'jikane nafsi yako … jitwike msalaba wako … unifuate'. Wa mwisho mara nyingi hupuuzwa katika kuhubiri leo. Hata hivyo, tusipomhubiri Kristo na kuonyesha mtazamo Wake wa dhabihu katika maisha yetu, ujumbe wetu hautawavuta watu wengi katika Ufalme.[306]

Maneno ya Paulo ya 'kuwaza jinsi ulivyokuwa ulipoitwa' yanawaambia wale, wanopenda kumtumikia Kristo wakati wote, wasijisifu kwa sababu si bora kuliko waamini wengine. Je, tungekuwa wapi bila wokovu wa Kristo? Paulo hata alitambua hilo kuhusu yeye mwenyewe.[307]

Paulo anasema kwamba mtu ambaye hajaoa anaweza kujitoa kikamilifu kwa Bwana na mambo yake, bila kulazimika kumpendeza mwenzi wake. Mawazo yake mara nyingi hupuuzwa. Kwa ufupi anataja baadhi ya sababu zinazofanya wamishonari wenye ndoa kuacha mashamba yao mapema.

---

[304] 1 Kor. 1:10 na Yohana 13:34,35; 17:11b,21-23
[305] 1 Kor. 1:14-16; 2:4,5
[306] 1:18,23; Luka 9:23; 1 Kor. 2:2
[307] 1:26-28; 2:1,3

Hata hivyo, uamuzi wa kuoa au kuolewa unahusiana na uwezo wa watu wa kujizuia au kuwa na karama, pengine ya useja au utowashi.[308]

Kanuni ya kuwa mambo yote kwa watu wote[309] inazungumza kuhusu marekebisho ya kitamaduni ambayo wamishonari wanahitaji kujifunza kabla ya kuwasilisha injili kwa njia inayofaa kitamaduni.

Soma maneno ya Paulo kuhusu nywele, mavazi na kujisitili[310] katika muktadha wa kurejesha umoja katika kanisa, na usiyaelezee kama dhabiti za kitamaduni kwa nyakati zote na mahali popote. Suala ni kukaa ndani ya mipaka ya kanuni za kitamaduni zinazokubalika kwa ujumla na za adabu na heshima. Paulo aliwalea ili kuunganisha tena kanisa. Katika wakati wetu inaweza tu kugawanya kanisa wakati masuala kama haya hayahisiwi mahitaji lakini yanaletwa hata hivyo, kwa hamu ya kuunda umoja, kulingana na tabia za kitamaduni na mazoea ya nyakati na mahali, isipokuwa yetu. Kwa hivyo, wafanyikazi wa tamaduni tofauti lazima wawe waangalifu na wafahamu watu-wakaribishaji wao, kabla ya kushughulikia maswala ya kitamaduni, yaliyo tofauti na yao.

Paulo anataja zana tatu za kutengeneza umoja: hakuna mgawanyiko katika Utatu, wala katika utendaji kazi wa Roho, wala katika Mwili wa Kristo. Ukweli kwamba Mungu humpa kila mtu nafasi na kazi katika Mwili unapaswa kuwaleta Wakorintho kwenye utulivu na kutosheka. Tofauti zinapaswa kusherehekewa na kukubaliwa, sio kupingwa na kuwa vita. Migawanyiko huondoa upendo; wanafunzi hawatatambuliwa na utume wao hautakamilika.[311]

Upendo ulimsukuma Baba kumtuma Mwana ili kuokoa ulimwengu; ulimsukuma Mwana kuutoa uhai Wake kwa ajili yake [312] na mtume kuacha starehe zake ili kuhubiri injili kwa wasiookolewa. Ubora na tabia ya upendo huo umeelezewa katika sura ya 13, kati ya karama za Roho Mtakatifu za kanuni na matendo.[313]

---

308 7:32-34; Kwa ufupi, katika Taylor '*Too valuable to lose*' ……1997:92-94. Sababu ni pamoja na k.m.watoto, ndoa nje ya wakala wa misheni, ndoa au ugomvi wa kifamilia; 1 Kor. 7:7,9

309 9:19-22

310 11:1-16

311 12:4-6, 7-1 na 12-27 hasa hasa; 3:5b; 12:18,28; 1:10; 11:17,18; 13:1-13

312 Yohana 3:16 na 10:15b hasa hasa

313 Sura ya 12 na 14 hasa hasa

Zaidi ya yale yanayofundishwa kuhusu mawasiliano ya wazi ya injili kanisani ili waamini waweze kujengwa na wasioamini wafikie toba,[314] sura hii inafundisha juu ya mawasiliano ya injili ya kitamaduni katika tamaduni tofauti tofauti nyanja za utume katika nchi ya kigeni.[315]

Swali la 'mwanamke kunyamaza' limechukuliwa bila uwiano na maelezo ya msemaji. Muktadha unapendekeza kwamba wanawake wanapaswa kujiepusha na kuuliza maswali ya kukatisha tamaa wakati wa ibada za kanisa, bali waulize waume zao nyumbani. Kama Paulo angesisitiza juu ya ukimya kamili kutoka kwa wanawake, hangewaruhusu kusali au kutoa unabii, wala kufanya kazi nao kama watendakazi wenzake.[316]

Imani katika ufufuo wa mwili wa Kristo, kisha wa watu wake, na mwisho wa wengine wote ni jambo lisiloweza kujadiliwa. Kukataa ufufuo wa Kristo si jambo la busara: ni ukweli wa kihistoria, unaoshuhudiwa na wengi sana kuwa bandia. Kukataa ufufuo kwa wote wanaotarajia wokovu kutoka kwa Kristo, kunaondoa kiini cha injili na kufanya imani kuwa ubatili.[317] Ama mtu ana injili ikijumuisha ufufuo, au hana kitu. Ufufuo lazima uwe na nafasi kubwa katika kuhubiri, katika uinjilisti wa ndani na katika utume wa kitamaduni, kama tu katika Matendo na nyaraka.

Alipokuwa akihudumu Efeso, mlango mkubwa ulifunguliwa kwa Paulo lakini pia alikabili upinzani. Haya ni matukio ya kawaida kwa nani anapanda injili mahali ambapo haijahubiriwa.[318] Katika 2 Wakorintho tunaangalia mateso ya Paulo kwa ajili ya huduma yake.

Fikiria 'utunzaji wa washiriki' wa Paulo: Korintho inahimizwa kumtendea Timotheo vizuri. Paulo alikuwa na nyakati ngumu pamoja nao, na hakutaka Timotheo ateseke vivyo hivyo. Wakati viongozi wa Korintho walipomtembelea Paulo tunaona utunzaji wa washirika tena :[319] walimbariki kimwili na kiroho.

---

314 1 Kor. 14:1-25

315 14:4b,5,12b,19 na 24,25 hasa hasa, na mfano 14:9-11,19,12a

316 14:34,35 na 11:5 hasa hasa; angalia pia Rum. 16:3-12

317 Imethibitishwa vizuri na Matendo; angalia pia mfano 1 Thes. 4:16,17; Ufu. 20:11-15; 1 Kor. 15:3-7,51,52,12-19

318 16:9; Matendo 19; Rum. 15:20

319 1 Kor. 16:10,11,16,17

Wamishonari wanahitaji urafiki na uangalifu, hasa kutoka kwa wale wanaowatumikia.

Laana juu ya yeyote asiyempenda Bwana [320] inaimarisha uzito wa injili. Kuna njia moja tu ya wokovu. Kanisa lazima litangulize utume wake zaidi kuliko linavyofanya sasa.

Maswali ya Kujifunza

1. *Toa angalau sababu tatu kwa nini wamishenari wasishiriki katika nafasi za uongozi katika makanisa waliyopanda.*
2. *Ni mambo gani mawili muhimu yaliyomo katika ujumbe wa msalaba?*
3. *Inamaanisha nini 'kuwa vitu vyote kwa watu wote'?*
4. *Je, Biblia inafundisha ukamilifu wa kitamaduni kwa nyakati zote na mahali popote? Hamasisha jibu lako kwa mifano fulani.*
5. *Je, wanawake wanapaswa kunyamaza kanisani? Hamasisha jibu lako.*
6. *Ni fundisho gani la msingi la Kikristo lililohubiriwa kwa ukawaida katika siku za kwanza, na linasisitizwa na Paulo katika barua hii?*
7. *Andika kwa ufupi kile unachojifunza katika barua hii kuhusu utunzaji wa wanachama.*

---

[320] 1 Kor. 16:22a

5. Wakorintho wa Pili

Mada yenye umuhimu mkubwa katika barua ya pili ya Paulo kwa Wakorintho ni yale mateso ya mitume. Mada hiyo itashughulikiwa haswa katika kitabu cha IIB, sura ya II#5. Katika sura hii tunaangazia maswala *kumi na nane* zaidi ya jumla ya misiolojia.

Paulo alikuwa amepata mlango wazi kwa ajili ya huduma katika Troa, lakini aliondoka mjini alipokuwa hana utulivu na amani ya akilini mwake kwa sababu ya kutokuwepo kwa Tito.[321] Baadaye katika barua hii tunaelewa kwa nini. Hakuwa na wasiwasi mwingi juu ya Tito kuliko kuhusu hali ya Korintho ambako alikuwa amemtuma. Sababu ilikuwa uhusiano wake mwenyewe mbaya na kanisa hilo. Paulo alipoenda Makedonia na kukutana na Tito huko akiwa na habari njema kutoka Korintho, utulivu na amani yake ya akilini viilirudi.[322] Mahusiano yenye msongo yaliyo chini ya shinikizo yalimzuia hata yeye asiweze kufurahia milango iliyofunguliwa kutoka kwa Mungu kwa ajili ya huduma!

Kuna faraja kwa mitume wanaojitahidi kujifunza lugha ya kienyeji na bado hawawezi kujieleza vizuri. Suluhisho ni kuwa harufu ya Kristo.[323] Ikiwa mitazamo, maadili na tabia zetu ni za kirafiki, za upendo na huruma, watu wanaweza 'kumnusa Kristo' ndani yetu kabla ya kueleza juu yake na kazi yake kwa maneno. Mfano sawa ni: kuwa 'barua ya Kristo … inayosomeka kwa kila mtu'.[324] Inaonyesha *kuwa* kunatangulia *kufanya* na *kutembea* kunatangulia *mazungumzo*. Watu wataona kazi ya Roho kupitia kwako, hata bila maneno.

Wakati, kama mitume, tumepitia kwa mafanikio katika uwanja wa kina wa changamoto ngumu za kitamaduni, tunaweza tu kusema kwamba uwezo wetu ni kazi ya Mungu ndani yetu,[325] na karama Yake. Ni muujiza na si jambo la kujivunia.

Wamisionari wanapaswa kutambua kwamba, baada ya yote yaliyofanywa ili kuwaongoza watu kwa Kristo, bado kutakuwa na wale ambao macho yao

[321] 2 Kor. 2:12,13
[322] 7:5-16
[323] 2:15
[324] 3:2,3
[325] 3:5,6

yamefunikwa dhidi ya mambo ya kiroho na ambao wataifanya mioyo yao kuwa migumu.[326]

Adui halisi anayepofusha akili isiyoamini ni mungu wa wakati huu,[327] akichochea upinzani wote dhidi ya Ufalme wa Kristo. Vita vya kiroho havipaswi kupuuzwa,[328] hasa pale ambapo mipaka ya Ufalme inapanuliwa kwa kuwafikia wasiofikiwa.

Katika kumhubiri Kristo, tunathibitisha upekee wake na njia ya pekee ya wokovu.[329] Hakuna njia nyingine. Kuhatarisha ukweli huo ni sawa na kuharibu hitaji la utume wa ulimwengu.

Kuhusiana na hili, Paulo anaonyesha mlinganisho na uumbaji. Nuru hufukuza giza, kama Kristo, Nuru ya ulimwengu, hufukuza giza kutoka kwa mioyo ya watu, na kuwaumba upya katika mfano Wake.

Vile vile, anawatuma mitume wake gizani: 'Kama vile Baba alivyonituma mimi, nami nawatuma ninyi'[330]. Mstari huu unaunganisha hali yote ya Ukristo na hali ya barua na utume wake.

'Kwa kuwa tunajua ni nini kumcha Bwana, tunajaribu kuwashawishi wanadamu'[331] inapunguza 'ufikiaji wa maelewano'. *Uwepo-uinjilisti,* (kuwa tu kama Wakristo) hautafanya. *Wala kutangaza-uinjilisti* (kuhubiri tu) haitoshi. Uinjilisti unaotegemea uhusiano *Uinjilisti wa ushawishi* unahitajika. Haya ni mazungumzo, karibu kubishana na watu, kujaribu kuwashawishi. Bila shaka ni Roho Mtakatifu pekee ndiye anayeweza kweli kuwashawishi watu.[332] Lakini ikiwa tunamcha Bwana na kusadikishwa juu ya haki yake, tutajitahidi zaidi kuwaokoa watu. Paulo anasema kwamba upendo wa Kristo unatulazimisha:[333]

---

[326] 4:3
[327] 4:4
[328] Efe. 6:10-20
[329] 2 Kor. 4:4b; Yohana 14:6
[330] 4:6; Rum. 1:3; Yohana 1:4,5,7,9; 8:12; 12:46; 2 Kor. 5:17; Yohana 20:21
[331] 2 Kor. 5:11
[332] Yohana 16:8
[333] 2 Kor. 5:14

Alikufa kwa ajili yetu na kwa hiyo tunapaswa kuchukua uinjilisti na utume kwa uzito zaidi, tukiwasihi watu wapatanishwe na Mungu kupitia Kristo. *Huduma hii ya upatanisho* tumekabidhiwa.[334]

Ni lazima tuamke haraka kuhusu 'kipengele cha sasa'[335] cha utume wa dunia. Enzi ya neema haitadumu milele.[336] Nchi zinafunga kwa ajili ya injili. Mateso yanaongezeka.[337] Hukumu fulani zinatokea tayari. Ni lazima kutanguliza mambo ya milele maadamu 'sasa' inadumu. Usiku unakuja ambao hapana awezaye kufanya kazi.[338]

Toba ya kweli huonyesha kwa huzuni ya watu juu ya dhambi zao.[339] Uongofu wa kihisia sio makosa; ni mantiki kwamba watu wanaojiona na dhambi zao katika nuru ya utakatifu wa Mungu walibubujikwa na machozi. Hata hivyo, machozi hayathibitishi toba ya kweli. Matunda yanayoonekana baadaye yaweza kuthibitisha hilo.[340]

Kristo, tajiri kabla ya kupata mwili, *alifanyika maskini kwa ajili yetu* kwa kuwa mwanadamu, na kujifananisha na maskini.[341] Kwa nini basi mitume wengi leo wanafikiri hawawezi kufanya kazi yao bila mali nyingi? Mara nyingi maskini huwa na wakati mgumu kujitambulisha na mitume wanaoishi katika viwango vya juu zaidi vya ukwasi kuliko wao. Mitume hawa, hasa wale wanaoingiza pesa nyingi katika huduma zao kwa kawaida, wanaweza kuchanganya Habari njema na misaada ya kifedha wanayoleta. Miujiza ya Kristo ya utoaji ilikuwa ya mara kwa mara, si ya kimuundo - kwa kweli alikataa kuwa na muundo katika suala hilo.[342] Paulo alifanya kazi kulingana na kanuni hiyo hiyo.

Paulo anaeleza wajibu wa kibinafsi wa huduma:[343] katika kisa hiki anafurahi kwamba Tito ana shauku na mpango sawa na yeye mwenyewe. Paulo hakuwa ameweka jambo hilo kwa Tito; Bwana akaliweka moyoni mwake.

---

334 5:15,19,20
335 6:2
336 Yohana 9:4
337 Mat. 24:9,21
338 Yohana 9:4
339 2 Kor. 7:9
340 Mat. 3:8; Rum. 10:9,10
341 2 Kor. 8:9
342 Yohana 6:27
343 2 Kor. 8:16,17

Paulo anatumaini kwamba imani ya Wakorintho itakua, ili eneo lake la utendaji kutoka kwao lipanuke. Kwa maneno mengine: imani ya Wakorintho inapokua, ubora huongezwa kwa mafanikio ya huduma ya Paulo. Hii ina maana kwamba kuna haja ndogo ya yeye kufanya kazi miongoni mwao, na anaweza kujikita katika uinjilishaji wa maeneo *zaidi*.[344]

Paulo anahangaikia kuhubiri injili mahali ambapo ilikuwa haijahubiriwa[345] kama vile ubora wa kazi yake. Hili linaonyeshwa katika 'Niliwaahidi kuwa … Kristo …kama bikira safi'.[346] Alikuwa na wasiwasi, kwa sababu Wakorintho walidanganywa kwa urahisi sana na kuwahimiza kulenga ukamilifu – tamaa ambayo aliigeuza kuwa maombi.[347]

Paulo hakukubali fedha kutoka kwa Wakorintho ambao alifanya kazi miongoni mwao.[348] Alifanya kazi bila malipo, 'bila kuwa mzigo … kwa njia yoyote'. Lakini alikubali kwa furaha kuungwa mkono na makanisa ya *Makedonia*, alipokuwa akifanya kazi kati ya *Wakorintho*, au kutoka kwa *Wakorintho*, alipokuwa akifanya kazi Efeso.[349] 'Bila malipo' inaonekana kusahaulika sana leo. Ina maana: usitegemee au kuomba msaada wa kibinadamu; mtegemee Bwana pekee kwa mahitaji yote ya kibinafsi na ya huduma. Usiwe mzigo kwa yeyote, hasa watu unaowahudumia, ili injili ienee bila kizuizi.[350]

Kanuni ya 'mateso zaidi' inasihi uhalali wa huduma ya kweli ya kitume, si *kinyume chake*.[351] Katika *nguvu* za kibinadamu nguvu ya Mungu haiwezi kujidhihirisha yenyewe bali katika *udhaifu* inajidhihirisha.[352] Udhaifu wa kibinadamu ndio *msingi* wa nguvu za utendaji za Mungu, si *uthibitisho dhidi* ya uhalali wa huduma. Hivi ndivyo mitume wa uongo walivyoshindwa na bado wanashindwa kuelewa na kukubali.

---

[344] 10:15,16
[345] Rum. 15:20; 2 Kor. 10:15,16
[346] 11:2
[347] 11:3,4,20,28; 12:9b,20,21; 13:11a
[348] 11:7-10
[349] 1 Kor. 16:8,17
[350] 9:12b
[351] 2 Kor. 11:24-27
[352] 12:9

Maarifa makubwa zaidi na ukaribu na Mungu[353] yana thamani. Kadiri tunavyoshiriki katika nguvu zake za ufufuo, ndivyo tunavyoshiriki zaidi mateso yake.[354] Hawa wanaweza kuja kwa namna ya ukandamizaji wa kishetani. Ikiwa maombi ya kuomba msaada hayajibiwi, tunajua kwamba Mungu ana sababu zake.[355]

Alama za mtume ni ishara, maajabu na miujiza.[356] Watu wengi sana hupenda kujiita mitume, ambao katika huduma zao hazina sifa hizi. Wanafanya mzaha kwa Bwana na wao wenyewe. Ulimwengu hausaidiwa na majivuno kama haya.

Kupenda mali kumechafua mawazo ya mitume. Je, kweli tunaweza kuwaambia watu tunaowahudumia: 'tunachotaka si mali yako bali ni wewe'? Paulo alikuwa tayari *kutumia* pesa zake kwa Wakorintho, bila *faida* kutoka kwao na alitarajia vivyo hivyo kutoka kwa wafanyikazi wenzake. Hata hivyo, wengine wanafikiri kwamba wanaweza kufuata njia za kupenda vitu vya kimwili bila kuchafuka. Ni jambo letu kuu kuishi kutokana na injili kama ilivyo *haki* yetu, au ni *badala* ya kutozuia kuenea kwake kwa *kupata* haki hiyo? Kuhubiri injili bila malipo ni thawabu yenyewe. Hakuna ubaya dhidi ya kuomba watu kutoa na kupokea sadaka *zisizoombwa* - kwa kweli, kuruhusu watu kutoa huwaongezea baraka kwenye hazina zao za kiroho. Pia, watumishi wa injili wanapaswa kuwa wa kwanza kushuhudia kwa uzoefu wao wenyewe kwamba '*Mungu* aweza kufanya neema *yote* kwa wingi … ili katika mambo *yote* siku *zote* [wawe] na kila *kitu* wanacho hitaji....'[357]

Hatimaye, Paulo anazungumza juu ya mamlaka yake:[358] akitumia nidhamu miongoni mwa washiriki wa kanisa lake. Afadhali *asiitumie*, lakini wakati huo huo asiepuke makabiliano inapobidi. Vipi sisi? Je, sisi ni wapenda amani hivi kwamba tungeacha ukosefu wa haki utendeke badala ya kuwakabili wahalifu wake? Au waachie viongozi wa mitaa?

---

[353] 12:2-4
[354] Flp. 3:10
[355] 2 Kor. 12:7-9
[356] 12:12
[357] 2 Kor. 12:13-18; 1Kor. 9:12,14,15,18; 2 Kor. 2:17; 6:3,10b; 11:7,9; Fil. 4:17; 2 Kor. 9:8 (maneno ya mlalo ni yangu)
[358] 13:2b,10

Siyo woga wa mwanadamu[359] wala tamaduni zetu zisizo na mabishano, hazipaswi kuhatarisha sehemu ndogo zisizojulikana sana za huduma zetu.

Maswali ya Kujifunza

1. *Kuna faraja gani kwa mitume ambao bado hawajui lugha ya kienyeji?*
2. *Eleza tofauti kati ya 'uwepo-uinjilisti', 'utangazaji-uinjilisti' na 'uinjilisti wa kushawishi'. Paulo alitumia lipi?*
3. *Ni nini kinachothibitisha toba ya kweli?*
4. *Kwa nini mitume wanapaswa kufanya kazi kwa kiwango kilekile cha utajiri na wenyeji wao?*
5. *Paulo alitumia kanuni gani kukubali (au kukataa) zawadi za msaada?*
6. *Je, kuteseka ni uthibitisho kwa au dhidi ya uhalali wa huduma ya utume?*
7. *Kwa nini huenda 'mwiba katika mwili' wakapewa mitume?*
8. *Eleza kwa ufupi falsafa ya Paulo nyuma ya mazoezi yake ya kuhubiri injili bila malipo*

[359] Mith. 29:25

6. Warumi

Katika kitabu hiki ninazingatia masuala *kumi na mawili* ambayo ninashiriki hapa nanyi:

Paulo anatoa vigezo viwili vya wokovu wa kweli: kuukiri ubwana wa Yesu kwa kinywa na kuamini kwa moyo kwamba Mungu alimfufua kutoka kwa wafu.[360] Hii inapita zaidi ya kuinua mkono au kutembea kwenye madhabahu baada ya mwito wa kutubu. Ikiwa masharti ya Paulo yametimizwa inaweza tu kuthibitishwa katika vipindi vya ufuatiliaji wa kibinafsi. Kitu chochote kidogo husababisha kujidanganya.

Anatoa kielelezo kamili cha kuhubiri injili ndani ya nchi na kwenye utamaduni mmoja (uinjilisti) pamoja na tamaduni mbalimbali (utume) kwa wale ambao hawajafikiwa: 'watawezaje kuamini, ikiwa hawajasikia au kusikia bila kuhubiriwa, na wanawezaje? mtu anahubiri kama *hakutumwa*?'[361] Kwa maneno mengine: hakuna mwinjilisti au mtume awezaye au anapaswa kufanya kazi peke yake, bali anapaswa kutumwa na kanisa. Kwa hiyo, kanisa ambalo linakwepa wajibu wake katika suala hili linashindwa kutimiza sababu hasa ya kuwepo kwake, yaani kuufikia ulimwengu kwa ajili ya Kristo.

Kufanya kazi kwa bidii katika uinjilishaji wa Mataifa na hivyo kuwafanya Wayahudi waone kijicho, ni mojawapo ya mbinu kuu za Paulo katika kuwafikia watu wa mwisho na kuwaongoza kuikubali injili.[362] Kanuni hiyo inaenea zaidi ingawa, na haipaswi kuwa na mipaka kwa Wayahudi; Yesu tayari alitufundisha kuhusu kuwafanya watu waone wivu kupitia upendo wa Kikristo na umoja kati yetu.[363]

Yesu alisema kwamba ‘wa kwanza watakuwa wa mwisho na wa mwisho watakuwa wa kwanza’.[364] Katika muda wote wa huduma yake Wayahudi walikuwa wa kwanza kupokea injili, ingawa wengi waliikataa.

---

360 Rum. 10:9,10

361 10:14,15 (maneno ya mlalo ni yangu)

362 11:11,14

363 Yohana 13:35; 17:23

364 Mat. 19:30 na 20:16 – mistari yote inasimulia hadithi ya wafanyakazi wa mizabibu

Kisha ujumbe uliendelea kwa Mataifa na ni baada tu ya idadi yao kamili kuokolewa ndipo Wayahudi wataukubali wokovu kwa kiwango kikubwa zaidi.[365] Msingi wa neema hii ni ahadi za Mungu kwa Mababu.[366]

Paulo anaposema kwamba 'Mungu amewafunga watu wote kwenye uasi ili awarehemu wote'[367] *haimaanishi kwamba kila mtu ataokolewa*. Hilo lingemaanisha fundisho la ulimwengu wote, ambalo lingekuwa kipengele cha mseto kwa mafundisho ya Paulo. *Anachomaanisha,* ni kwamba toleo la Mungu la rehema *linapaswa kutolewa kwa wote*. Hakuna anayepaswa kutengwa.[368]

Kushughulika na wanyonge na wenye nguvu[369] lazima *pia* kusomwe kutoka kwa mtazamo wa *misiolojia* ambapo tofauti za maoni zinazojitokeza kutoka kwa asili tofauti za kitamaduni zinahitaji kuzingatiwa. Katika nyanja za utume, maoni tofauti ya kitamaduni yanaweza kuwa kikwazo kikubwa kati ya raia na mitume wa tamaduni mbalimbali, pia wakati wa mwisho hufanya kazi katika timu za tamaduni nyingi. Upendeleo tofauti wa kitamaduni mara nyingi hutoa vizuizi katika misheni ya ulimwengu. Jumuiya ya tamaduni nyingi ya Rumi pia ilionyeshwa katika kanisa. Kanuni za Paulo[370] zinaenea zaidi kuliko kula nyama au kunywa divai: hatupaswi kujifurahisha wenyewe, na hivyo kusababisha ndugu zetu kujikwaa juu ya tofauti za kitamaduni, kijamii au kiroho.

Sisi sote tutakuwa chini ya hukumu ya Mungu.[371] Kutoka kwa mtazamo wa uinjilisti- na utume (mbali na muktadha wa moja kwa moja tusihukumu *sisi kwa sisi*) hii inapaswa kuwa faraja kwetu kupeleka injili kwa kila mtu kihalisi.

Kufanya injili ijulikane mahali ambapo haipatikani, kwa maneno mengine: kutoa kipaumbele kwa wasiofikiwa na kufikiwa kidogo, ni kanuni ya Paulo[372] ambayo inabidi itawale utume wa ulimwengu leo pia.

---

[365] Rum. 11:25,27
[366] 11:28,29
[367] 11:32
[368] 2 Pet. 3:9
[369] Rum. 14
[370] 14:1-15:7
[371] 14:10-12 – hukumu ya kazi, *sio* ya Imani yetu
[372] 15:20,21

Mara nyingi sana juhudi za kitume huelekezwa mahali ambapo injili inaweza kusikilizwa mara mia kwa siku, huku wale ambao hawajawahi kuisikia hata mara moja, wamepuuzwa.

Paulo hakukaa katika maeneo yanayojulikana au ya starehe, wala hakupata uongozi wa mahali hapo. Mtume wa kweli anaendelea kusonga mbele. Alikuwa amefanya kazi kutoka Yerusalemu kupitia Antiokia, Kipro, Asia Ndogo, Ugiriki hadi Ikonia (Albania na pwani ya Kroatia).

Hili lilikuwa eneo kubwa na lazima lilimtosheleza Paulo kuweza kusema kwamba 'hakuna kazi tena kwa ajili yangu katika mikoa hii'.[373] Kwa hiyo akatazama maeneo ambayo alikuwa hajafika bado, yaani, kule Hispania.

Paulo alijisikia huru kuomba msaada wa Warumi kwa ajili ya safari yake ya kwenda Hispania - ingawa labda hakufika huko. Hakutaja usaidizi huo, lakini aliomba maombi.[374] Alikataa kutenganisha kazi yake ya utume kutoka kwa kuhusika na kanisa.

Anashiriki kanuni, kwamba *wapokeaji* wa injili (yaani Mataifa) wanapaswa kushiriki mali zao za kimwili na *watumaji* wake (yaani Wayahudi).[375] Paulo anafafanua jambo hili mara kadhaa katika barua nyingine.

Ukweli kwamba injili lazima ijulikane kwa watu wote ni fumbo kwa viongozi wengi wa kanisa la leo. Ikiwa utume wa ulimwengu ni kupata mali na mahali wanapopataka, ufunuo wa kiungu unahitajika kwao, ili kile kilichosalia kuwa upande mbovu wa kanisa[376] ligeuke na kuwa tegemeo lake kuu.[377]

---

[373] 15:23,24. Paulo hakumaanisha kua *kila mtu* amekwisha sikia injili, lakini *kila makundi tofauti* ya watu wamefikiwa. Tazama J. Piper, *Let the Nations Be Glad,* Baker, Grand Rapids, 1993/2007:179-181; 192-195; 208

[374] Rum. 15:30,31

[375] 15:26,27

[376] Otis, *Last of the Giants*, Chosen Books, New York, 1991:237,238

[377] Rum. 16:25,26

Maswali ya Kujifunza

1. *Paulo anatoa vigezo gani viwili vya wokovu?*
2. *Sababu kuu ya Kanisa kuwepo kwake ni ipi?*
3. *Mafundisho ya Paulo kuhusu walio dhaifu na wenye nguvu yanahusianaje na mahusiano mawili tofauti ya kitamaduni: yale ya mtume kuelekea wenyeji wake na wale wa mataifa mbalimbali miongoni mwa mitume wenyewe?*
4. *Ni katika mistari gani 2 katika Warumi tunaona hamu ya Paulo ya kuwapa kipaumbele wale ambao hawajafikiwa?*
5. *Je, unakubaliana na Paulo kwamba mtume hapaswi kuchukua uongozi wa mtaa? Kwa nini au kwa nini haukubaliani?*
6. *Paulo alimaanisha nini aliposema kwamba 'hakukuwa na kazi tena kwa ajili yangu katika maeneo haya' (15:23,24)?*

7. Wakolosai

Paulo alikuwa na maono ya utume duniani kote,[378] tofauti na mitume wengi leo ambao wanajua kidogo zaidi ya huduma zao wenyewe; wengine hata hawapendezwi na wanachofanya wengine. Paulo alipendezwa na matunda yote, si tu katika huduma yake mwenyewe kule Efeso, bali pia na ile ya Epafra katika Bonde la Lycus.[379] Ingawa Wakolosai hawakuwa tunda la huduma yake mwenyewe, bila shaka Paulo alichukua wajibu-mwenzi, kwa kuwa yeye aliwaombea kwa bidii.[380] Maombi yake yalijumuisha 'kuzaa matunda katika kila kazi njema' - ambamo anaonyesha uenezaji katika uinjilisti wa mahali pamoja na misheni za kitamaduni.[381]

Kutiwa moyo kufikilia huko kunatokana na ‘wale waliokuwa maadui zamani lakini sasa wamepatanishwa na Kristo’.[382] Watu, wakikumbuka taabu yao ya zamani, watakuwa na huruma na wale ambao bado wamo ndani yake.

Maneno ‘kama [wewe]…haujageuzwa’[383] yanaonyesha kwamba injili si ujumbe wa bei nafuu ambao, ukishakubaliwa, utahakikisha faida za milele hata kama zimepuuzwa. Unaweza kuipoteza. Hili linadhihirika kutokana na himizo la ‘ufanyie kazi wokovu wako kwa kuogopa na kutetemeka’[384] na kutoka katika vifungu vingine.[385] Paulo alihangaikia sana kuwafanya waongofu wake kuwa wanafunzi kama vile kuwafanya waongofu; hakutaka juhudi zake ziwe bure.[386]

Maoni yake kwamba ‘... injili … mliyosikia … imetangazwa kwa kila kiumbe chini ya mbingu’[387] haikusudiwa kuonyesha kwamba aliona agizo kuu kuwa limekamilika.
Bado kulikuwa na kazi ya kufanywa, kama alivyosema katika barua nyingine pia.[388]

---

378 Kol. 1:6
379 Matendo 19 na Kol. 1:7 hasa hasa
380 1:9
381 1:6-10
382 1:21,22
383 1:23
384 Flp. 2:12
385 Ez. 18:24-27; Gal. 2:2 na 4:11
386 1 Kor. 9:24-27; Gal. 2:2 na 4:11
387 Kol. 1:23b
388 Mfano Katika 2 Kor. 10:15,16 na Rum. 15:23,24. Ingawa alikua afumefungwa rumi

Kuokoa watu kunagharimu mateso kutoka kwa watenda kazi wa Kristo.[389] Wengine wanaamini kwamba kadiri Paulo alivyovumilia mateso mwenyewe, ndivyo waamini wenzake wangeokolewa zaidi.[390]

Paulo alipinga kila aina ya ubaguzi. Waumini wengine walifikiri kwamba wao walikuwa bora zaidi, yaani zaidi kiroho, kuliko wengine, lakini alilenga kuwasilisha 'kila mtu na hekima yote ili kila mtu [apate] kuwa mkamilifu katika Kristo';[391] hili lilimaanisha pambano la kweli kwa ajili yake.[392]

Paulo alikuwa makini kuhusu kuwafanya waongofu kama sehemu ya programu yake ya ufuatiliaji wa kitume,[393] na anafupisha baadhi ya vipengele: kutia moyo; umoja katika upendo; ufahamu kamili wa Kristo ambaye ndani yake mna hazina zote za hekima na maarifa; kuishi ndani ya Kristo; wenye mizizi na kujengwa ndani yake; mkiimarishwa katika imani na kufurika kwa shukrani. Watu ambao wamefundishwa vizuri katika maeneo haya hawatadanganywa kirahisi.

Kwa kusema kwamba hakuna Myunani au Myahudi, aliyetahiriwa au asiyetahiriwa, msomi, masikini, mtumwa au mtu huru, bali [kwamba] Kristo ni yote na yu ndani ya yote[394] Paulo anasema kwamba wale waliokuwa makafiri na waamini wa zamani wanaweza tu kuunganishwa katika Kristo; kwamba tofauti za kimafundisho na kielimu kati ya waumini zinaweza tu kutatuliwa katika Kristo;[395] na kwamba tofauti za jamii na za kijamii zinaweza tu kutoweka ndani yake. Ni kwa Yesu pekee kuta hizo za uadui zitabomolewa.[396]

---

nabado hajaenda Spania alikua akipanga kwenda huko baada ya kuachiliwa, Wafilipi. 1:19,25,26; 2:24

389 Kol. 1:24; Wafilipi. 3:10

390 O'Brien, akirejerea 2 Kor. 4:12, katika Hawthorne, Martin na Reid, *Dictionary of St. Paul and his Letters*, 1993:625

391 Kol. 1:28 (maneno ya mlalo ni yangu); Paulo anatoa mawazo yanayo fanana katika 2:2,3,10 ('wote','yote','zote')

392 1:29; 2:1

393 2:2-4,6,7

394 3:11

395 Wakati tunaeleza kuhusu 'wapiga marufuku' kama watu wa kawaida, hawakusoma na Wasikute kama watu 'ambao ni wataalam wanahama' (kama katika Reicke & Rost, *Bijbels-historisch woordenboek,* V, 1970:53)

396 Efe. 2:14-22. Wazo linalofanana lilitolewa katika Gal. 3:28, ambamo 'mtu mume na mtu mke' wameongezwa

Paulo anaomba maombi ya kutegemeza huduma yake, milango iliyofunguliwa[397] na uwezo wa kueleza siri ya Kristo waziwazi, kama alivyoomba hapo awali.[398] Pia anawaomba Wakolosai wamwombee neema ya kustahimili kifungo chake.[399]

Baadaye anawatia moyo kuwa na tabia na kuzungumza kwa hekima, ili waweze kutunza ushuhuda wao mzuri na kutumia fursa za kushuhudia juu ya imani yao katika Yesu Kristo.[400] Yamkini anarejelea hapa uinjilisti wa mahali, unaozingatia uhusiano.

Mitume wanahitaji kuwasiliana na makanisa yao yanayowatuma.[401] Hawa wanahitaji kubaki na habari kuhusu kile kinachoendelea kwenye uwanja wa utume na mitume, ili makanisa haya yaweze kudumu katika maombezi.[402] Hii inaonyesha shauku ya Paulo kwa kanisa ya kuwa kuwe uenderevu wa kile makanisa yanafanya. Mahusiano ya kanisa na mitume lazima yawe ya pande mbili.

Kisa cha awali juu ya utume wa, Yohana Marko, ambaye aliacha huduma miaka 12-14 mapema sasa alipatanishwa na Paulo na pengine kurudi katika kazi ya injili.[403]

Marko na Yesu (Yusto) walikuwa Wayahudi wafanya kazi pamoja na Paulo kwa ajili ya Ufalme na walikuwa wamemfariji. Ndani ya huduma ya kitamaduni kunaweza kuwa na faraja inayohitajika sana katika urafiki wa kitamaduni mmoja, haswa wakati watu ni wahudumu wenza.

Paulo anamsifu mfanyakazi mwenzake Epafra kabla ya kanisa ambalo huyu wa pili alikuwa amepanda. Hakukuwa na wivu au ushindani ndani ya Paulo, ni furaha tu juu ya mafanikio ya mwenzake. Paulo alipendezwa na shauku *ya* Ufalme, si yake mwenyewe.

---

397 Kol. 4:3,4
398 1:26,27; 2:3
399 4:3,18
400 4:5,6
401 4:7-9
402 4:2-4
403 Matendo 13:13; Kol. 4:10,11

Baadhi ya waanzilishi wa utume hawana uwezo wa kumaliza walichokianzisha; hivyo basi mawaidha ambayo Paulo anayaelekeza kwa Arkipo kwa njia isiyo ya moja kwa moja ili kukamilisha kazi yake.[404]

Maswali ya kujifunza

1. *Je, Paulo anaamini katika 'kuokolewa mara moja, ni kuokolewa sikuzote'? thibitisha jibu lako kwa vifungu vya Maandiko*
2. *Taja baadhi ya mada katika mpango wa Paulo wa kufanya wanafunzi*
3. *Kristo anaweza kubomoa kuta zote za uadui. Je, ni zipi hasa zilizotajwa katika maandishi hapo juu?*
4. *Kwa nini mitume wanapaswa kuendelea kuwasiliana na kutuma taarifa kwa makanisa yao?*

[404] Matendo 4:17

8. Filemoni

Paulo aliandika barua kwa Filemoni pamoja na zile kwa Waefeso, Wafilipi na Wakolosai wakati wa kifungo chake cha 1 cha Kirumi.[405] Timotheo alikuwa pamoja naye wakati huo[406] isipokuwa alipowaandikia Waefeso. Paulo alitarajia kuachiliwa.

Filemoni aliishi Kolosai,[407] ambapo pengine aliongoza kanisa la nyumbani.[408] Epafra alihudumu huko[409] wakati wa Paulo katika Efeso.[410] Filemoni anaonekana kuwa alimwamini Bwana kupitia huduma ya Paulo,[411] yamkini katika ukumbi wa Tirano.[412] Hii inaeleza maombezi ya Paulo kwa ajili yake.[413] Haijulikani kama Afia alikuwa mke wa Filemoni na Arkipo alikuwa mwanawe.

Nyaraka kwa Wakolosai na Filemoni zinahusiana: zote mbili ziliandikwa kutoka Rumi, zikielekezwa kwa kanisa lilelile, zilizotolewa na Tikiko,[414] zikitaja hali ya Paulo gerezani[415] na zina takriban salamu za kibinafsi zinazofanana.[416]

Barua hii inahusu mtumwa wa Filemoni aliyekimbia Onesimo,[417] ambaye alimtembelea Paulo huko Rumi, ambaye kupitia yeye alikuja kumjua Kristo.[418] Paulo anatafuta kurejesha uhusiano kati ya bwana na mtumishi[419] na kumweka Onesimo katika utumishi wa kitume kwa kumtia moyo Filemoni kuwa mtumaji wake.[420]

---

405 60-62 B.K; Flm:22
406 Flp. 1:1; Kol. 1:1; Flm: 1 kama katika Efe. 1:1
407 Kama inavyoonyesha katika Kol. 4:9
408 Flm:2
409 Kol. 1:7,8; 4:12,13
410 52-55 B.K
411 Flm: 19b
412 Matendo 19:9
413 Flm: 4-6
414 Kol. 4:8,9
415 4:3; Flm: 1,13
416 Patzia, katika Hawthorne, Martin na Reid, *Dictionary of St. Paul and his Letters*, 1993:704
417 Jina lake linamaanisha ‘muhimu’
418 Flm:10-18
419 :17,18
420 :13,14,20,21

Maandishi haya ndiyo mafupi na ya kibinafsi zaidi ya *Corpus Paulinum*[421], ingawa pia yanaelekezwa kwa kanisa.[422] Hakuna masuala ya mafundisho au uzushi unaoshughulikiwa; hilo lilifanywa katika barua kwa Wakolosai.

Paulo anamtia moyo Filemoni kushiriki imani yake[423] kwa njia ya uinjilisti wa ndani – si tu kuwapata watu kwa ajili ya Kristo bali pia kwa sababu inachochea ukuaji katika ufahamu wa kiroho.[424]

Pamoja na ombi lake, Paulo alichagua kutotumia mamlaka ya kitume - ingawa alikuwa na haki ya kufanya hivyo.[425] Alichagua njia ya upendo, ya kidiplomasia,[426] kwa kuachilia mbali au kutupa kifungo cha jela na umri[427] kwenye mchezo. Maombi mazuri ni magumu kukataa kuliko maagizo ya kitume.

Ilikuwa ni dhahiri na yenye mantiki kwamba Onesimo hangeweza kukaa na Paulo kwa sababu Filemoni alikuwa mali yake na kwa hiyo Paulo ilimbidi amrudishe.[428] Hata hivyo Paulo angependa kuajiri ndugu yake mpya kama mfanyakazi pamoja na anaweka hili wazi kwa kumwomba Filemoni, kiongozi wa kanisa. , ili sasa awe mtumaji wa kitume.[429] Jambo kama hilo haliwezi kulazimishwa:[430] lazima kuwe na utayari katika kanisa linalotuma kuwaacha mitume wake waende.

Paulo anazungumza kuhusu ushirikiano kati ya mtumaji na mtumwaji, kati ya kanisa na mtume, ule ambao una maana ya kiutendaji na ya kimantiki,[431] ambapo mtumaji humuwezesha aliyetumwa, au pale ambapo aliyeko nyumbani anamsaidia msafiri.[432] Mitume wanaosafiri hawawezi kufanya kazi vizuri bila uwezeshaji.

---

421 Mwili mzima wa barua za Paulo
422 Flm: 2
423 :6a
424 :6b
425 :8,19b
426 7a,9
427 Inawezekana alikua akikalibia umri wa miaka 57 muda huo
428 Flm:12,14
429 :13,20,21
430 :14
431 :17,22
432 Angalia mfano Tito 3:13

Mitume wanaorudi nyumbani wanapaswa kutendewa kama mashujaa wanavyotendewa[433] na kusiwe na upendeleo wa watu. Mgeni mara moja-na mtumwa anapaswa kutendewa kwa heshima sawa na wale ambao wamekuwepo kwa muda mrefu.

Maswali ya kujifunza

1. *Toa wasifu mdogo wa Filemoni*
2. *Eleza ni barua gani kwa Filemoni inahusiana na kwa nini*
3. *Paulo alikuwa na mawazo gani kwa Onesimo?*
4. *Eleza kwa nini Paulo afadhali alitumia diplomasia katika ombi lake, kuliko mamlaka ya kitume na jinsi alivyofanya hivi*
5. *Paulo anamwomba Filemoni awe Onesimo…*
6. *Wageni wapya kwenye nyanja za utume wanapaswa kushughulikiwa vipi?*

[433] Flm: 17b

9. Waefeso

Vifungu vichache katika barua za Paulo vinaeleza uzuri wa tabia ya Mungu na mpango Wake wa wokovu katika Kristo kwa ukamilifu kama sura mbili za kwanza za Waefeso zinavyofanya.[434] Waumini wa maisha mapya wanapokea, hutofautiana sana na maisha yao ya awali.[435] Hii inapaswa kuwa motisha kuu ya kuhubiri habari njema kila mahali. Si kwa bahati kwamba mstari huo kuhusu sisi kuwa 'kazi ya Mungu, tulioumbwa katika Kristo Yesu tutende matendo mema, ambayo Mungu alitangulia kuyatayarisha ili tutende'[436] umewekwa kati ya tofauti hii ya mitindo ya maisha na ufunuo ambao Wayahudi na Wamataifa wameona. Wote wawili wanakuwa washiriki katika injili.[437] Kwa maneno mengine: kama kifungu cha kuunganisha, 2:10 ina maana ya kimisiologia: uzuri wa Mungu na ujumbe wake (1:3-22 & 2:4-9) unatofautishwa na njia ya maisha ya mataifa. (2:1-3 & 4:17-19).

Kanisa lazima lifanye ujumbe huu ujulikane kwa vizazi vyote.[438] Hiyo ni utume wa ulimwengu. Hekima ya Mungu inaonyeshwa kwa namna nyingi katika Kanisa. Mtazamo huu wa rangi nyingi unapaswa kusherehekewa badala ya kusababisha mgawanyiko. Hekima ya Mungu si lazima ijulikane tu kwa watu wote wa kila mahali na nyakati zote, bali hata watawala na mamlaka katika ulimwengu wa roho lazima wajifunze juu ya upana, urefu, kimo na kina cha upendo wa Kristo[439] kwa kuuona kutoka kwa Kanisa. Wanatazama na kujifunza kutokana na kile wanachokiona miongoni mwetu.

Kristo sio tu kwamba anabomoa ukuta unaogawanyika wa uadui kati ya Myahudi na Mmataifa.[440] Ufafanuzi wa siku hizi wa misiolojia unamwona Yeye pia kama akivunja vizuizi kati ya jinsia, rangi, kabila, tabaka za kijamii na elimu pamoja na kuta kati ya madhehebu ya kanisa. Hilo la mwisho limefupishwa katika 'moja' saba (mwili, Roho, tumaini, Bwana, imani, ubatizo, Mungu na Baba).[441]

---

[434] Efe. 1:3-22 na 2:4-9
[435] 2:1-3 na 4:17-19
[436] 2:10
[437] 2:11 – 3:9
[438] 3:10,21
[439] 3:18,19
[440] 2:14
[441] 4:4-6

Inaonekana kuna uungwaji mkono mdogo wa kimaandiko kwa wazo kwamba Kristo aliwaongoza wafungwa wa vita wa kiroho wenye uadui katika njia yake ya kwenda mbinguni.[442] Inapatana zaidi na Maandiko mengine yote ni kwamba Yeye, Aliyekuja kuwaweka huru mateka,[443] pia aliwaongoza wale aliokuwa nao. kukombolewa kutoka katika utumwa wa Shetani na mauti, pamoja naye mbinguni.[444] Hili linapatana na kile Daudi alisema katika Zaburi yake moja: 'Huwatoa wafungwa kwa kuimba' na mstari ulionukuliwa katika Waefeso mbele kidogo.[445] Walikuwa mateka wa Shetani, ambao sasa wamewekwa huru, wakiwa njiani kwenda mbinguni pamoja na Mkombozi wao. Sisi kama watu wake tulipokea agizo lile lile: kuwakomboa watu kwa ujumbe wa injili na kuwapeleka pamoja nasi mbinguni. Huu ni uinjilishaji wa ulimwengu, kulingana na kile Mtume mkuu alichofanya mwenyewe.

Uinjilisti na utume ni mpango wa Kristo. Alianzisha huduma za wainjilisti na mitume.[446] Wanapaswa kuwatayarisha watakatifu kwa ajili ya huduma;[447] kwa maneno mengine: wanapaswa kuwazoeza wainjilisti na mitume wengine ili kuipeleka injili mbali zaidi.[448] Ukweli huu uliopuuzwa sana unafanana na kanuni inayokubalika kwa ujumla. kwamba wachungaji wanahitajika kuwafunza wachungaji wengine na kwamba walimu huwafundisha walimu wengine. Kwa nini basi uinjilisti, na mafunzo maalum zaidi ya kitume na ya utume wa tamaduni mbalimbali, yamekaribia kutoweka kabisa katika mitaala ya taasisi zetu nyingi za mafunzo ya kitheolojia?

Utume kamwe hautafanya kazi vizuri bila maombezi kwa mitume: Mitume wanahitaji kunena maneno sahihi na kuwa na mtazamo wa kutoogopa.[449] Zaidi ya hayo haitasemwa kuhusu matumizi ya silaha za kiroho katika utume, kwa sababu mada ya vita vya kiroho inapita taaluma za uinjilisti na utume. Kwa hivyo nakala yake inaweza kupatikana katika vitabu vingi vya masomo ya theolojia.

---

[442] 4:8, kama Reid anavyosema, katika Hawthorne, Martin na Reid, *Dictionary of St. Paul and his Letters*, 1993:754

[443] Isaya 61:1 kama ilivyo nukuliwa katika Luka 4:18

[444] Linganisha mfano Mat. 27:52,53 (watu wenye haki, wamefungwa na kifo, wamekwisha kuwekwa huru na Yesu)

[445] Zab. 68:6,18; Efe. 4:8

[446] 4:11

[447] 4:12

[448] Linganisha mfano na 2 Tim. 2:2

[449] Efe. 6:19,20

Neno moja mahususi tunalohitaji kulitazama - linatokea mara saba katika waraka kwa Waefeso, kati ya jumla ya mara 21 katika barua zote za Paulo - ni neno *fumbo.* Neno la Kigiriki μυστηριον *(musterion)* lina maana ya kitu kilichofichika, siri, fumbo. Katika Agano Jipya ina maana: kile kisichoeleweka mpaka kifunuliwe na Mungu. Hivi ndivyo Paulo anavyotumia neno hili: lilifichwa zamani, lakini sasa limefichuliwa. Nakala saba za neno hili tunaziona katika:

Siri *ya mapenzi yake,* yaani kuleta vitu vyote vilivyo mbinguni na duniani pamoja chini ya kichwa kimoja, Kristo,[450] alifunuliwa kwa Paulo [451] na kwa hiyo alipata ufahamu wa *siri hiyo ya Kristo*,[452] yaani kwamba Mataifa ni warithi pamoja na Israeli, viungo vya mtu mmoja. mwili na washiriki katika ahadi ya Kristo Yesu[453] ambayo Paulo alikuwa msimamizi[454] na ambayo ilimpasa kutangaza bila woga.[455] *Siri ya umoja kati ya Wayahudi na watu wa mataifa* katika kanisa moja, na Kristo, inaonyeshwa na *umoja kati ya mume na mke*.[456]

Matumizi ya dhana ya fumbo ni ya umuhimu wa kimisiolojia: umoja kati ya watu wote katika Kristo chini ya Ubwana wake, ni ujumbe wa msingi wa Mungu ambao unapaswa kuhubiriwa hadi miisho ya dunia.

Maswali ya kujifunza

1. *Ni vifungu vipi viwili vinavyotofautiana vinavyounganishwa na kifungu cha kuunganisha cha misiolojia 2:10?*
2. *Ni nini kazi ya hekima nyingi ya Mungu?*
3. *Taja angalau kuta sita zinazogawanya uadui kati ya watu ambao Kristo anataka kubomoa.*
4. *Paulo anamaanisha nini kwa 'wafungwa wa vita' anaowataja katika 4:8 ?*
5. *Paulo anaweka kanuni gani ya mafunzo katika sura ya 4 na ina maana gani kwa mitume?*
6. *Fafanua fumbo la mapenzi ya Mungu, siri ya Kristo, na ueleze ni siri gani inafananishwa na umoja wa mume/mke.*

---

[450] Efe. 1:9,10
[451] 3:3
[452] 3:4
[453] 3:6
[454] 3:9
[455] 6:19
[456] 5:32

10. Wafilipi

Kujihusisha kwa Paulo na washiriki wa kanisa kunashangaza tukiona maneno kama 'wote', 'kila' na 'siku zote'.[457] Hakuwa 'mwinjilisti wa kugonga na kukimbia' bali alijishughulisha binafsi na waongofu wake.[458] Ufikiaji wa tamaduni mbalimbali haukwenda kwa gharama ya mahusiano ya kibinadamu na Paulo.

Ni kanisa la Filipi pekee lililoshirikiana mara kwa mara na Paulo kueneza injili.[459] Hata leo makanisa mengi hayajali mitume au utume wa ulimwengu jinsi inavyopaswa, na hivyo kukosa baraka ambazo zingeweza kuwa zao.[460]

Paulo hakupendezwa tu na idadi ya waongofu; alitaka wanafunzi bora, wakifanya kazi kama mabalozi wa Ufalme kwa umoja, na bila kuogopa kupata upinzani.[461] Injili yake kali haikushughulikia Ukristo vuguvugu, usio na miiba.

Paulo ana uhakika kwamba Kristo anaweza kufanya pigo moja kwa moja kwa vijiti vilivyopinda. Hii haimaanishi kwamba alishusha viwango vyake vya ufuasi wa kweli, lakini kile ambacho wapinzani wake walimaanisha kuwa taabu kwake hakikumhusu yeye.[462]

Mateso yake (‘minyororo’) yalikuwa faida kwa injili badala ya kurudi nyuma.[463] Watu wengi zaidi sasa walikabiliwa na injili kuliko ingekuwa hivyo. Mfano wa Paulo wa kuwa shahidi shupavu gerezani uliwachochea ndugu *wengi* - inaonekana si *wote* - kuwa wajasiri zaidi katika ushuhuda wao.[464] Tutafanya nini viongozi wetu watakapoteseka kwa ajili ya injili?

Kila mmishonari lazima apigane ili kupata ujasiri wa kutosha kufikia kukubalika sawa na Paulo, aliposema kwamba afadhali kuwa pamoja na Bwana, lakini kwa sababu za kuzaa matunda ya huduma aliamua kwamba ingekuwa bora zaidi

[457] Flp. 1:3,4,7,8
[458] 1 Thes. 2:7,8
[459] Flp. 1:5; 4:10-14,18
[460] Zab. 67:6,7; Flp. 4:17
[461] 1:9,10,27-30
[462] 1:15,17,18
[463] 1:12,13
[464] 1:14 (maneno ya mlalo ni yangu)

kukaa.[465] Hata hivyo, baada ya kufikiria kwa sala aliamini kwamba hivi karibuni angekuwa huru tena. Hata hivyo, hakujali kuutoa uhai wake.[466]

Aliwatia moyo washiriki wa kanisa lake kushindana kama mtu mmoja kwa ajili ya imani ya injili.[467] Hili linaonyesha kwamba hakuacha uinjilisti wa mahali mikononi mwa viongozi wa kanisa bali alitarajia washiriki wote kushiriki katika kuzifikia jumuiya zao.

Paulo anaona mateso kwa ajili ya injili ni zawadi, si kwa ajili yake yeye mwenyewe tu kama mtume, bali pia kwa ajili ya washiriki wa kanisa.[468] Katika theolojia ya Paulo hapakuwa na nafasi ya kutoroka kuhusu kubeba msalaba wa mtu, kati ya Jumuiya ya Wakristo yenye mioyo nusu ya wastani. kujitolea.

Tamaa ya kujenga milki yako mwenyewe, badala ya Ufalme wa Mungu, ni ugonjwa mbaya katika utume. Paulo anatoa suluhisho bora dhidi ya mtazamo huo: 'Msifanye lolote kwa tamaa ya ubinafsi ... kwa unyenyekevu na mkiwahesabu wengine kuwa bora kuliko nafsi zenu ... msitafute masilahi yenu wenyewe tu ... bali pia yale ya wengine'.[469] Anaendelea kutofautisha mtazamo kama huo. pamoja na ule Yesu alikuwa nao,[470] ambao ulijumuisha unyenyekevu, utumishi na utii. Mtazamo ni chaguo, na wakati mkuu kuliko wote akawa mnyenyekevu zaidi, ni nani aliye na haki ya kujiinua?

Kifungu hiki kifupi kinaonyesha jinsi Yesu alivyokuwa Mtume, akivuka vizuizi vikubwa sana: Aliweka haki zake kama Mwana wa Mungu; Aliacha kutokuwa na dhambi mbinguni ili kuishi kati ya wenye dhambi duniani na mali ya mbinguni ili kunyenyekea umaskini; Alichukua mwili wa mwanadamu pamoja na mapungufu yake yote; Alichagua kuwa mtumishi na alimtii Baba yake mfululizo hadi alipouawa. Hakuna mtume, bila kujali vizuizi vingi ngumu alivyo navyo msalaba ili kupeleka injili mahali pengine, itawahi kuja karibu na dhabihu ambazo *Yesu* alitoa kuokoa wanadamu.

---

[465] 1:20-24
[466] 1:24-26; 2:24,17
[467] 1:27
[468] 1:29,30
[469] 2:3,4
[470] 2:5-8

Sehemu iliyobaki ya kifungu hiki[471] ni nukta ya uvutano ya herufi ya Kikristo: Yesu alipokea nafasi ya juu zaidi na jina kuu zaidi katika ulimwengu na hatimaye watu wa nyakati zote na mahali popote, walio hai na waliokufa vile vile, watajinyenyekeza Kwake. Hakuna njia ya kumzunguka Yesu. Kurejesha uhusiano wetu na Baba, msamaha wa dhambi na ukombozi wetu wa mwisho hupitia Yeye tu; hakutakuwa na njia nyingine ya wokovu.

Kumfuata kwa kuwa nyota angavu katika ulimwengu wa giza katikati ya kizazi kilichopotoka na kilichopotoka, ina maana ya kuweka chini kila giza katika maisha yetu, kwa kuwa bila lawama, safi na bila kosa.[472] *Kuwa* hutangulia *kufanya*; tabia huja kabla ya *matendo*.

Maneno muhimu katika 2:17 ni 'hata kama'. Inaonyesha utii kamili kwa mapenzi ya Mungu. Paulo angefurahi kufa kwa ajili ya injili, kama Mungu angetamani hivyo. Alikuwa amefikia kiwango cha utii wa Yesu hadi kifo: 'Baba … si kama nitakavyo mimi, bali utakavyo wewe'.[473]

Timotheo alikuwa mtume, tofauti kabisa na 'wajenzi wa milki' waliotajwa hapo awali: Paulo anazungumza juu yake kuwa mwenye kupendezwa kikweli na hali njema ya Wafilipi.[474] Kutokana na muktadha tunaona kwamba yeye ni kama mwana na rafiki, sana sana. kwa nia moja na Paulo.

Sura ya 2 inaeleza mtume mwingine, Epafrodito.[475] Akiwa tayari kwenda alikotumwa, ama na kanisa lake au na Paulo, alijali kuhusu wasiwasi ambao watumaji wake wangeweza kuwa nao kuhusu afya yake na alikuwa tayari kuhatarisha maisha yake kwa ajili ya kazi ya Kristo. Paulo asema kwamba anapaswa kupokea heshima kwa ajili ya mgawo uliokamilishwa vizuri. Je, tunawaheshimu waliotumwa wetu wanaporudi kutoka mashambani?

Paulo anaonya dhidi ya ushawishi mbaya wa 'wakatao mwili', pengine akimaanisha kundi la tohara.[476]

---

[471] 2:9-11
[472] 2:5
[473] Mat. 26:39b,42b,44b
[474] Flp. 2:20-22
[475] 2:25-30
[476] 3:2; Gal. 2:12

Anatofautisha mafundisho yao (wokovu kwa matendo ya sheria) na wokovu kwa neema kwa njia ya imani katika Kristo.[477] Wasiwasi wake ni kwamba 'injili nyingine' si injili hata kidogo[478] na haipaswi kupata msingi miongoni mwa makanisa yake.

Miaka ya mateso ya utume, ikiwa ni pamoja na kupoteza vitu, kujitenga na starehe, na kuona ubatili wa mambo ya muda, ilimsaidia Paulo kumchukulia tu Bwana wa milele na kazi Yake kuwa yenye kufaa kufuatia. Nyingine zilipauka kwa kulinganishwa na zikawa takataka.[479]

Kupevuka katika kufikiri kulimfanya awe na mwelekeo wa siku zijazo na kumpa 'kasi' ya kieskatologia katika teolojia na mtindo wa maisha. Njia hii ya kufikiri kwa kawaida si ya kimitume: watu wote waliokomaa kiroho hatimaye wanapaswa kufika kwenye wakfu huo kamili kwa Kristo.[480]

Akiwa ameona faida za uraia wa Kirumi na nyakati fulani kutokana na uhai wake,[481] anaona uraia wake wa mbinguni[482] kuwa jambo pekee la maana. Mitume hawapaswi kutegemea zaidi mambo ya kilimwengu kuliko faida za mbinguni.

Umoja kati ya wafanyakazi wenzake wa huduma una kipaumbele cha juu na Paulo, hivyo basi ombi lake kwa wanawake wawili kuafikiana kuhusu tofauti za maoni. Hapo awali alisema hivi kwa kanisa zima lakini anapendekeza hapa kwamba uongozi wake uwe mfano.[483]

Paulo alielewa vizuri hofu na mahangaiko ya maisha ya utume na alijua alichozungumza aliposema 'Msijisumbue kwa neno lo lote… bali ombeni kwa ajili ya yote'.[484]

---

[477] Flp. 3:9
[478] Gal. 1:6,7
[479] Flp. 3:7-10
[480] 3:11-15a
[481] Angalia pia Matendo 16:37; 22:25-29; 25:10-12
[482] Flp. 3:20
[483] 4:2 na 1:27
[484] 4:6

Maisha ya utume hayatabiriki na wakati mwingine huleta hali zisizopendeza. Paulo alijifunza na kufundisha kuchagua kila mara kwa mtazamo wa kuridhika hasa kuhusiana na utoaji.

Ni mfano gani kwa mitume, kutoka kwa yule ambaye hakuwahi kujitafutia fedha - na kamwe hakumshtaki Mungu au mwanadamu kwa kumwacha chini katika eneo hili. Mtazamo wa namna hii humfanya mtu kuwa na nguvu.[485]

Kwa kukosa kupendezwa na utajiri wa kimwili, angeweza kusema kwa unyoofu kupendezwa zaidi na faida ya kiroho ya makanisa yake yanayotegemeza kuliko faida yoyote ya kibinafsi au faraja ambayo angeweza kupata kutoka kwao.[486] Mtazamo wake na ufanye kazi kama taa ya kutafuta nia wazi ambayo inaweza kuwa yaliyofichwa ndani ya mioyo yetu wenyewe, ili tuweze kuwaondoa.

Paulo haogopi kusema kwamba amepewa vya kutosha.[487] Je, ni mara ngapi tunanyamaza kuhusu baraka zetu za kimwili, tukiogopa kwamba jambo hilo linaweza kuwafanya watu wapunguze au kuacha utegemezo wao kwetu? Hakuna ombi la wazi zaidi la maisha ya imani katika riziki za kutosha za Mungu, kuliko 'Mungu wangu atawajazeni kila mnachohitaji kwa kadiri ya utajiri wake wa utukufu ndani ya Kristo Yesu.[488] Anapoahidi kufanya hivyo, kwa nini tunaomba fedha kutoka kwa mamlaka ya chini?

485 4:11-13
486 Linganisha 3:7-10 na 4:14-17
487 4:18
488 4:19

Maswali ya kujifunza

1. *Kufungwa kwa Paulo kulikuwa na matokeo gani kwa ndugu huko Rumi?*
2. *Ni mstari gani unaoonyesha kwamba Paulo alitarajia washiriki wote wa kanisa kushiriki katika uinjilisti wa mahali pale?*
3. *Je, mateso kwa ajili ya injili yanalenga wamisionari pekee? Thibitisha jibu lako kwa mstari husika wa Maandiko*
4. *Paulo anatokeza hoja gani dhidi ya 'kuijenga milki yako mwenyewe ya huduma'? Jumuisha marejeo ya Maandiko*
5. *Eleza 'vizuizi vya tamaduni mbalimbali' ambavyo Yesu alipaswa kuvivuka ili kuwa Mtume wa Mungu (pamoja na marejeleo)*
6. *Eleza nukta ya mvuto wa barua hii ya Kikristo*
7. *Ni sifa gani zenye nguvu tunazoona kwa Epafrodito?*
8. *Je, unajifunzaje kuvihesabu vitu vyote kuwa takataka, ikiwa tu unaweza kumjua Kristo zaidi?*
9. *Kwa nini Paulo alipendezwa zaidi na faida ya kiroho ya wafadhili wake kuliko zawadi zao?*

11. Timotheo wa Kwanza

Paulo anatupa vigezo mbadala vya uteuzi wa kitume, kulingana na uzoefu wake kama mtesi wa kanisa. Anasema kwamba Mungu angependelea kuwa na mjinga mwenye bidii, asiyeamini kuliko mcha Mungu mwenye heshima lakini vuguvugu.[489] Je, hatupaswi kuomba mara nyingi zaidi kwa ajili ya wanamapinduzi, magaidi na waamini wa msimao mkali wa kidini waje kwa Kristo, na kuitwa kuhudumu katika Ufalme wa Mungu?

Paulo anamwagiza Timotheo kuhudumu kwa karama ya kiroho aliyopokea wakati wa tukio la kuwekwa wakfu au kusimikwa na kuwekewa mikono na wazee,[490] kupitia neno la kinabii. Huenda ilikuwa ni karama ya huduma ya uinjilisti lakini pia kuna *majukumu* mahususi yanayokuja na ofisi kama hiyo,[491] ingawa haipaswi kutarajiwa kwa mtendakazi yeyote kuendelea kufanya kazi nje ya mchanganyiko wake wa karama. Kukaa ndani ya mchanganyiko huo huepusha kuchoka haraka na kuacha huduma.

Suala linalofuata ni lile gumu la nidhamu ya kanisa. Himenayo na Alekisanda wamekabidhiwa kwa Shetani.[492] Tunasoma kuhusu hatua hiyo ya kinidhamu mara moja tu zaidi.[493] Wakati huo sababu ilikuwa ya *kimaadili,* katika hali hii ingeweza kuwa ya *kimafundisho*.[494] Wakati watu wamesababisha uharibifu wa imani ya wengine kanisani, suluhu pekee kubwa inaonekana kuwa kuwatenganisha na kutaniko ambalo wamejiingiza katika mafundisho yao potofu. 'Kukabidhi' huku kunaweza kuonekana vyema zaidi kuwa kutengwa na kanisa, ama kuwekwa nje ya kanisa[495], kurudi katika ulimwengu, milki ya Shetani.[496]

Paulo - mtume mwenyewe - alichukua hatua katika hali zote mbili, kama mwanzilishi wa makutaniko. Matendo yake yamkini yalikusudiwa kuwa ya *kurekebisha* badala ya *kuadhibu*.[497]

---

[489] 1 Tim. 1:12-16
[490] 1:18; 4:14
[491] 2 Tim. 4:5
[492] 1 Tim. 1:9,20
[493] 1 Kor. 5:5
[494] Angalia katika 2 Tim. 2:17,18
[495] Linganisha na utawala wa Yesu katika Mt. 18:17
[496] Angalia katika 2 Kor. 4:4
[497] Guthrie, *The Pastoral Epistles – An Introduction and Commentary*, 1977:68,69

Kuwatia watu mikononi mwa Shetani kulimaanisha kuwaweka nje ya ulinzi wa kiroho wa kanisa mahali ambapo madhara (ya kimwili) yangeweza kuwapata[498] kiasi kwamba, ilitarajiwa kwamba wangetubu na kumrudia Yesu Kristo. Inaonekana kwamba hatua hiyo ya kinidhamu ilitokea zaidi katika makanisa ambayo yalikuwa yamepandwa karibuni na wanzilishi mitume kuliko yale ya zamani zaidi na imara zaidi.

Ushauri wa Paulo wa kuomba na kuwaombea wote walio katika mamlaka haukusudiwi tu kumpendeza Mungu, au kwa kanisa kuishi maisha ya starehe, yasiyozuiliwa.[499] Jambo kuu liko katika mstari unaofuata:[500] [ili] 'watu wote ... waokolewe. na kupata ujuzi wa ukweli'. Hii inatumika sio tu kwa uinjilisti wa ndani bali pia misheni ya kitamaduni. Paulo alifanya kazi chini ya vikundi tofauti vya watu kama 'mhubiri … mtume … na mwalimu…kwa Mataifa'.[501]

Anawatia moyo na kuwashauri hasa wamisionari wapya, mitume wa muda mfupi na watumishi wa muda wa wanaoanza huduma ambao bado hawajui lugha ya walengwa.[502] Maadamu hawafahamu lugha ya kienyeji, bado wanaweza *kuweka kielelezo maishani, upendo, imani na usafi*.[503] Miongozo mingine inatumika kwa wafanyakazi ambao wamezoea vya kutosha kwa utamaduni wa mwenyeji wao.

Ingawa Paulo anazungumza kuhusu wajane katika sura ya 5, mitume wengi wa imani pia wanajikuta katika hali kama ile ya mjane, kwa kumwita Bwana mchana na usiku ili kupata msaada.[504] Hata hivyo ni lazima watimize vigezo fulani ili kustahiki msaada.[505] Si wote kati yao wanafanya hata hivyo[506] - ambayo inaweza kuwa haihusiani sana na umri wa kimwili, kwa upande wa mitume, lakini badala ya kutofanya kazi ipasavyo.

498 Linganisha k.m. katika Mdo. 5:1-11
499 1 Tim. 2:1-3
500 2:4, Sawa na wazo, lililoonekana katika 2 Pet. 3:9
501 2:7
502 4:12,15,16
503 Pia angalia katika #5 ya hii Sura ya (Waraka wa pili wa Wakorintho)
504 5:5
505 5:9,10
506 5:11,14

Maswali ya kujifunza

1. *Toa baadhi ya sababu kwa nini tunapaswa kuomba kwamba wenye imani kali ya kidini na magaidi wafikie toba.*
2. *Kwa nini kazi ya Kikristo inapaswa kufanywa kwa njia bora ndani ya mchanganyiko wa karama ambazo watumishi wanazo?*
3. *Eleza sababu na matokeo yanayotarajiwa kwa nini watu fulani 'walitiwa mikononi mwa Shetani' na Paulo.*
4. *Toa maoni yako ikiwa zoezi kama hilo linapaswa kudumishwa katika wakati wetu.*
5. *Kwa nini Paulo anatuhimiza 'tuombe kwa ajili ya wote walio katika mamlaka'?*
6. *Mitume bado wanaweza kufanya nini, wakiwa hawajui lugha ya wenyeji?*

12. Tito

Timotheo wa kwanza na Tito ziliandikwa katika kipindi hicho hicho, baada ya Paulo kuachiliwa kutoka kifungo chake cha 1 cha Kirumi karibu 64-65 B.K wakati wa kipindi cha kusafiri na 2 Timotheo wakati wa kifungo chake cha 2 na cha mwisho.

Tunajua kidogo kuhusu Tito kuliko tunavyojua kuhusu Timotheo. Mwisho umetajwa mara mbili zaidi katika Agano Jipya. Tito, ingawa alikuwa Myunani, hakulazimishwa na viongozi wa Yerusalemu kutahiriwa.[507]

Walihudumu Krete pamoja.[508] Kwa kuwa hatusomi chochote kuhusu safari hii katika Matendo, tunategemea barua za Paulo kwa data zetu. Baada ya kufanya kazi huko Krete, Paulo aliendelea na safari na Tito akabaki. Huenda ikawa ni ziara ya 2 ya mwanadamu - kutegemea ni nani aliyepanda makanisa na ni lini - kuona kwamba kati ya ziara hizi wapinzani wa injili waliharibu makanisa.[509] Tito ilimbidi kurekebisha uharibifu na kuwateua viongozi ambao wangeweza kuchunga kundi, kuzuia watu kama hao. mambo yasitokee tena.[510]

Paulo alikuwa Mileto na Troa, mtawalia kusini na kaskazini mwa Efeso kwenye pwani ya Uturuki ya magharibi,[511] ikiwezekana wakati wa safari hiyo hiyo. Alimwomba Tito aje Nikopoli,[512] kaskazini-magharibi mwa Ugiriki. Ni kana kwamba tunaona safari ya nne, baada ya Matendo, ya umishonari ikiendelea; kinachokosekana hata hivyo safar hii hatuioni ktika kitabu cha   Matendo ya mitume, ni mpangilio ambao maeneo yalitembelewa na muda wa kukaa katika kila moja,na Uhispania hayajatajwa.

Ilikuwa ni jambo la kimantiki kutoka kwa mtazamo wa kitamaduni kumwacha Tito ahudumu kwenye kisiwa cha Ugiriki: tofauti za kimawasiliano zingekuwa ndogo; hali ya kutatua matatizo, iliyofafanuliwa katika sura ya 1. Kwa Tito hii ilikuwa huduma ya E-1: ya ndani na ya kitamaduni. Ufanisi wake haungezuiliwa kwa sababu ya ugeni.

[507] Gal. 2:1-3. Pia angalia katika #1 ya Sura ya hii (Wagalatia), ambapo hili lilielezwa
[508] Tit. 1:5 '*Nilikuacha* Krete' (maneno ya mlalo ni yangu)
[509] 1:11,10
[510] 1:15,16
[511] 2 Tim. 4:20,13
[512] Tit. 3:15

Nyumba ambazo Paulo anazitaja pengine zilikuwa ni makanisa ya nyumbani, kama tunavyoona katika marejeo kadhaa.[513]

Paulo aliufahamu vya kutosha utamaduni wa Krete kujua kuhusu washairi wake, akimnukuu Epimenides (karne ya 6 K.K), kama *nabii*.[514] Hii inaonyesha umuhimu wa kujifunza lugha na utamaduni na mtume wa watu wake anaowalenga.

Kufundisha kungekuwa na msaada mdogo kama haingeungwa mkono na Tito kuweka kielelezo cha kimungu.[515] *Kufanya* si kitu bila *kuwa*. Mwisho ni silaha yenye ufanisi zaidi dhidi ya wapinzani.

Watu wa kawaida (watumwa) wanaweza kuwa wainjilisti wenye mafanikio ikiwa ni *waaminifu*, na hivyo kufanya mafundisho kuhusu Mungu Mwokozi wetu yavutie.[516]

Mstari kuhusu Yesu, akijitakasa kwa ajili Yake Mwenyewe mtu,[517] umewekwa katika muktadha wa siku za mwisho wa 'kutokea kwa utukufu wa ... Yesu Kristo'[518] na hutukumbusha maono ya mwisho kwa wamisionari wa tamaduni mbalimbali, yaani 'umati ... kutoka katika kila taifa na kabila na jamaa na lugha, wamesimama … mbele ya Mwana-Kondoo'.[519] Hilo ndilo lengo letu. Ikiwa tunataka kuwa na mikakati, hii lazima iwe kipimo chetu kwa au dhidi ya shughuli fulani za kihuduma.

Paulo alimtia moyo Tito kuwakumbusha washiriki wa kanisa … kuonyesha unyenyekevu wa kweli kwa watu wote kwa sababu 'wakati mmoja sisi pia … tulikuwa wapumbavu'. [520] 'Sisi pia' inajumuisha wamisionari. Baadhi ya watu wanaotembea kwa imani kwa miongo mingi na kuhudumu katika nyanja za kigeni kwa muda mrefu,

---

[513] 1:11 na pia k.m. Rum. 16:5; 1 Kor. 16:19; Kol. 4:15; Filemoni: 2 na kudokezwa katika maeneo mengine kadhaa

[514] Tit. 1:12; Richards, *Eternity in Their Hearts,* 1984:9,22; akinukuu Encyclopaedia Britannica, Micropaedia, 15th edition, vol. 3, p. 924

[515] 2:1-8

[516] 2:10

[517] 2:14

[518] 2:13

[519] Ufu. 7:9

[520] Tit. 3:1-3 (maneno ya mlalo ni yangu)

hatua kwa hatua wanakuwa na mtazamo wa kiburi kwa wenye dhambi.[521] Ni lazima sikuzote tukumbuke asili yetu na tusikubali kuongozwa na mtazamo wa 'sisi na wao' tunapojaribu kuwafikia watu.

Katika sura moja Paulo anazungumza mara tatu juu ya kuwa 'tayari … kujitolea … katika kutenda lililo jema'.[522] Kile ambacho karne ya 21, Laodikia vuguvugu, Jumuiya ya Wakristo inakosa zaidi ni kujitolea kwa kweli kwa Kristo, Ufalme Wake na huduma. Inaonekana katika uhaba wa wafanyakazi kwenye uwanja wa utume[523] na katika kanisa.

Inaelekea Tito alifika Nikopoli kukaa majira ya baridi kali.[524] Baadaye, baada ya kufungwa tena, Paulo aliandika 'Tito [amekwenda] Dalmatia'.[525] Eneo hili, pwani ya magharibi ya Kroatia, lilikuwa hatua inayofuata yenye mantiki katika safari kutoka Krete. kupitia bara la Ugiriki, kaskazini zaidi kuliko Illyrikamu (Albania) ambako Paulo alihubiri hapo awali.[526] Yamkini ilikuwa majira ya baridi ya mwisho wakiwa pamoja, kabla ya Paulo kukatwa kichwa kwa amri ya Nero.[527]

Maswali ya Kujifunza

1. *Ni nini lazima kiwe kilitokea katika makanisa ya Krete, ambacho kilihitaji kuendelea kwa huduma ya Tito kwa muda? (Toa marejeleo).*
2. *Eleza kwa nini Tito alikuwa chaguo la wazi, kuhudumu katika kisiwa cha Krete.*
3. *Tunaonaje kwamba Paulo alifahamu vizuri utamaduni wa Wagiriki?*
4. *Kwa nini ilikuwa muhimu kwa Tito kuweka kielelezo cha kimungu?*
5. *Je, maono ya mwisho ya kila mmisionari yanapaswa kuwa yapi? (Toa kumbukumbu).*
6. *Je, ni sababu gani ya kuwa na upungufu wa kudumu wa watenda kazi, kanisani na katika nyanja za umisheni?*

---

[521] Angalia k.m. Luka 15:1,2; 18:9-14
[522] Tit. 3:1,8,14
[523] Mt. 9:37,38
[524] Labda mnamo 65-66 B.K
[525] 2 Tim. 4:10b
[526] Rom. 15:19
[527] Labda mnamo 68 B.K

13. Timotheo Wa Pili

Paulo aliomba sana kwa ajili ya Timotheo.[528] Hasa kwa muda huu Paulo akiwa gerezani, Akijua hatatoka tena, Mafanikio ya huduma ya mwanawe yakawa muhimu zaidi kwake. Je, tunawaombea mitume wenzetu kwa bidii kama sisi wenyewe?

Machozi ya Paulo yanaweza kuwa juu ya huduma ya Timotheo huko Efeso ambako alikabiliwa na upinzani, na alikua na ugumu wa kuitimiza karama yake.[529] Paulo mara nyingi alimtia moyo ajiunge naye katika mateso kwa ajili ya injili.[530] Labda kulipa thamani ile ilikua ngumu kwake.[531] Timotheo, ambaye alizoea kufanya kazi katika timu ya Paulo, yawezekana aliona vigumu kufanya kazi peke yake.

Mistari hii 'iichochee karama ili isimame', 'Mungu hakutupa roho ya woga', 'msione haya kushuhudia juu ya Bwana wetu' na 'shiriki pamoja nami katika mateso'[532] yanapendekeza kwamba Timotheo hakuwa na ujasiri kama huo kama Paulo na huenda alijiona kuwa duni.[533] Ushauri wa kufanya kazi ya mwinjilisti[534] unapendekeza kwamba hakuwa na eneo hilo. Je, hii ilikuwa ni kwa sababu 'wote … katika ... Asia walikuwa tayari wamesikia Neno …', au kwa sababu Paulo alikuwa amehubiri kutoka Yerusalemu hadi Iliriko?[535] Je, Timotheo aliuona utume mkuu kuwa tayari umekwisha? Je, alisahau kwamba bado kulikuwa na 'maeneo ng'ambo ya pili'[536] ya kueneza injili?

Onesiforo, yamkini kiongozi wa kanisa la nyumbani la Efeso, anatoa mfano mzuri wa utunzaji wa washiriki.[537] Aliwabariki wamisionari kwa chochote walichohitaji: kimwili, kiroho au kihisia.

---

528 2 Tim. 1:3b
529 1:4a; 1 Tim. 4:12a; 1:18; 4:14,15; 2 Tim. 1:6-8a; 4:5
530 4:8b; 2:3; 3:11,12
531 Katika 3:11 Paulo anamkumbusha Timotheo juu ya kile kilichotokea, kuhusu mateso katika Matendo 13 na 14
532 1:6-8
533 1 Tim. 4:12a
534 2 Tim. 4:5
535 Mdo. 19:10 na Rum. 15:19 hasa hasa
536 15:23,24; 2 Kor. 10:16
537 2 Tim. 1:16-18

Alitoa kiburudisho hicho Paulo alipokuwapo, lakini hata alisafiri hadi Rumi ili kuhakikisha kwamba huko katunzwa vizuri. Hii inatufundisha kwamba: wamisionari wanahitaji matunzo ya washirika ('alinisaidia'); Bwana humlipa ('kuonyesha rehema, kwa sababu…'); 'watu wa kuwatunza washirika' wanajitambulisha pamoja na watendakazi ('hawaoni aibu'); inapaswa kutokea mara kwa mara ('mara nyingi'); wanajitolea kwa ajili yake ('alitafuta sana') na kuvumilia ('mpaka anipate'). Utunzaji huu unagharimu wakati na pesa.

Paulo alihubiri injili, alianzisha makanisa, lakini pia aliweka watendakazi, k.m. Tito, Timotheo, Tikiko, n.k. Alionyesha kwamba mtu hapaswi tu kuhudumu peke yake - ambayo *huongeza* matunda - lakini pia kuwahimiza wengine kufanya hivyo, ambayo *huzidisha* matunda. Alipoandika 'mambo uliyonisikia nikisema … wakabidhi watu wengine *waaminifu*, … *waliohitimu* kufundisha *wengine'*,[538] pia alielekeza kwenye uhamasishaji wa kanisa na uwekaji wa watendakazi kwa ajili ya uinjilisti wa ndani na utume wa *tamaduni tofauti*.

Paulo anatoa mifano mitatu ya huduma ya utume.[539] *Kwanza*, anasema kwamba askari hapaswi kujihusisha na mambo ya kiraia, bali azingatie kumpendeza kamanda wake. Mitume wengi ingawa inabidi wajihusishe na masuala ya kiraia, k.m. kazi ya kimwili, kwa sababu makanisa yao hayawategemizi vya kutosha. *Pili,* mwanariadha anapaswa 'kushindana kwa kufuata kanuni'. Kanuni nyingi zinaweza kuvunjwa katika mazoezi ya kitume, k.m. kujenga himaya ya mtu mwenyewe,[540] kujipatia sifa kwa ajili ya mafanikio ya kihuduma [541] na kutumia huduma vibaya kwa ajili ya kujinufaisha kifedha.[542] Kwa maneno mengine, vitu *vilichukuliwa* badala ya kupewa *kwa neema na Bwana*. *Tatu,* mkulima awe wa kwanza kupokea sehemu yake ya mazao. Hii mara nyingi inaeleweka kama kupokea thawabu ya mbinguni, lakini inaweza pia kuonyesha thawabu ya *mali inayofaa*.[543]

---

538 2:2 (maneno ya mlalo ni yangu)

539 2:4-7

540 Agalia k.m. Matendo 8:13-24: Simoni, mchawi wa zamani, ambaye sasa ni Mkristo, alitaka mamlaka – lakini badala yake akapokea karipio. Kanuni inatoka pia katika Wafilipi. 1:15, 17a: 'kumhubiri Kristo … kwa husuda na kushindana'

541 Isa. 42:8 'Sitatoa utukufu wangu kwa mwingine'

542 1 Tim. 6:5b ' … wanaodhani kuwa utauwa ni njia ya kupata pesa'

543 Hii inalingana na mstari wa 4 na 5:17,18. Tazama pia 1 Kor. 9:7-14

Paulo anasema kwamba neno halifungwi.[544] Hii ni kweli katika maana ya kiroho[545] *na* kimwili: *alifungwa* minyororo lakini *si* watendakazi wenzake, na shukrani kwa maono yake ya kuzidisha matunda kwa kuajiri washirika, bado Neno lilienea kwa uhuru kupitia huduma *yao*.

Baadhi ya watendakazi pamoja na Paulo - Dema, na ikiwezekana Figelo na Hermogene - walikuwa wamekubali majaribu,[546] ambayo yalikuwa na nguvu katika mazingira ya kidunia ya Kirumi, ya mijini.

Ingawa Kreske, Tito na Tikiko walikuwa wameondoka kwenda maeneo mengine na Luka peke yake ndiye aliyekuwa pamoja na Paulo, hata hivyo aliwakosa kama marafiki, akaomba ushirika wao zaidi.[547] Ni jambo la heshima kwamba alimwomba Yohana Marko, ambaye alikataa kufanya kazi naye baada ya Marko alikuwa ameondoka miaka 18 mapema,[548] lakini sasa alikuwa amerudishwa.

Tikiko, mtumishi mwaminifu[549] alitumwa na Paulo kwa huduma kadhaa za utume, akipeleka barua zake kwa makanisa. Alisafiri pamoja na Paulo katika safari yake ya mwisho kwenda Yerusalemu;[550] alitumwa kutoka Rumi hadi Efeso wakati wa kufungwa kwa Paulo kwa mara ya kwanza[551] na Kolosai, pamoja na Onesimo[552] kupeleka barua ya Paulo kwa Filemoni. Huenda alimtembelea Tito huko Krete.[553] Katika mpango mkakati wa utume wa Paulo!

'Alexander mfua chuma alifanya ... kubwa ... madhara'. Paulo anamwonya Timotheo kwa dhidi yake.[554]

---

544 2 Tim. 2:9
545 Angalia k.m. Isa. 55:11 na Mhu.11:1
546 2 Tim. 4:10; 1:15
547 4:10-12
548 Mdo. 15:37,38
549 2 Tim. 4:12
550 Mdo. 20:4
551 Efe. 6:21
552 Kol. 4:7-9
553 Tit. 3:12
554 2 Tim. 4:14,15. Huyu Aleksanda alisababisha ghasia huko Efeso, miaka kumi na miwili kabla ya hapo (Matendo 19), lakini huenda si yule ambaye Paulo anamtaja katika 1 Tim. 1:20. Aleks. wa kwanza hakuwa Mkristo, wa mwisho, ingawa alikuwa ni mwasi wa imani alikuwa

Je, ni sawa kuwaonya wenzako dhidi ya wapinzani kwenye uwanja wa utume? Yesu aliwaonya wanafunzi wake dhidi ya Mafarisayo.[555] Je, ni kosa kusema 'Bwana atamlipa …'? La, kwa kuwa kisasi ni cha Bwana.[556] Hata hivyo, tunaweza kuwaombea adui zetu msamaha.[557]

Maswali ya kujifunza

1. *Toa maelezo ya tabia ya Timotheo, ukitumia kutia moyo kwa Paulo kwake kama mwongozo wako*
2. *Eleza ubora wa huduma ya mshiriki Onesiforo iliyotolewa kwa ajili ya Paulo*
3. *Ni sifa gani muhimu ya huduma tunayoiona kwa Paulo, mbali na kuinjilisha na kupanda makanisa? Matokeo yalikuwa nini?*
4. *Eleza mifano mitatu ambayo Paulo anatoa kati ya kazi za kilimwengu na huduma ya utume*
5. *Eleza huduma ya Tikiko'*

[555] Mt. 16:6,11b,12
[556] Kumb. 32:35; Rum. 12:19; Ebr. 10:30
[557] Lk. 23:24; Mdo. 7:60

Vitabu vingine vya Steef van 't Slot

World Evangelisation – That All May Hear (*Uinjilisti Ulimwenguni - Wote Wapate Kusikia)*, Hebron Press, Benoni, Afrika ya Kusini, 1999/2005, kimechapishwa mara nyingine na Recruiting for Missions (Kuajiri kwa Utume), 2018.

Kitabu hiki kinapatikana tena kwa kifaransa, kireno, kihispania, kirundi na kiswahili.

Vitabu hivi vitatu *World Evangelisation – That All May Hear* (*Uinjilisti Ulimwenguni - Wote Wapate Kusikia) & The Bible's Missionary Message (Ujumbe wa Wamishonari wa Biblia), Sehemu ya I - Agano la Kale na IIA - Agano Jipya* vinaweza kuagizwa kwenye ukurasa wa mtandao kama vilivyochapishwa katika mojawapo ya tovuti zifuatazo: www.quantasa.co.za/wer4m

The Biblical Foundation for World Missions (Msingi wa Bibliya katika Umisheni Ulimwenguni), Hebron Press, Benoni, Afrika ya Kusini, 2005. Nakala hii inapatikana pia kama hati ya MS WORD. Kitabu hiki kilikuwa msingi wa vitabu vitatu vya *The Bible's Missionary Message (Ujumbe wa Wamishonari wa Biblia)*, ambapo Sehemu ya *IIB - Agano Jipya* itachapishwa kwa Kiswahili mwaka wa 2024.

Biblical Mission Stories (Stori za Umisheni wa Bibliya), Theology of Missions Course for Oral Learners (Kozi ya Theolojia ya Umisheni kwa Wanafunzi wa Simulizi), 2007. Kozi hii haikuchapishwa kama kitabu bali ilitafsiriwa katika lugha ya watu wengi wa Asia ya Mashariki ambapo inatumika kuwafunza wamisionari wa tamaduni mbalimbali. Hati hii inachapishwa katika mfumo wa makala za kila mwezi.

Vitabu Vilivyotumiwa

Maandiko aliandikwa kutoka BIBLIA TAKATIFU, BIBLIA MPYA YA KIMATAIFA. Haki © 1973, 1978, 1984 na Shirika la Kimataifa la Biblia. Ilitumiwa kupitia ruhusa.

Edwards, *Exquisite Agony,* 1994

Guthrie, *The Pastoral Epistles – An Introduction and Commentary*, 1977

Hawthorne, Martin & Reid, *Dictionary of St. Paul and his Letters,* 1993

Johnstone, *The Church is Bigger than you Think,* 1998

Mandryk, *Operation World,* 2010

Otis, *The Last of the Giants,* 1991

Piper, *Let the Nations Be Glad,* 1993/2007

Reicke & Rost, *Bijbels-historisch woordenboek,* V, 1970

Stearns, *Catch the Vision 2000,* 1991

Taylor, (Ed.), *Too valuable to lose',* 1997

Van 't Slot, *World Evangelisation – That All May Hear* (*Uinjilisti Ulimwenguni - Wote Wapate Kusikia),* 2012

Wuest, *Great Truths to live by from the Greek New Testament*, 1952

Kuajiri kwa Utume

Huduma ya 'Recruiting for Missions' ilianzishwa mwaka wa 2010 nchini Uholanzi, kama chombo cha kisheria kwa huduma iliyoanza mwaka wa 1998 na ilianzishwa na Mitume Waholanzi Steef & Tineke van 't Slot, hadi 2006 wakifanya kazi ndani na kutoka Afrika Kusini.

Huduma inatafuta kuhamasisha makanisa, hasa katika Ulimwengu wa Kusini, kushiriki katika utekelezaji wa agizo kuu la Kristo. Inawasaidia kuweka na kuwafunza mitume wa tamaduni mbalimbali kwa makabila ya watu katika nchi zao na katika mabara yao ambayo hayajafikiwa au kufikiwa kwa uchache zaidi na injili.

Hii inafanywa kupitia uundaji wa nyenzo za kitheolojia na za misiolojia, ambazo zinaweza kufundishwa kwa njia ya moduli za kila wiki (saa 20-30), zinazofaa kwa makanisa, shule za Biblia, seminari za kitheolojia, mafungo, vituo vya mafunzo ya kitume, n.k.

Moduli zinazopatikana kwa kiswahili: Utangulizi wa Misheni (*Uinjilisti Ulimwenguni - Wote Wapate Kusikia*) na *Ujumbe wa Wamishonari wa Biblia* (vitabu vitatu, kimoja kwenye Agano la Kale na viwili kwenye Agano Jipya). Lakini kama nilivyosema hapo juu, hiki cha pili kitachapishwa mwaka wa 2024.